

**STOCKHOLMS
STADSHUS AB**
En del av Stockholms stad

Sid. 1 (34)
2018-02-28

Utfallsrapport VB 2017

Stockholm Vatten och Avfall

Stockholms Stadshus AB	Org.nr 556415-1727			
Postadress	Besöksadress	Telefon	Fax	E-post
105 35 STOCKHOLM	Stadshuset, 3 tr.	08-508 290 00	08-509 290 80	info@stadshusab.se

Innehållsförteckning

Sammanfattande kommentar	3
Analys av ekonomisk utveckling och verksamhetsförändringar	4
1. Ett Stockholm som håller samman	7
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	9
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	10
Bolagsspecifika inriktningar	11
2. Ett klimatsmart Stockholm	11
2.1 Energianvändningen är hållbar	11
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	15
2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning	15
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	19
2.5 Stockholms miljö är giftfri	26
Bolagsspecifika inriktningar	28
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	28
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	29
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	29
Bolagsspecifika inriktningar	30
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm	31
4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika	31
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	32
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	34
Bolagsspecifika inriktningar	34

Sammanfattande kommentar

Ett Stockholm som håller samman. Stockholm Vatten och Avfall bidrar till målet genom att försörja Stockholm med ett hälsosamt och gott dricksvatten med hög kvalitet och tillgänglighet, avfallshanteringen sköts på ett effektivt sätt och avbrott i leveranserna åtgärdas snabbt. Avfallshanteringen har dock under året inte kunnat genomföras enligt våra målsättningar på grund av sommarens vilda strejk och störningar vid höstens entreprenadupphandling. Ett flertal initiativ har påbörjats för att få en gemensam kundsyn och ett genomtänkt kundbemötande i en sammanhållen organisation för vatten, avlopp och avfall. Bolaget bidrar aktivt i planeringen för ett växande Stockholm genom sitt deltagande i stadens exploateringsprojekt och arbetar för att komma in i ett tidigt skede i stadens planering.

Ett klimatsmart Stockholm. Reningen av avloppsvatten sköts på ett klimatsmart sätt med värmeåtervinning av spillvattnet och en hög biogasproduktion. Det pågår en rad aktiviteter för att nå upp till målen inom miljöområdet, inte minst för att nå det högt uppsatta målet för matavfallsinsamling, där vi i nuläget ligger under målsättningen. Stockholm Vatten och Avfall driver projektet för Stockholms framtida avloppsrening (SFA), som kommer att ha stora positiva miljöeffekter genom bättre rening, mindre bräddningar samt mindre utsläpp av växthusgaser. Bolaget genomför en energikartläggning med åtgärdsförslag i enlighet med de nya lagkraven.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm. Stockholms taxor är idag bland de lägsta i landet. Taxorna kommer dock att öka under kommande år som en följd av stora kapacitets- och miljöinvesteringar i verksamheten. Stockholm Vatten och Avfall arbetar för en ökad helhetssyn och breddad kompetens inom sina ansvarsområden. Förnysetakten på VA-ledningsnätet ökar jämfört med utgångsläget och ett flertal initiativ för kapacitetshöjande åtgärder och underhåll på verk och ledningsnät pågår.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm. Stockholm Vatten och Avfall arbetar för att vara en attraktiv arbetsgivare och arbetar aktivt med likabehandlingsfrågor samt en god arbetsmiljö. Bolaget är också aktivt i samarbete med andra delar av staden för att bidra till att fler stockholmare kommer i arbete. Vi ställer miljökrav vid alla upphandlingar där det är möjligt och relevant.

Strategisk planering

Stockholm Vatten och Avfall har i sitt strategi- och målarbete genomfört en analys avseende utmaningarna fram till 2040. De största utmaningarna som identifierats är befolkningsökningen, klimatets påverkan på våra system och omvärldens krav (t ex ny lagstiftning och förändrade gränsvärden). Dessa ligger till grund för den strategiska planen och bolagsmålen som återges under respektive fokusområde.

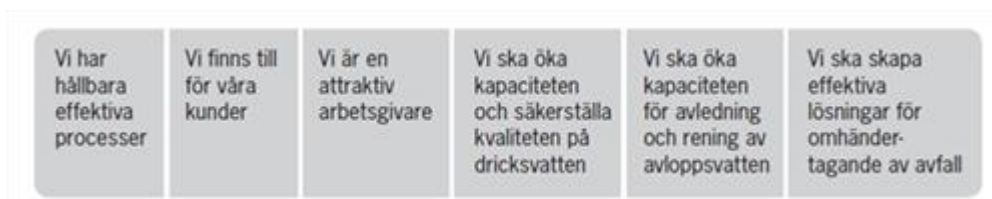
Utifrån stadens vision och mål har Stockholm Vatten och Avfalls ledning under 2016 tagit fram ny verksamhetsidé, ny vision och nya övergripande mål för verksamheten. Styr- och målmodellen har också omarbetats i syfte att öka långsiktigheten i planeringen samt att skapa mer delaktighet i och förståelse för det strategiska arbetet.

Verksamhetsidé för Stockholm Vatten och Avfall: Vi är en samhällsbyggare i framkant som driver och utvecklar vatten- och avfallstjänster med miljöfokus för invånare, företag och intressenter i ett Stockholm som växer.

Vision för Stockholm Vatten och Avfall till år 2040: Tillsammans för världens mest hållbara stad. Visionen är avstämd med stadens ledning och stödjer stadens vision Ett Stockholm för alla.

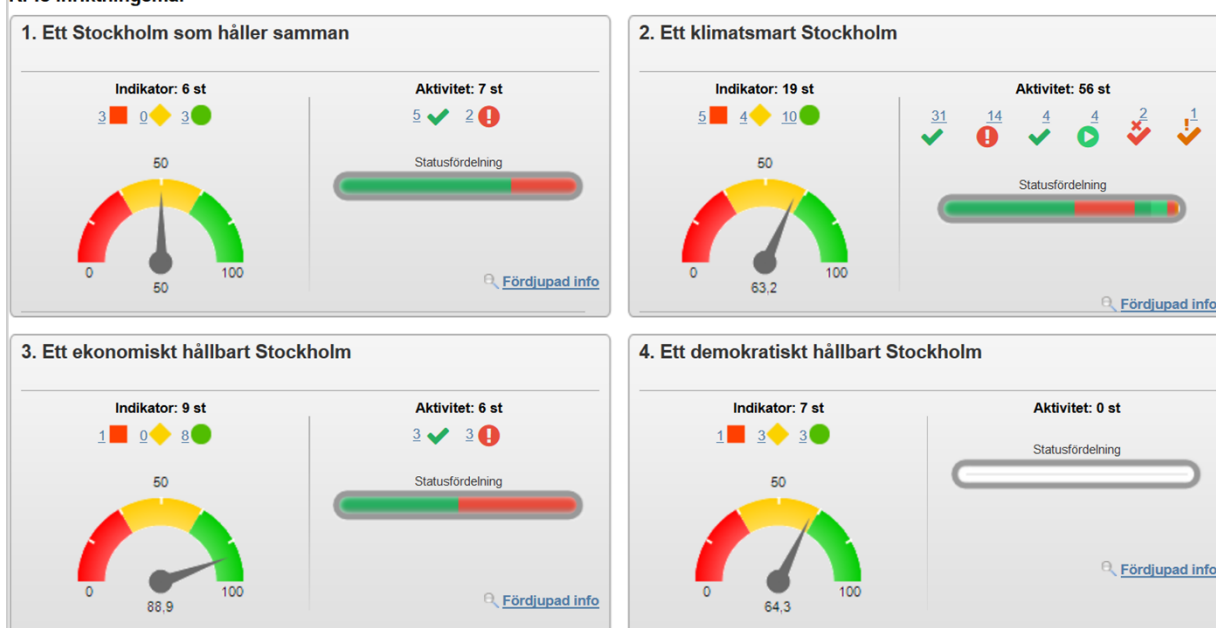
Bolagsmål. Utifrån ägardirektiv, vision och identifierade utmaningar har ledningen fastställt

följande bolagsmål som bryts ned i linjeorganisationen till avdelningsmål och enhetsmål: Bolagsmålen finns angivna under respektive uppdrag och fokusområde nedan.

Avdelningarnas och enheternas mål är strategiska och syftar till att utveckla och förbättra verksamheten. Avdelnings- och enhetsmålen är förbättringsmål som konkret visar vad som ska uppnås på 5 års sikt och 1 års sikt. De strategiska målen kompletteras med operativa mål för att säkerställa en väl fungerande löpande verksamhet. Målen bryts även ned på medarbetarnivå vid de återkommande medarbetarsamtalen.

KF:s inriktningsmål

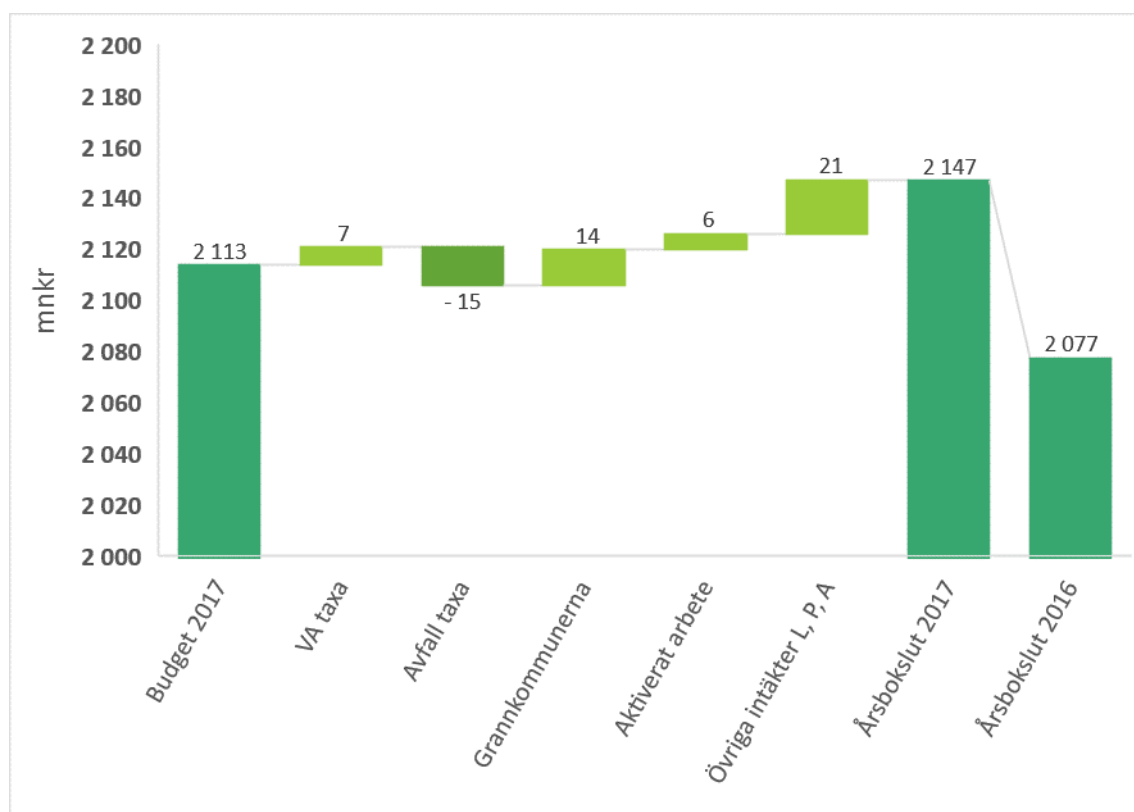

Analys av ekonomisk utveckling och verksamhetsförändringar

Intäkter

Intäkterna ökar med 33 mnkr vilket motsvarar en ökning om 2% jämfört med budget 2017. Ökningen beror i huvudsak på högre volymer levererade till grannkommuner motsvarande 14 mnkr och 7 mnkr till VA-kollektivet. Därutöver har sidointäkter såsom rågas, septicslam och grus ökat med 21 mnkr. Avfalls intäkter har minskat med 15 mnkr till följd av reklamationer under sopstrejken och vid entreprenörbytet.

Jämfört med föregående år har intäkterna ökat med 69 miljoner vilket framför allt beror på höjd VA- och avfallstaxa. Nedanstående bild beskriver skillnaden mellan utfall och budget 2017.

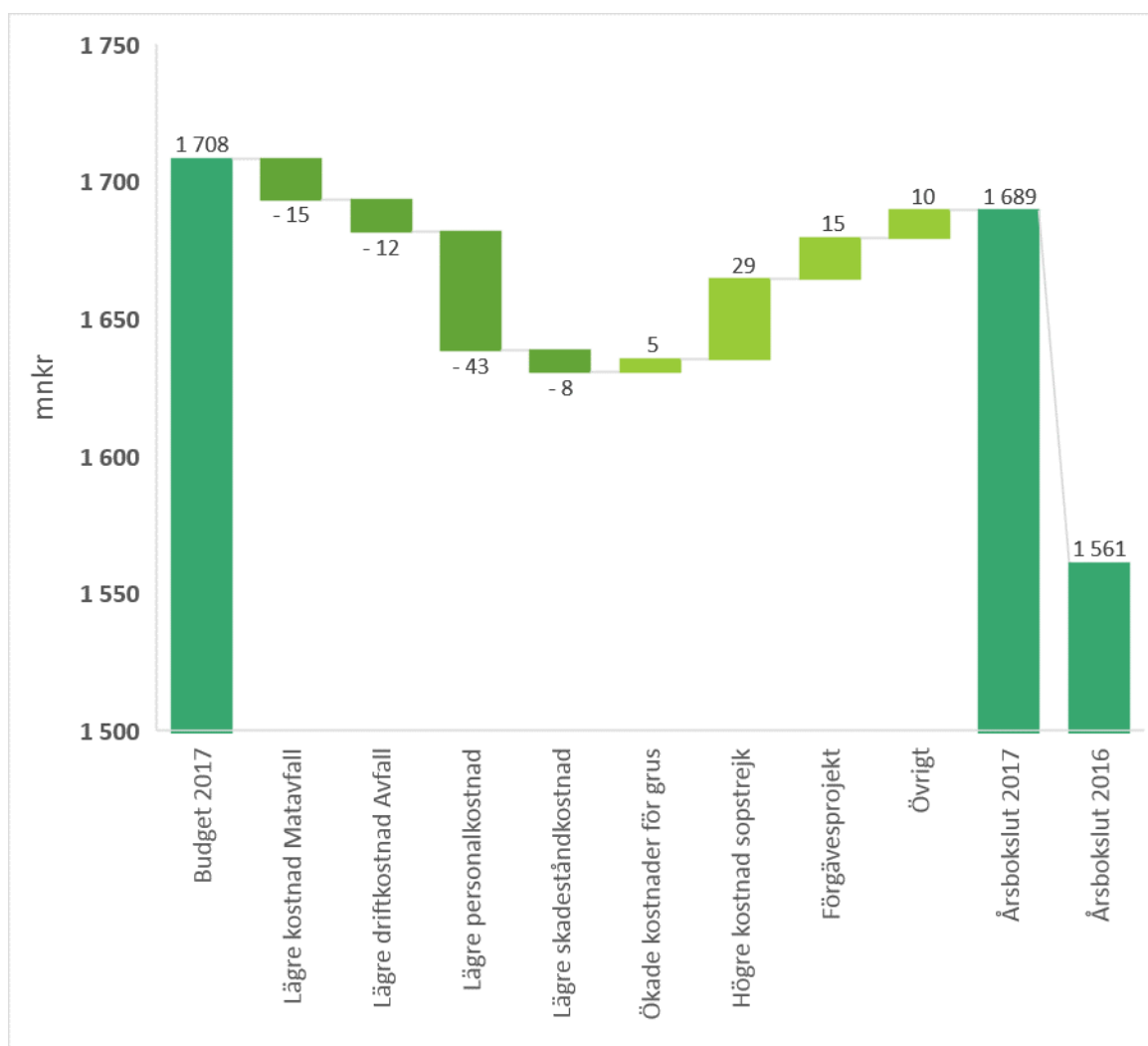
Driftkostnader

Driftkostnaderna minskade med 19 mnmkr jämfört med budget 2017 vilket motsvarar 1%.

Inom Avfall blev kostnaderna för matavfallshämtning 15 mnmkr lägre än budgeterat. Även andra driftkostnader såsom biologisk behandling, förbränning och kostnad för ÅVC blev lägre på grund av lägre volymer än budgeterat. I samband med entreprenadbytet har dock avfallsverksamheten haft 29 mnmkr i högre kostnader på grund av extrainsatser.

På VA-sidan är driftkostnaden 6 mnmkr lägre än budget. Förutom lägre personalkostnader (vilket kommenteras nedan för båda verksamheterna) är skadeståndskostnaderna 8 mnmkr lägre. Förgävesprojekt påverkar VA-verksamheten genom ökade kostnader om 15 mnmkr jämfört med budget, och avser den investering för ledningsbyggnation i Hörningsnäs som kostnadsfördes under tertial 2.

Personalkostnaderna är totalt 43 mnmkr lägre än budget. Huvudorsaken är att vakanta tjänster inte kan tillsättas i den takt som varit planerad och att en ny bedömning av pensionskostnaderna gjorts. Nedanstående bild beskriver skillnaden mellan utfall och budget 2017.

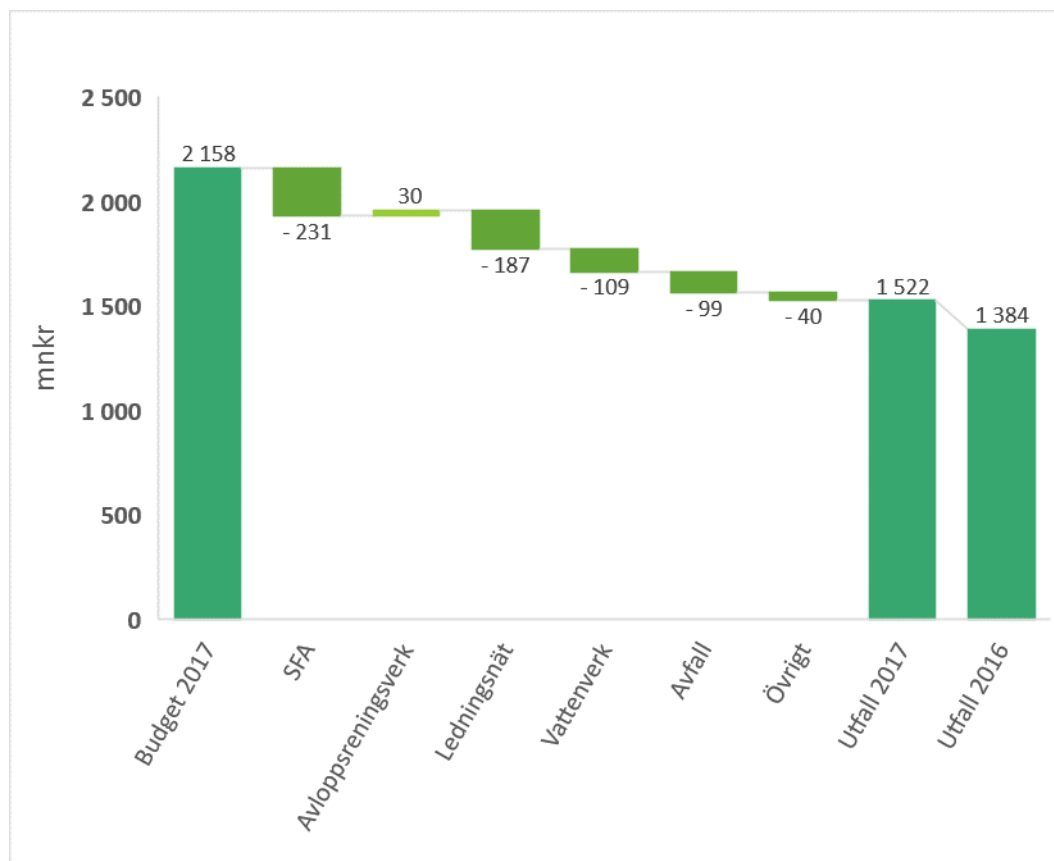
Finansnetto och avskrivningar

Finansnetto ger en positiv resultateffekt på 363 mnrkr medan avskrivningskostnaderna uppgår till 325 mnrkr. I finansnettot för VA-verksamheten ingår avyttringen av det bolag som skapades inför försäljningen av fastigheten på Torsgatan, vilket ger en positiv påverkan med 539 mnrkr. Utrangeringskostnaderna för fastigheten ökar avskrivningarna med 67 mnrkr, vilket tillsammans med försäljningen ger en reavinst om 472 mnrkr.

Räntan är 8 mnrkr högre än budget. Orsaken är dels högre räntesats men också lägre genomsnittlig skuld än vad som beräknades i budget. Avskrivningarna är 12 mnrkr högre än budget vilket framför allt beror på avskrivningar av inventarier relaterade till Ulvsunda.

Investeringar

Investeringarna uppgår till 1522 mnrkr för 2017 vilket är 636 lägre än budget. SFA har haft 231 mnrkr lägre investeringar än budget huvudsakligen beroende på försenade tillstånd för bergarbeten och lägre framdrift i entreprenaden. Inom ledningsnät har arbeten flyttats framåt i tiden på grund av brist på tillgängliga konsulter och entreprenörer, vilket minskat 2017 års investeringsnivå med 187 mnrkr. Investeringar inom vattenproduktion är 109 mnrkr lägre än budget främst för att några större projekt har senarelagts. Investeringar inom Avfall understiger budget med 99 mnrkr. Orsaken är framför allt att tidplanen för Högdalens sorteringsanläggning förskjutits som följd av nytt teknikval och att reviderat genomförandebeslut har fattats. Nedanstående bild beskriver förändring mellan budget 2017 och årsbokslut 2017.

1. Ett Stockholm som håller samman

Stockholm Vatten och Avfall arbetar mot högt uppsatta mål för dricksvattenkvaliteten, avfallshantering, hanteringar av vattenläckor och avloppsstopp så att våra kunder fortsätter vara nöjda med våra tjänster.

För att bidra till ett växande Stockholm utvecklar vi processer och organisation för investeringsprojekt och deltar i planeringen för ett växande Stockholm i nya stadsdelar med behov av infrastruktur. Vi arbetar för att VA- och avfallsfrågorna ska komma in i ett tidigt skede i stadens planering.

Bolagsmål: Vi ska öka kapaciteten och säkerställa kvaliteten på dricksvatten

Stockholm växer och inom 15 år når vi gränsen för vår nuvarande produktionskapacitet för dricksvatten. Vi planerar därför att öka kapaciteten genom en helt ny produktionslinje på Lovö vattenverk samt genom att bygga bort flaskhalsar. En viktig åtgärd för att öka kapaciteten är att täcka över långsamfilter för att förhindra alg tillväxt och kommer att påbörjas på Norsborgs vattenverk. Fosforbelastningen i reservvattentäkten Bornsjön ska minska för att säkerställa vattentillgången. För att säkra tillgången på råvatten från Bornsjön ökas kapaciteten i överföringen till Norsborg från Bornsjön. Eftersom vattenproduktionen är en sårbar samhällsfunktion ska skalskydd och processövervakning förbättras. Insatser i nuvarande anläggningar för att säkra dess funktion och kapacitet kommer att genomföras.

Ett växande Stockholm innebär ett större dricksvattenledningsnät, som ökar sårbarheten i huvudvattenledningsnätet. Vi måste på sikt satsa på större redundans i huvudvattenledningsnätet för att kunna säkerställa distributionen vid ökad vattenproduktion. Vi ska också göra insatser för att säkerställa dricksvattenkvaliteten i distributionsanläggningarna (reservoarer och pumpstationer) och i samband med arbeten i ledningsnätet.

För att klara utmaningarna utarbetas en ny VA-plan.

Det här har vi åstadkommit under 2017:

Arbetet med att skapa en organisation för den framtida dricksvattenförsörjningen är påbörjad men behöver intensifieras. Det finns ett flertal identifierade åtgärdsförslag som behöver tidssättas och samplaneras i en gemensam handlingsplan. Vidare utredningar kring statusen på våra anläggningar behöver genomföras. En första statusbedömning är påbörjad för Lovö Vattenverk och våra reservoarer.

De tidigare identifierade åtgärderna pågår trots att den övergripande handlingsplanen inte är satt, detta för att minska risken för förseningar kommande år. Exempel på åtgärder som pågår är dubbling av kritiska huvudvattenledningar och säkrad processövervakning. Flertalet av åtgärderna är dock komplicerade så som ny reservoar vid Uggleviken och åtgärder i anläggningar (övertäckning av långsamfilter och snabbfilter) under drift vilket medför långa genomförandetider. Utredning kring övertäckning av långsamfilter påbörjades under våren dock visade det sig vara oerhört tekniskt komplicerat varför detta har avbrutits.

Arbetet med förbättrat skalskydd flyter på bra trots mindre förseningar vid upphandling av entreprenör.

Bornsjöverket som ska rena bort fosfor från reservvattentäkten färdigställdes under hösten och övertogs av anläggningsägaren i oktober. Visst arbete efter slutbesiktning pågår men verket har under hösten renat bottenvatten och omställning till dricksvattenproduktion pågår.

Bolagsmål: Vi finns till för våra kunder

Under de kommande åren ska vi öka kundfokus i hela organisationen och skapa en gemensam kundsyn och ett genomtänkt kundbemötande. Vi ska utveckla medarbetarnas förståelse för kundfrågor samt säkerställa enhetlighet och hög kvalitet i vårt bemötande. Då delar av verksamheten bedrivs på entreprenad är det viktigt att även entreprenörer inkluderas för att känna sig delaktiga och bli goda ambassadörer för att sprida våra budskap vidare.

Bolaget ska fortsätta att förädla synergierna av sammanslagningen av verksamheterna vatten och avfall så att vi i möjligaste mån arbetar på ett enhetligt sätt med våra kunder. Med tydlig och proaktiv kommunikation ska vi berätta vilka vi är, vad vi vill och vad vi gör vilket leder till ett starkt varumärke med hög kännedom och högt förtroende.

Våra tjänster och service ska ha hög tillgänglighet, vara användarvänliga och utvecklas efter kundens behov. För att förenkla för kund implementeras ett gemensamt verksamhetssystem för vatten och avfall vilket öppnar för målgruppsanpassad service och kommunikation.

Vi ska hitta fler samarbetsmöjligheter för att nå ut till fler och för att möta framtidens utmaningar. För att minska avfallsmängden och att värna vattenmiljön måste vi engagera och motivera stockholmarna till en hållbar livsstil. Det kan vi göra genom att utveckla den pedagogiska kommunikationen och sprida våra miljöbudskap på spännande och nyskapande sätt.

Det här har vi åstadkommit under 2017:

Den 1 februari bytte Stockholm Vatten namn till Stockholm Vatten och Avfall för att förtydliga vårt uppdrag och för att uppfattas som en sammanhållen verksamhet. Implementering av ny profil och bolagsnamn fortsätter under 2018.

Under första kvartalet har vi arbetat med att kartlägga Stockholm Vatten och Avfalls kundprocess. En rad förbättringsåtgärder har identifierats och ett fortsatt förbättringsarbete har pågått under året.

För att tillgodose behoven hos våra olika kundgrupper pågår ett löpande arbete med att

utveckla webblösningar som gör det enklare för kunder att uträtta sina ärenden på webben genom självbetjäningssystem. Grunden till att införa en plattform för digital tillgänglighet och ytterligare förenkling för kommunikation och service för kunder och entreprenörer har under året lags genom projektet för gemensamt debiteringssystem som beskrivs under avsnitt 3.

För att nå målet med att minska avfallsmängden och värna vattenmiljön arbetar vi aktivt med att engagera och motivera stockholmarna till en miljömässigt hållbar livsstil. Dels genom olika kommunikationskampanjer och aktiviteter, dels genom att identifiera samarbeten med aktörer som kan hjälpa oss att sprida våra miljöbudskap på ett spännande och nyskapande sätt till en bredare målgrupp. Under året har ett samarbetsavtal tecknats med Skansen för verksamheten i Baltic Sea Science Center, ett Östersjöhus som byggs inne på Skansen där vi kan medverka till att sprida kunskap om stadens och Östersjöns utmaningar.

För att öka insamlingen av matavfall fortsätter utvecklingen av den regionala matavfallskampanjen. Samtliga kommuner i länet har nu tackat ja till medverkan i en flerårig kommunikationssatsning. Under året har två större kampanjperioder genomförts kombinerat med lokala insatser.

Genom att tydliggöra vilka vi är, vad vi vill och vad vi gör stärker vi vårt varumärke genom proaktiv kommunikation. En ny kommunikationsstrategi har arbetats fram som stödjer den strategiska planen och syftar till hög kännedom och högt förtroende för Stockholm Vatten och Avfall.

Under året har ett stort entreprenadbyte för insamling av hushållsavfall skett. Det har bland annat inneburit mycket planering och förberedelser för kommunikation med kunder och omvärlden. Då en olovlig strejk bland sophämtarna utbröt den 5 juli har det medfört en stor påfrestning på organisationen. Det har inneburit att planerade aktiviteter har fått omprioriterats. Stort fokus har legat på att ge kunder snabb information och service.

1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

Lokala utvecklingsprogrammen (LUP) och Fokus Skärholmen

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
 Delta i planeringen för ett växande Stockholm i nya stadsdelar med behov av teknisk infrastruktur	 Antal uppstartade avloppsmodeller för förståelse av avloppsnätet	3	3	
	Analys Modeller har startats upp för bland annat Bromma flygfält, Lindhagensgatan, Magelungens strand och Glömstadalen.			
	 Förnyelsetakt	3	3	
	 Investeringsnivå för befintligt ledningsnät (Mkr)	278	505	
	Analys Bolaget har varit tvunget att skjuta många arbeten framåt i tiden pga brist på tillgängliga konsulter och entreprenörer			
				 Arbeta fram riktlinjer för systemval för

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
				avfallshantering vid nyproduktion
				✓ Delta i projektet Norra Djurgårdsstaden
				! Ta fram VA-policy
				Analys Process är påbörjad, men på grund av SFA:s tillståndsansökan har tidplan förskjutits. Policyn beräknas vara klar under senare delen av 2018.
				✓ Utvecklat samarbete med staden kring arbetet i tidiga skeden i stadens planeringsarbete
				✓ Vara delaktiga i exploateringsprojekt.
	 Andel genomförda åtgärder inom ramen för risk- och sårbarhetsanalys (RSA)	100 %	100 %	

1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
 Arbeta med att utveckla service och tillgänglighet gentemot brukare och kund	 Andel reklamationer vid avfallshämtning %	2,1	0,3	
	Analys Avfallshanteringen har haft stora störningar sedan i somras då det utbröt en olaglig strejk hos en av våra insamlingsentreprenörer. Avdelningen har sedan flera år tillbaka planerat för den största förändringen som gjorts gällande insamling av hushållsavfallet inom Stockholm Stad vilken berör sophämtningen för ca 900.000 kunder. Omgående visade sej stora problem efter entreprenörsbytet. Det finns flera anledningar till problemen vid entreprenörsskiftet. Den entreprenör som var utsatt för sommarens strejk hade rekryterat många nya och i vissa fall, oerfarna miljöarbetare som hade svårt att hitta till soprummen. Även flera av entreprenörens administrativa resurser var nyrekryterade och oerfarna inom avfallsområdet. Nyckelöverlämningen från avgående till tillträdande entreprenör sköttes inte enligt avtal då nycklarna överlämnades omärkta utan identifieringsmöjlighet. Det visades sig också att den avgående entreprenören inte hade genomfört sitt uppdrag hela kontraktstiden ut och inte tömt överallt den sista veckan. Stödåtgärder sattes omgående in för att mildra de negativa effekterna, containrar för hushållsavfall placerades ut på förutbestämda platser, annan			

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
	<p>entreprenör anlitas för att köra ambulerande sopbilar och prioriterade hämtningar.</p> <p>Under oktober registrerades 24 345 stycken reklamationer och totalt under oktober - december inkom 39 721 stycken reklamationer.</p> <p>Problemen har succesivt avtagit men i en långsammare takt än förväntat. Vid årsskiftet finns fortfarande störningar i insamlingen och stort fokus ligger på att snarast komma till rätta med detta och få en stabil och uthållig avfallsinsamling i staden.</p>			
	  Dricksvattnets tjänlighet vid provtagning (skala 1-3, där 3 betyder att målet är uppfyllt)	1	3	
	<p>Analys</p> <p>Under sommaren hade vi fyra prov som visat tjänligt med anmärkning. Orsakerna har varit flera, bland annat pumpfel och avbrott i stödklorering på vattennätet. Åtgärder har vidtagits för att förhindra att störningarna sker igen.</p>			
				 Definiera Stockholm Vatten och Avfalls servicenivå
				 Utveckla och genomföra en undersökning som mäter kundbemötandet i hela verksamheten
			<p>Analys</p> <p>Upphandling av undersökningsföretag klart. Genomförandet av undersökning flyttas till 2018 p g a entreprenörsbytet.</p>	

Bolagsspecifika inriktningar

2. Ett klimatsmart Stockholm

De flesta av ägardirektiven som direkt riktar sig till Stockholm Vatten och Avfall återfinns inom miljöområdet. Här inryms stora delar av bolagets verksamhet som utveckling av avfallshanteringen, arbete för att minska utsläpp till vatten, satsningar för att påverka stockholmarna till en hållbar livsstil och åtgärder för att effektivisera energianvändningen. Klimatpåverkan har identifierats som en av de stora utmaningarna framöver, och ligger också till grund för att bolagsmålen på kort och lång sikt ska sträva mot att minska stadens sårbarhet för ett klimat i förändring.

2.1 Energianvändningen är hållbar

Stockholm Vatten och Avfall har en energikrävande verksamhet, framför allt behövs mycket el för att driva pumpar i verk och ledningsnät. Bolaget har under 2017 anställt en energistrateg för att arbeta med energieffektiviseringar på kort och lång sikt. Energikartläggning enligt lagkrav kommer att slutföras i januari 2018. I uppföljningen för 2017 har vi flyttat ut gränsen för vår

energianvändning, varför målsättningen för köpt energi inte nås. Energianvändningen kommer att öka i och med ny reningsteknik, mer nederbörd samt en växande stad.

Klimatförändringar kan leda till fler problem med bräddningar och översvämningar på grund av större och mer frekventa skyfall samt försämrad kvalitet på råvattnet som tas ur Mälaren. Vi genomför en rad åtgärder och utredningar för att minska verksamhetens sårbarhet. Bland annat ger skyfallskartan bättre förutsättningar för att planera för åtgärder. I projektet för Stockholms framtida avloppsrening tas höjd för att hantera ökade vattenflöden. Tekniker för att hantera sämre råvattenkvalitet utreds.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
 Ansvara för driften av GlashusEtt som center för information om stadens miljö- och klimatarbete	 Andel besökare i GlashusEtt som är nöjda med sitt besök	99 %	80 %	 Uppmuntra stockholmarna till en hållbar livsstil genom att kommunicera våra miljöbudskap i GlashusEtt
 Arbeta för att minska stadens sårbarhet på kort och lång sikt i ett klimat i förändring				 Ta fram handlingsplan med sammanställning av planerade och pågående åtgärder för att anpassa verksamheten till klimatförändringar
 Arbeta för ett fossilbränslefritt Stockholm år 2040	 Andel matavfall till biologisk behandling av förväntad uppkommen mängd Analys Antalet hämtställen med matavfallsinsamling har ökat över förväntan under hösten, trots sommarens avfallskonflikt och höstens inkörningsproblem i samband med de nya insamlingsentreprenaderna. Antalet hämtställen har ökat med 13%, antal hushåll med insamling med 25% men mängden matavfall till biologisk behandling med endast 10%. Under 2017 har det totalt gått ca 19 700 ton till biologisk behandling (22%), vilket överensstämmer med vad som prognostiserades i T2. Avvikelsen beror dels på att tidsaspekten från kontakt med kund till att insamlingen faktiskt påbörjas är längre än beräknat, dels på sommarens sopkonflikt och inkörningsproblemen i samband med entreprenadstarten under hösten. Under denna tid har entreprenörer delvis hämtat matavfall och restavfall tillsammans som då gått till förbränning. En annan orsak är att antalet registrerade tomma kärl, felsorteringar samt ej tillgängliga behållare är hög. Personal som arbetar med matavfallsinsamling har dessutom bistått kundtjänst och drift i arbetsuppgifter under konflikten. Under 2018 intensifieras arbetet ytterligare för att öka insamlingen av matavfall, förutsatt att insamlingsentreprenaden återgår till normal nivå. En projektgrupp har startats för att arbeta med avvikelser i form av 0-vikter, felsortering och ej tillgängliga behållare. Kommunfullmäktiges har satt ett hög insamlingsmål för 2018, 40%, vilket verkar oöverkomligt. Ett mer realistiskt mål är 30% d.v.s. en ökning med ca 7 400 ton.	22 %	30 %	

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
	 Biogasproduktion vid reningsverken (Nkbn)	1 944 066	19 500 000	
	Analys Årets ackumulerade utfall är 21961000 Nkbn.			
				 Utveckla och implementera miljö- och hållbarhetsindex utifrån våra viktigaste hållbarhetsaspekter
				Analys Under hösten har vi prioriterat att få fram underlag och förankring genom workshops. Planen är att hållbarhetsindex ska baseras på indikatorerna för våra viktigaste hållbarhetsfrågor. Nu inväntar vi vår nya hållbarhetschef för att utveckla index vidare.
				 Utvärdera pilotanläggningen för biokolsproduktion och ta fram beslutsunderlag inför en eventuell uppskalning av verksamheten
 Långsiktigt minska klimatpåverkan genom att effektivisera energikrävande				 Arbeta i enlighet med framtagna energisparplan för ledningsnätet
				 Genomföra detaljerad energikartläggning enligt lagkrav

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
processer och minska utsläpp av klimatgaser från avloppssystemen				Analys Energikartläggning blir klar i januari 2018.
				✓ Installation av metandestruktion för Henriksdals slamtankar
				▶ Planera för minskade läckage av växthusgaser vid utbyggnaden av Henriksdals reningsverk
				! Uppföljning mätning lustgas. Utredda hur driften av biologen påverkar lustgasproduktionen.
				Analys Aktiviteten fortsätter under 2018.
				! Utredda hur lustgasutsläpp kan minskas vid utbyggnaden av Henriksdals reningsverk
				Analys Aktiviteten fortsätter under 2018.
 Påbörja installation av solenergianläggningar				✓ Utbyte av beräkningar och erfarenheter gällande solcellsanläggning med Miljöförvaltningen och Stockholms Hamnar
 Utredda möjligheten att minska sitt energiberoende med hjälp av lokalt producerad el	 Biogasproduktion vid reningsverken (Nkbn)	1 944 066	19 500 000	
	Analys Årets ackumulerade utfall är 21961000 Nkbn.			
	  Köpt energi (GWh)	173,1 GWh	165 GWh	
	Analys En energistrateg har anställts under året. Hon har identifierat nya poster som tidigare inte inkluderats i utfallet. Detta kommer även att påverka årsmålet. Exempel på nytillkomna poster till följd av verksamhetsförändringar: entreprenörers användning av byggel inom SFA och el till Återvinningscentraler. En annan stor post som påverkat köpt energi är att bolaget inte producerat egen energi av biogas i samma utsträckning som tidigare år och därför köpt in den istället.			
	  Årlig	38,75	38 MWh	

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
	energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	MWh		

2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade

Stockholm Vatten och Avfall bidrar till målet genom att aktivt öka produktionen av biogas, som används till fordonsbränsle. Vår fordonspark drivs till övervägande del av biogas.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet	
 Öka biogasproduktionen	 Biogasproduktion vid reningsverken (Nkbm)	1 944 066	19 500 000	 Handlingsplan för optimering av röttkammare ska tas fram	
				Analys Årets ackumulerade utfall är 21961000 Nkbm.	Analys Handlingsplanen är långt gången, men inte avstämmd och klar.
					 Utredda om externt organiskt material ska införas på Bromma reningsverk och nya tillstånd sökas
				Analys Aktiviteten på Bromma reningsverk med externt organiskt material för rötning till biogas läggs åt sidan, eftersom den inte var intressant för Scandinavian Biogas som är köpare av biogasen.	

2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning

Bolaget bidrar på många olika sätt till en hållbar vattenanvändning, inte minst genom att påverka invånarnas beteende genom information och kommunikation samt driva Stockholms Framtida Avloppsrening. Stockholm Vatten och Avfall upprättar tillsammans med Miljöförvaltningen åtgärdsprogram för Stockholms vattenförekomster för att uppnå en god vattenstatus. Bolaget medverkar i strategiskt arbete för hållbara lösningar för dagvattnet. Arbete pågår för att öka lokalt omhändertagande av dagvatten vid nyanslutningar till ledningsnätet. Kapacitetshöjande åtgärder på avloppsledningsnätet planeras för att minska bräddningar och Stockholms Framtida Avloppsrening kommer innebära att bräddpunkter byggs bort.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
 Delta i arbetet med att ta fram	 Antal framtagna åtgärdsprogram för Stockholms	1	3	

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet	
lokala åtgärdsprogram för rent vatten för att uppnå god ekologisk och kemisk status.	vattenförekomster Analys Åtgärdsprogrammen för Judarn och Kyrksjön förskjuts till 2018. Anledningen till förseningen är hög arbetsbelastning kopplad till andra åtaganden, bland annat har projektverksamheten växt vilket har medfört ökat behov av stöd i frågor rörande recipienter. Även process och tidplan för att lyfta de lokala åtgärdsprogrammen till kommunfullmäktige har förändrats under arbetets gång. Styrgruppen för god vattenstatus har beslutat att det ska tas fram gemensamma tjänsteutlåtanden för de lokala åtgärdsprogrammen.				
				✓ Identifiera felkopplingar av spillvattenledningar till dagvattenledningsnätet	
 Driva utvecklingen av Stockholms framtida avloppsrening	 Följning av projektplan/beslut för Stockholms Framtida Avloppsrening, bedömning 1-3	3	3		
	  Uppnådda reningsresultat för avloppsvattenreningen (skala 1-3, där 3 betyder att målet är uppfyllt)	3	3	 Brommaverket läggs ned och avloppsvattnet från Västerort leds till Henriksdalsverket som byggs ut för den nya belastningen och anpassas till nya miljökrav	
 I samverkan med miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden, trafiknämnden och Stockholm Parkering, påbörja pilotprojekt med hållbara dagvattenlösningar.				✓ Delta i pilotprojekt för dagvattenlösningar	
 Intensifiera det operativa åtgärdsarbetet enligt handlingsplanen för god vattenstatus och stadens dagvattenstrategi.	 Andel sjöar och vattendrag med minskad eller bibehållen fosforhalt (%)	92 %	100 %		
	Analys Råcksta Träsk har en negativ utveckling p.g.a. hög belastning.				✓ Delta i pilotprojekt för dagvattenlösningar
					✓ Driva arbetet med att ta

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
				fram en hemsida för dagvattenhantering
				❗ Ta fram VA-policy
				Analys Process är påbörjad, men på grund av SFA:s tillståndsansökan har tidplan förskjutits. Policyn beräknas vara klar under senare delen av 2018.
 Minska bräddningen.	 Antal bräddningar vid avloppspumpstationer beroende på inre faktorer	22	18	 Minst 30 st avloppspumpstationer/månad skall larmtestas när det gäller brädd.
	Analys Målet var att sänka antalet bräddar från 24st 2016 till 18st 2017. Vi har inte uppnått detta och kommer därför att arbeta med bräddningsrutinerna, öka det förebyggande underhållet av stationerna samt göra grundorsaksanalys av samtliga bräddar.			Analys En plan har upprättats för att införa detta under 2018.
	  Antal uppstartade avloppsmodeller för förståelse av avloppsnätet	3	3	
	Analys Modeller har startats upp för bland annat Bromma flygfält, Lindhagensgatan, Magelungens strand och Glömstadalen.			
	  Beräknad bräddning från avloppsledningsnätet kbm	427 000	325 000	
	Analys Periodens utfall avser preliminära siffror för 2017. En större brädd som avleds till Kubbenområdet i Mälaren upptäcktes 2015 vilket har drivit upp bräddsiffrorna (kunskapen har ökat, inte den faktiska bräddningen). Bräddpunkten kommer att åtgärdas i samband med SFA-projektet.			
				 Brommaverket läggs ned och avloppsvattnet från Västerort leds till Henriksdalsverket som byggs ut för den nya belastningen och anpassas till nya miljökrav
				 Skapa rapport för tillskottsvatten
				 Ta fram struktur för val av duplicerat eller kombinerat avloppsledningsnät
				Analys Aktiviteten ingår som en del

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
				av VA-planen med förändrad tidplan
				❗ Ta fram VA-policy
				Analys Process är påbörjad, men på grund av SFA:s tillståndsansökan har tidplan förskjutits. Policyn beräknas vara klar under senare delen av 2018.
 Ta fram och genomföra åtgärder för att hantera effekterna av ett förändrat klimat inom sitt ansvarsområde, där bland annat en skyfallsmodell utgör delar av underlaget till åtgärderna.				✅ Bevaka regleringen av Mälaren i Slussen-projektet
				✅ Påverka stadens klimatarbete genom SLKs projektgrupp
				✅ Ta fram handlingsplan med sammanställning av planerade och pågående åtgärder för att anpassa verksamheten till klimatförändringar
				❗ Ta fram VA-policy
				Analys Process är påbörjad, men på grund av SFA:s tillståndsansökan har tidplan förskjutits. Policyn beräknas vara klar under senare delen av 2018.
				✅ Upprätthålla och informera berörda parter i staden om skyfallskarteringen
				👉 Utvärdering av jonbytes- och membranteknik vid dricksvattenproduktion
				Analys Jonbytestekniken utvärderades med goda resultat. Keramiska membran fungerade inte som efterföljande processteg. Pilotstudier på Lovö vattenverkets processteg samt pilotstudier med ultrafiltermembran kommer att testas i kombination med jonbytesteknik som förbehandling.
 Tillsammans med andra	 Andel nyanslutningar med LOD (Lokalt Omhändertagaden av	73	50	

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
myndigheter utveckla och intensifiera arbetet så att stadens mål om lokalt omhändertagande av dagvatten uppnås enligt dagvattenstrategin	Dagvatten)			 Driva arbetet med att ta fram en hemsida för dagvattenhantering
 Tillsammans med Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten utvärdera övervakningen av ekologisk status i Stockholms ytvatten, som underlag för beslut om revidering och eventuell utökning av övervakningen				 Årlig revidering och komplettering av övervakningsprogram för ekologisk status i ytvatten.

2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva

För att nå stadens ambitionsnivå med målsättning att år 2020 samla in 60 procent av matavfallet till biologisk behandling finns en särskild projektorganisation på plats. Bolaget planerar även att uppföra en anläggning för mottagning, sortering och förbehandling av matavfall lokaliserad till stadens mark i anslutning till Högdalenverket. På grund av förseningar i detaljplanarbetet och förändrad inriktning av projektet har tidplanen för sorterings- och matavfallsanläggningen förskjutits. Anläggningen kommer inte att ha full kapacitet förrän år 2022, vilket innebär att bolaget ser hinder i att nå delmålet för 2018.

Vid styrelsemöte i december 2017 fattades reviderat genomförandebeslut för Högdalens sorteringsanläggning. Beslutet innefattar byte av sorteringsteknik från optisk sortering till NIR-teknik och förändrad dimensionering för att även sortera ut plast-och metallförpackningar ifrån restavfallet. Det reviderade genomförandebeslutet innebär att investeringsramen för projektet utökas från 826 mnkr till 898 mnkr.

Bolagsmål: Vi ska skapa effektiva lösningar för omhändertagandet av avfall

Stockholm Vatten och Avfall har tagit fram en ny avfallsplan 2017-2020 för stadens arbete med högt uppsatta mål för avfallshandlingen. Avfallsplanen omfattar hela stadens avfallshandling och innehåller mål och åtgärder för såväl Stockholm Vatten och Avfall som andra verksamheter i staden. Den största utmaningen för Stockholm Vatten och Avfalls del är en 60-procentig insamling av matavfallet till år 2020, vilket kräver stora satsningar på kommunikation, incitament och lösningar för matavfallsinsamling. En sådan lösning är uppförandet av en sorteringsanläggning i Högdalen.

Stockholm Vatten och Avfall ska förebygga uppkomsten av avfall och stävja matsvinnet genom informationssatsningar till invånare och verksamheter. Vi ska stimulera återbruk, materialåtervinning och matavfallsinsamling genom kommunikation, taxestyrning, utveckling av teknik och insamlingsmetoder samt tillsyn i nära samarbete med våra entreprenörer. En ny behandling av trädgårdsavfallet kommer att testas i Sveriges första anläggning för biokol, som bland annat kommer användas till planteringar i stadsmiljön.

De nya entreprenörsavtalen för insamling av hushållsavfall där varje entreprenör har helhetsansvar för ett område kommer att effektivisera insamlingen. En annan stor förändring gäller hushållens grovavfall där nya entreprenader handlas upp till 2019. Insamlingen delas in i geografiska områden där återvinningscentralerna blir navet för verksamheten. Tilldelade entreprenörer kommer ges större funktionsansvar som bland annat innefattar utveckling av nya systemlösningar för insamlandet av grovavfall som passar även de stockholmare som inte har bil.

Ytterligare satsningar behövs för att öka insamlingen av farligt avfall och skilja det från annat avfall. Bolaget ska fokusera på att utveckla bra insamlingslösningar för farligt avfall och genomföra effektiva informationsinsatser. Ett exempel är utplacering av automatiska miljöstationer. Avfallshanteringen ska anpassas bättre till människan och det innebär att vi måste utveckla insamlingssystemen för att göra dessa mer tillgängliga för invånarna och skapa en bra arbetsmiljö för våra entreprenörer.

För att kunna skapa effektiva lösningar för avfallshantering krävs att avfallsfrågorna kommer in i ett tidigare skede i stadsplanering och nybyggnation än vad som sker idag. Därför måste vi skapa samarbetsformer med andra aktörer inom staden samt utveckla, förankra och sprida riktlinjer för avfallslösningar.

Det här har vi åstadkommit under 2017:

Avfallshanteringen har haft stora störningar sedan i somras då det utbröt en olaglig strejk hos en av våra insamlingsentreprenörer. Följdeflekterna av strejken var att entreprenören tappade hälften av sina miljöarbetare och var tvungen att både rekrytera och hyra in ersättningspersonal. Den nya personalen hade svårt att hitta och komma in i soprummen och många kunder blev drabbade av utebliven avfallshämtning. Under september förbättrades läget något och reklamnivåerna närmade sej normala nivåer.

Avdelningen har sedan flera år tillbaka planerat för den största förändringen som gjorts gällande insamling av hushållsavfallet inom Stockholm Stad vilken berör sophämtningen för ca 900.000 kunder. Förändringen innebär att en entreprenör får ett helhetsansvar för insamlingen inom sitt tilldelade ansvarsområde. Syftet med den nya upphandlingen var bland annat för att nå de höga miljömål som bolaget har, en bättre service och avfallshantering för våra kunder, samt en bättre arbetsmiljö för våra miljöarbetare.

I samband med entreprenörshytet uppstod störningar i hanteringen. Den entreprenör som var utsatt för sommarens strejk hade rekryterat många nya och i vissa fall oerfarna miljöarbetare som hade svårt att hitta till soprummen. Dessutom var flera av entreprenörens administrativa resurser nyrekryterade och oerfarna inom avfallsområdet.

Nyckelöverlämningen från avgående till tillträdande entreprenör sköttes inte enligt avtal och nycklarna överlämnades omärkta utan identifieringsmöjlighet. Det visade sig också att den avgående entreprenören inte hade genomfört sitt uppdrag hela kontraktstiden ut.

Bolagets krisledningsorganisation etablerades i samband med sommarens strejk och höstens entreprenadövertagande. Krisledningsmötena har fortsatt året ut men med glesare intervall. Problemen har successivt avtagit men i en långsammare takt än förväntat. Vid årsskiftet finns fortfarande störningar i insamlingen och stort fokus ligger på att snarast komma till rätta med detta och få en stabil och uthållig avfallsinsamling i staden.

Antalet hämtställen med matavfallsinsamling har ökat över förväntan under hösten, trots sommarens avfallskonflikt och höstens inkörningsproblem i samband med de nya insamlingsentreprenaderna.

En rad insatser är genomförda för att utveckla avfallshanteringen och klättra uppåt i

avfallstrappan. Trenden för återvinning, återbruk och insamling av farligt avfall ökar stadigt.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
 Ansvara för övergripande samt riktad information och rådgivning i avfallsfrågor för att öka återvinningsgraden och uppmuntra återbruk				 Fortsätta utveckla pedagogiska koncept för påverkan till en hållbar livsstil
				 Genomföra minst 8 event med Pop-up Återbruket (mobil återvinningsstation)
				Analys Under 2017 genomfördes 12 separata event med Pop-up Återbruket. Totalt 21 dagar.
 Arbeta för ökad informationsspridning till att alla stockholmare ska förstå och vilja delta i stadens arbete för en bättre miljö inom vatten och avfall.				 Fortsätta utveckla pedagogiska koncept för påverkan till en hållbar livsstil
				 Ta fram en samverkansstrategi för hur vi tillsammans med andra kan nå ut med information och budskap
				Analys Samverkansstrategin är påbörjad, men slutförs under 2018. Framflyttat p g a entreprenörsbytet.
 Bistå avfallsnämnden i arbetet med att upprätta förslag till renhållningsordning och avfallsplan samt att upprätta förslag till källsorteringsbefrämjande taxor för hämtning, transport och behandling av hushållsavfall				 Framtagande av förslag till taxa för hushållsavfall för 2018
				 Ny gällande avfallsplan med föreskrifter för 2017-2020
				Analys Ny Avfallsplan för Stockholm 2017-2020 antogs av kommunfullmäktige den 3 april 2017. Något försenade föreskrifter p g a inväntan av nya nationella riktlinjer, vilka nu tillfullo är inarbetade. Avfallsnämnden antog den 7 december 2017 det slutliga förslaget till reviderade föreskrifter. Föreskrifterna ska nu behandlas av kommunfullmäktige, vilket väntas kunna ske i början av 2018. De nya föreskrifterna börjar gälla i och med att kommunfullmäktige fattar beslut om antagande.
				 Ta fram nytt förslag till ny miljöstyrd taxestruktur för att möta gällande mål för avfallsverksamheten

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
 Följa och stimulera utvecklingen av miljöanpassade och kostnadseffektiva åtgärder inom avfallsområdet	 Andel materialåtervinning för avfall som tas emot	35,11 %	37 %	
	Analys Under året har andelen avfall till materialåtervinning successivt ökat och resultatet är ganska nära målvärdet. Det är inte bara positivt eftersom ökningen är störst på de fraktioner som företag egentligen inte får lämna på ÅVC:erna exempelvis fyllnadsmassor men vi ser även en fortsatt god trend avseende plasten till materialåtervinning. Även planglas ökar något. Vi verkar även läsa allt mindre tidningar eftersom den fraktionen minskade relativt mycket.			
	 Andel återbruk för material som tas emot i erbjudna insamlingssystem	2,68 %	2,8 %	
	Analys Andelen återbruk ökade i jämförelse med 2016 men enheten uppfyllde inte fullt ut det uppsatta målet. Återbrukshuset som öppnade på ÅVC Bromma i april visade på ökande återbruksmängder i jämförelse med övriga ÅVC:er. Pop-up Återbruket intensifierades under sommaren och hösten då enheten hade aktiviteter under åtta helger. Återbruksupphandlingarna som gäller för samtliga ÅVC:er drog ut något på tiden. Med nya villkor på plats förväntas insamlingen ge en fortsatt ökande trend under 2018.			
	 Antal avlämningsplatser för farligt avfall (st)	165	160	
	Analys Målet är uppnått för året. Kicks står för den största ökningen med 12 nya platser under 2017.			
	 Mängden hushållsavfall per person		476 kg/pers	 Ingå med en representant i matsvinnprojektet hos skolorna tillsammans med Miljöförvaltningen
	Analys Utfallet för denna indikator är tillgängligt först i april.			Analys Inriktningen har förändrats och enheten kommer i stället att ha en extra person (pedagog) under 9 månader, t.o.m. juni 2018, som arbetar med fokus skolor/förskolor med utbildningssyfte.
 Uppmätt bullernivå vid närmsta bostad från respektive återvinningscentral (dB A)	50	50		
Analys Det angivna värdet på indikatorn är endast uppskattat. Resultaten kommer att presenteras i början				

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
	av 2018.			
				 Arbeta fram riktlinjer för systemval för avfallshantering vid nyproduktion
				 Driva minskad säckhämtning och ökade maskinella lösningar vid avfallshämtning
				Analys Ej genomfört med anledning av den stora arbetsbelastning som strejken och uppstarten medfört.
				 Följa handlingsplan för byte av insamlingsentreprenörer för en problemfri övergång för kunderna
 Informera om möjligheterna till återbruk och återvinning vid de mobila återvinningscentralerna				 Fortsätta utveckla pedagogiska koncept för påverkan till en hållbar livsstil
				 Genomföra minst 8 event med Pop-up Återbruket (mobil återvinningsstation)
				Analys Under 2017 genomfördes 12 separata event med Pop-up Återbruket. Totalt 21 dagar.
 Intensifiera arbetet för att öka matavfallsinsamlingen så att staden minst når målet om 70 procent matavfallsinsamling till 2020	 Andel matavfall till biologisk behandling av förväntad uppkommen mängd	22 %	30 %	 Bjuda in till informationsmöte entreprenörer med internhantering
				Analys Antalet hämtställen med matavfallsinsamling har ökat över förväntan under hösten, trots sommarens avfallskonflikt och höstens inkörningsproblem i samband med de nya insamlingsentreprenaderna. Antalet hämtställen har ökat med 13%, antal hushåll med insamling med 25% men mängden matavfall till biologisk behandling med endast 10%. Under 2017 har det totalt gått ca 19 700 ton till biologisk behandling (22%), vilket överensstämmer med vad som prognostiserades i T2.
				Analys Motet är uppskjutit till februari - mars 2018 med anledning av sopkonflikten och oklarheten om fettet är ett hushållsavfall
				 Delta på evenemanget "Smaka på Stockholm"
				 Deltagande i evenemanget "Smaka på Stockholm" med målgrupp främst restauranger
				 Deltagande på Villa och bostadsmässan i Älvsjö
				 Följa framtagen kommunikationsplan för att öka kunskapen hos stockholmarna och
	Analys Avvikelsen beror dels på att tidsaspekten från kontakt med kund till att insamlingen faktiskt påbörjas är längre än beräknat, dels på sommarens sopkonflikt och inkörningsproblemen i samband med entreprenadstarten under hösten. Under denna tid har entreprenörer delvis hämtat matavfall och restavfall tillsammans som då gått till förbränning. En annan orsak är att antalet registrerade tomma kärl, felsorteringar samt ej tillgängliga behållare är hög. Personal som arbetar med matavfallsinsamling har dessutom bistått kundtjänst och			

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
	<p>drift i arbetsuppgifter under konflikten.</p> <p>Under 2018 intensifieras arbetet ytterligare för att öka insamlingen av matavfall, förutsatt att insamlingsentreprenaden återgår till normal nivå. En projektgrupp har startats för att arbeta med avvikelser i form av 0-vikter, felsortering och ej tillgängliga behållare. Kommunfullmäktiges har satt ett hög insamlingsmål för 2018, 40%, vilket verkar oöverkomligt. Ett mer realistiskt mål är 30% d.v.s. en ökning med ca 7 400 ton.</p>			<p>verksamheterna i staden om matavfallsinsamlingens besparingseffekter avseende miljö och ekonomi</p> <p>✓ I inriktningsärendet för taxa 2017 föreslås en kraftig höjning för de verksamheter som inte har matavfallsinsamling.</p> <p>✓ Informationsmöten om matavfall med ledningsgrupper för verksamheter i staden</p> <p>Analys Telefon- och mejlkontakter med ledningsgrupper har genomförts under året som bl.a. medfört fysiska kontakter med miljöansvariga på förvaltningar. Vi har också deltagit på stadens lokalansvariges nätverk</p> <p>✓ Medverka i projekt MACRO för att bl a utreda möjlighet för kvarn-till-tank-system för matavfallsinsamling</p> <p>✓ Regional och lokal matavfallskampanj</p> <p>✓ Stockholmsmästerskapen i matavfallsinsamling för stadens verksamheter</p>
<p> Säkerställa markanvändningen för stadens återvinningscentraler samt undersöka möjligheterna att öppna ytterligare stadsnära återvinningscentraler.</p>				<p>❗ Förhandla med exploateringskontoret om tomträtt istället för arrende på återvinningscentraler där det är tillämpligt</p> <p>Analys Avseende Återvinningscentral Vantör är arbetet klart. Under 2018 förstätter arbetet med övriga ÅVC:er.</p> <p>✓ Identifiera mark som kan ersätta den befintliga ÅVC Sätra</p> <p>✓ Identifiera mark som kan ersätta den befintliga ÅVC-Trädgård</p> <p>✓ Utvecklat samarbete med staden kring arbetet i tidiga skeden i stadens</p>

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
				planeringsarbete
 Uppföra, utveckla och äga infrastrukturen för en optisk sorteringsanläggning för matavfallsinsamling				✓ Upphandling av byggentreprenader för optisk sortering i Högdalen
 Utreda möjligheterna till att minska plasten i avfallet som går till förbränning (i samarbete med Fortum Värme AB, miljö- och hälsoskyddsnämnden och Koncernstyrelsen)				✓ Utreda möjligheten till separat insamling av fraktionen EPS (frigolit)
				Analys Det finns möjliga mottagare av EPS insamlat på ÅVC:er. Försök planeras att komma igång på två ÅVC:er under första kvartalet 2018.
				✓ Utreda möjligheterna till att minska plasten i avfallet som går till förbränning (i samarbete med Fortum Värme AB, miljö- och hälsoskyddsnämnden och Koncernstyrelsen)
 Utöka tider och upptagningsområden för mobila återvinningscentraler.				✓ Genomföra minst 8 event med Pop-up Återbruket (mobil återvinningsstation)
				Analys Under 2017 genomfördes 12 separata event med Pop-up Återbruket. Totalt 21 dagar.
				✓ Utreda möjlighet till flytande återvinningscentraler i Stockholm
	  Andel farligt avfall i hushållsavfall	0,14	0,2 %	
	  Mängden hushållsavfall per person		476 kg/pers	⚠ Aktualisera och revidera avdelningens riktlinjer i "Projektera och bygg för en god avfallshantering"
	Analys Utfallet för denna indikator är tillgängligt först i april.			Analys Riktlinjerna är något försenade delvis p g a föreskrifter som inväntade nya nationella riktlinjer samt även för att Kommunikation haft fullt upp med annat i samband med problemen kopplade till höstens entreprenörsbyte på insamlingsidan. Reviderat förslag ut på remiss till

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
				berörda förvaltningar i januari 2018.

2.5 Stockholms miljö är giftfri

Stockholm Vatten och Avfall bedriver ett uppströmsarbete för att hindra utsläpp av gifter till avloppet från industrier. I arbetet ingår information och kontroll tillsammans med Miljöförvaltningen. I övrigt arbetar bolaget mot målet genom att ställa miljökrav i upphandlingar och att bedöma och begränsa de kemikalier som finns i verksamheten. Under året har arbete gjorts för att lägga in årsförbrukning av kemikalier med ingående utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen i kemikalierregistret. 2017 kommer att vara "nollmätning" för förbättringsmålet inom staden.

Vi har arbetat vidare med att implementera Byggvarubedömningen i projektverksamheten, men det har tagit längre tid än beräknat och indikatorn mäts på avslutade projekt, vilket gör att det kommer att dröja ytterligare innan vi når målsättningen.

Bolagsmål: Vi ska öka kapaciteten för avledning och rening av avloppsvatten

Stora utmaningar väntar omhändertagandet av Stockholms avloppsvatten. Förutom en ökande befolkning och klimatförändringar kommer skärpta reningskrav från nya EU-direktiv och nya villkor. För att möta utmaningarna byggs Henriksdals reningsverk om med ökad kapacitet och ny reningsteknik. Bromma reningsverk ska läggas ned och avloppsvattnet som idag går till Bromma reningsverk kommer att ledas över till Henriksdals reningsverk. Under tiden för ombyggnationen, som kommer att innebära påfrestning för den löpande driften på Henriksdal och Bromma, kommer vi få arbeta hårt för att klara av reningskraven i tillståndet med ökad belastning. Ombyggnationen kommer också att påverka vår möjlighet att producera biogas, vilket gör det svårt att leva upp till ägardirektivet om ökad biogasproduktion.

En annan stor utmaning är att klara skärpta krav på slamkvaliteten från den nya slamförordningen och från REVAQ-certifieringen av avloppsslammet. Vi ska intensifiera arbetet med att förhindra utsläpp till avloppsledningsnätet som förorenar avloppsslam och avloppsvatten.

Spill- och dagvattennätet behöver dimensioneras och underhållas för att klara påfrestningen från ett förändrat klimat där häftiga skyfall blir allt vanligare. För att möta behoven måste förnysetakten öka och vi behöver särskilja spill- från dagvattenförande ledningar i den mån det är möjligt. Bolaget ska även upprätthålla stadens skyfallskartering som ska användas i planering av nya stadsdelar. För att åtgärda kapacitetsbrister, felkopplingar och inläckage ska vi öka den systematiska felsökningen och åtgärder därefter.

Hanteringen av dagvatten är en prioriterad fråga och vi arbetar för att skapa en samsyn i staden genom stadens dagvattenstrategi. Enligt denna ska bland annat lokala dagvattenlösningar utvecklas och användas i så stor utsträckning som möjligt för att avlasta både avloppsledningsnät och reningsverk.

För att klara utmaningarna utarbetas en ny VA-plan.

Det här har vi åstadkommit under 2017:

Projekt Stockholm Framtida Avloppsrening (SFA) fick i april nytt genomförandebeslut med ny budget och förlängd tidplan. Miljötillstånd erhöles i december från Mark- och Miljödomstolen. Förberedande arbete byggnation och tunneldrivning har pågått med en paus eftersom bygglov

försenats för tekniktunnlarna. Ombyggnation av grovreningen pågår med temporär renshantering som togs i drift från juni. Den permanenta grovreningen byggs för drifttagning under början av 2018. Förberedande arbete inför ombyggnation av rökamrarna har startat.

Vi har uppnått reningsresultat och klarat miljötillståndets utsläppsvillkor för renat avloppsvatten. När nya miljötillståndet tas i anspråk kommer vi att få lättnader genom att kvartalgränsvärde utgår. Sommarperioden hade en stabilare tillväxt med bättre slamegenskaper i verken som påverkat processen gynnsamt. Under året har vi installerat separat rejektivattenrening i Bromma och den gjorde att vi klarade utsläppsvillkoren för kväve. Slamkvaliteten har varit stabil och uppfyllt REVAQ-kravet och slam från Bromma har lagrats inför jordbruksspridning.

Den systematiska kontrollen av ledningsnätet har genomförts enligt plan med områdesspolning och TV-inspektioner. Planen med att minska tillskottsvatten är delvis omhändertaget i SFA-projektet, men en fördjupande analys genomförs inom bolaget för att se vilka ytterligare åtgärder som är möjliga att genomföra. Bräddningsmålet kommer ej att kunna nås på grund av ökande skyfall och nya beräkningsmodeller. Ändrade villkor gäller i vårt nya miljötillstånd.

Arbetet med att ta fram ett avtal som reglerar ansvaret mellan staden och bolaget i dagvattenfrågor har påbörjats under året.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
	  Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	0 %	100 %	 Införa BVB vid samtliga bygg- och anläggningsprojekt som handlas upp
	Analys Sen hösten 2017 ställer vi krav i våra entreprenadupphandlingar att BVB ska användas, dvs vi använder numera BVB i alla våra entreprenader. Enligt definitionen på uppföljning är det däremot avslutade projekt som man stämmer av emot. Då tidpunkten mellan upphandling och avslut oftast är ett år eller mer kommer detta mål, som det är definerat, först att kunna uppfyllas om några år.			 Utredda vilka typer av entreprenader som ska omfattas och lägga upp arbetet för att införa Byggarubedömningen vid entreprenadupphandling
	  Antal av 15 utvalda ämnen som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam	14 st	13 st	 Arbeta med uppströmsarbete enligt handlingsplan och aktivitetslista
				 Lägga in årsförbrukning av kemikalier med ingående utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen i kemikalieregistret

Bolagsspecifika inriktningar

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Bolagsmål: Vi har hållbara effektiva processer

En viktig utgångspunkt för att uppnå hållbara och effektiva processer är att arbeta mer processororienterat. Stockholm Vatten och Avfalls processer är idag beskrivna på en mycket övergripande nivå och därunder är processerna fragmentariskt kartlagda. Vi ska tydligare definiera våra processer och utveckla verksamhetsledningssystemet så att det ger bättre styrning och stöd till verksamheten.

Som en samhällsbyggare i framkant ska vi satsa på och ligga långt fram inom digitalisering och moderna verktyg. Vi har även ett behov av att förbättra och effektivisera vår systemstruktur. Vid revisioner har framkommit att vi behöver utveckla informationshanteringen och göra den mer enhetlig för att säkerställa spårbarhet och långsiktig tillgång till vår dokumentation.

Bolaget arbetar sedan länge med hållbarhetsfrågor men kommer de kommande åren utveckla ett mer strukturerat hållbarhetsarbete i enlighet med riktlinjer från Stockholm Stad. Vi ska bli bättre på att kommunicera våra resultat inom miljö och hållbarhet.

För att vårt ledningsnät och våra anläggningar ska kunna hålla för kommande generationer och inte innebära stora ekonomiska påfrestningar i framtiden ska vi utveckla det förebyggande underhållet på anläggningar och ledningsnät och öka förnyelsetakten på ledningsnätet enligt ägardirektiven.

Det här har vi åstadkommit under 2017:

Som en samhällsbyggare i framkant ska vi satsa på och ligga långt fram inom digitalisering och moderna verktyg. Vi har också ett behov av att förbättra och effektivisera vår systemstruktur. Vid revisioner har framkommit att vi behöver utveckla informationshanteringen och göra den mer enhetlig för att säkerställa spårbarhet och långsiktig tillgång till vår dokumentation.

Under året har bolagets ledningsgrupp tagit fram en karta för verksamhetens övergripande processer. Beslut är fattat om plattform och verktyg för att vårt processororienterade verksamhetsledningssystem.

Fusion av Stockholm Vatten VA AB till Stockholm Vatten AB genomfördes i maj 2017. Genom fusionen ökar vi den interna effektiviteten och skapar tydlighet gentemot våra kunder.

Ett projekt för att integrera VA- och avfallsverksamheten i ett gemensamt debiteringssystem pågår och förväntas vara implementerat under 2018. Projekt pågår även för att implementera mobila lösningar/appar som kommer att kunna öka den interna effektiviteten och tillgängligheten för våra kunder och entreprenörer. Därutöver pågår införande av system för projektuppföljning och system för att hantera interna supportärenden.

Bolaget har tagit fram en ny hållbarhetspolicy och fattat beslut om verksamhetens viktigaste hållbarhetsfrågor, baserat på vår intressent och väsentlighetsanalys. Under året har också arbetet med ny hållbarhetsredovisning pågått.

Arbete pågår med att ta fram riktlinjer för en IT-strategi för Stockholm Vatten och Avfall så att IT-policyn följs och systembeslut tas i rätt forum (ledningsgruppen). I arbetet ingår att ta fram beslutsunderlag till en IT-systemarkitektur som är så generell som möjligt och bygger på standardssystem.

En nulägesanalys för bolagets tekniska informationshantering har tagits fram som grund till en bolagsgemensam strategi inom området. Motsvarande nulägesanalys tas nu fram för den administrativa informationshanteringen.

Samlingsskarta överfördes till Trafikkontoret den 1/11, vilket medför att bolaget kan konsolidera sina processer inom kartering och IT till sin kärnverksamhet.

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

Stockholm Vatten och Avfall har ett väl utvecklat samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen i att erbjuda möjligheter till arbete för fler stockholmare. Under 2017 har samarbetet vidareutvecklats och bolaget har höjt ambitionsnivån samt arbetat för att hitta fler möjligheter, till exempel Stockholmsjobb och praktiktillfällen via Jobbtorg Stockholm.

Under året har flera handledare utbildats genom stadens handledarutbildning vilket har stärkt ett enhetligt förhållningssätt och arbetssätt.

Bolaget har också arbetat aktivt med att erbjuda ungdomar möjlighet till feriearbete i stadens regi. Under 2017 samarbetade bolaget för första gången med förvaltningarna i tillsättandet av dessa feriearbeten i stadens regi, vilket fungerade mycket bra.

I slutet av 2017 fattades beslut om en tillfällig förstärkning under ett år i syfte att arbeta med systematik och struktur för praktik, kommunala visstidsanställningar och feriearbeten. Insatsen ska resultera i ett enhetligt arbetssätt i bolaget och ett större antal platser att erbjuda.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
	 Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	6 st	5 st	
	 Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	13	10 st	
	 Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	5	5 st	
	 Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	12 st	10 st	

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

Under 2017 har flera steg tagits för att motarbeta och förebygga korrupcion och mutor. I början av året togs en riktlinje för representation och gåvor fram och implementerades i syfte att förtydliga bolagets ställningstagande och förenkla för medarbetarna i vardagen. Riktlinjen finns tillgänglig på bolagets intranät och har kommunicerats i ledningsgrupper. Inför särskilt utsatta perioder som t ex påsk och jul så har påminnelser gått ut via nyheter på intranätet och nyhetsbrev.

Ett standardbrev till leverantörer har tagits fram som ska börja användas för att kommunicera bolagets inställning till representation och gåvor.

Under året etablerades en säkerhetsenhet och en säkerhetschef tillsattes vilket är ett steg i att lyfta säkerhetsområdet som ett fokusområde. En del av uppdraget består i att systematisera riskanalyser och att sätta ett ramverk för kontroller i rekryteringar till förtroendekänsliga tjänster.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
 Fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader	 Andel administrations- och indirekta kostnader	11,8 %	12 %	
 God budgetföljsamhet och prognossäkerhet	 Avvikelse investeringsbudget, %	-24,65 %	2 158 mnkr	
	Analys Investeringsutfall understiger budget med 638 mnkr. Detta beror i huvudsak på den försenade domen i Mark- och Miljödomstolen gällande SFA projektet.			
 Godkänd resultatnivå	 Avkastning på totalt kapital	1,1	0,69	
	  Resultat efter finansnetto(mnkr)	28,2	-8,2	
	  Rörelseresultat i % av omsättning	6,2	4	
 Utredda möjligheten att sälja spillvärmen från våra anläggningar.				 Försäljning av spillvärme från avloppsvattnet enligt avtal med Fortum och Norrenergi
 Öka förnysetakten på VA-ledningssystemet.	 Förnysetakt	3	3	
	  Investeringsnivå för befintligt ledningsnät (Mkr)	278	505	
	Analys Bolaget har varit tvunget att skjuta många arbeten framåt i tiden pga brist på tillgängliga konsulter och entreprenörer			
				 Utökad läcksökning och tv-inspektioner för att öka ledningsinventering på befintligt nät.

Bolagsspecifika inriktningar

För att vårt ledningsnät och våra anläggningar ska kunna hålla för kommande generationer och inte innebära stora ekonomiska påfrestningar i framtiden utvecklar vi det förebyggande underhållet på anläggningar och ledningsnät och ökar förnysetakten på ledningsnätet enligt ägardirektiven.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
				 Införa och öka

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
digitaliseringsarbete och i samverkansavtalet med KTH				kompetensen kring smart arbetssätt inom IT
				Analys Arbetet fortsätter in i 2018 då effektiva processer och införandet av ny förvaltningsprocess kommer innebära smartare arbetssätt med stöd av nytt IT stöd såsom tex. ärendehantering och digitala verktyg.
				❗ Skapa en IT-strategi
				Analys Arbetet försenat då vi behövt djupare förankring och samverkan med intressenter inom bolaget. Nytt måldatum blir kvartal ett 2018.
				❗ Starta och medverka i projekt med Stokab, smart City, digitalisering av verksamhetsprocess.
				Analys Samverkan med SmartCity såsom smarta lås har inletts och projektet kommer pågå under minst 1 år.
 Återinföra det förebyggande underhållet av sina anläggningar och ledningsnät				✅ Utveckla mätmetoder och uppföljning för att visa på ökat förebyggande underhåll
				✅ Utökad läcksökning och tv-inspektioner för att öka ledningsinventering på befintligt nät.

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Bolaget håller samråd och löpande kommunikation med påverkade grupper t ex vid byggnation av Stockholms Framtida Avloppsrening och andra infrastrukturprojekt såsom den planerade sorteringsanläggningen i Högdalen.

Stockholm Vatten och Avfall har huvudansvar för den fortsatta driften av GlashusEtt i Hammarby sjöstad.

4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

Under 2017 har bolaget fortsatt implementeringen av lönekartläggningsverktyget Lönevågen med gott resultat. Idag är samtliga befattningar värderade och det finns goda förutsättningar för ett långsiktigt, hållbart och jämställt arbete med lönebildningsarbetet. I resultatet av 2017 års lönekartläggning framgår det att kvinnorna i bolaget har 106 % av männens medellön vilket är till kvinnornas fördel, och att andelen kvinnliga anställda (35%) stämmer överens med kvinnornas andel av den totala lönesumman (35%).

Bolagets ledningsgrupp består av 5 kvinnor och 5 män (inklusive VD), vilket bidrar på ett positivt sätt till ett budskap om jämställd maktfördelning i bolaget. På enhetsnivå är det en mer ojämn könsfördelning där de kvinnliga cheferna endast utgör 28 %. Detta speglar dock verksamheten i stort där andelen kvinnliga enhetschefer är högre inom tjänstemannaområdet som har högre andel kvinnliga medarbetare och yrkesarbetarkollektivet med lägre andel kvinnliga medarbetare. Ansträngningar att öka andelen kvinnliga chefer såväl som medarbetare fortsätter under 2018, då bl a genomlysning av hur vi kommunicerar i rekryteringsprocessen ska ses över.

Under året har utbildning i att motarbeta och förebygga kränkande särbehandling genomförts och delvis byggts in i introduktionsprogrammen för nyanställda chefer och medarbetare. När metoo-debatten fördes i media så gick ledningen ut i ett tidigt skede och klargjorde bolagets nolltolerans, och påminde om de handlingsplaner som finns för att hantera situationer som kan uppstå. I den egna arbetsmiljöenkäten, som anonymiserats, ställs frågan om man upplevt att man blivit illa behandlad, och om man svarar ja får man följdfråga om man uppfattar att det var med anledning av någon av diskrimineringsgrunderna. Resultatet kan också differentieras utifrån könsperspektivet för att fånga upp ojämlikheter i vår arbetsmiljö.

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

Bolagsmål: Vi är en attraktiv arbetsgivare

Stockholm Vatten och Avfall ska vara ett föredöme som arbetsgivare och ha ett gott rykte på arbetsmarknaden. Att vi lyckas attrahera och behålla kompetenta och drivna medarbetare är en förutsättning för att lyckas med våra utmaningar. Att införa interna karriärvägar är en av våra satsningar för att behålla kompetens.

Vi har identifierat mångfald, likabehandling samt ett mer systematiskt arbete med psykosocial arbetsmiljö som viktiga frågor att utveckla. Satsningar på en säker arbetsmiljö, där inga medarbetare skadas i arbetet, ska genomföras. Detta gäller även inom projekt där entreprenörer anlitas, så som Stockholms Framtida Avloppsrening.

Bolaget behöver skapa en snabbare och säkrare resursförsörjning genom att effektivisera och förtydliga rekryteringsprocessen och introduktionsprocessen. Under första tertialet har förenklade rutiner införts för att korta ned startsträckan för nyanställda, konsulter och inhyrd personal. Samtidigt har en platsintroduktion av nyanställda med rundvisning, genomgång av rutiner och verktyg införts.

Det här har vi åstadkommit under 2017:

Som en föredömlig och attraktiv arbetsgivare vill Stockholm Vatten och Avfall erbjuda hälsofrämjande förutsättningar, kompetens- och karriärutveckling inom ett samhällsnyttigt och intressant verksamhetsområde.

Under året slutfördes ett tvåårigt hälsofrämjande projekt med syfte att systematisera det förebyggande arbetet, höja medvetenheten hos chefer och medarbetare samt att erbjuda ett hälsoprogram som är tillgängligt för alla. Projektet har bland annat resulterat i ett årligt hälsoprogram och ett koncept för hälsofrämjande ledarskap som har implementerats under hösten 2017.

En arbetsmiljöenkät har tagits fram för att kartlägga den organisatoriska och sociala arbetsmiljön i bolaget. Enkäten är inte anonym eftersom ambitionen är att stärka dialogen mellan chef och medarbetare samt förtydliga vilka alternativa vägar som finns att lyfta arbetsmiljörisiker inom dessa områden om man inte vill göra det till sin chef. Kartläggningarna görs två gånger om året, en gång genom en bolagsgemensam enkät och en gång individuellt i samband med medarbetarsamtalen.

Under 2017 har vi sett en ökning av stressrelaterade sjukskrivningar och även om det ännu inte är några oroväckande nivåer så har ett närmare samarbete inletts med företagshälsovården kring hanteringen av dessa rehabiliteringsprocesser.

Ett omtag har också gjorts under året avseende organisationen för bolagets systematiska arbetsmiljöarbete, vilket kommer att rullas ut under 2018.

Under 2017 har bolaget vidareutvecklat arbetet med årliga lönekartläggningar vilket har resulterat i en god struktur och en god överblick över bolagets löneläge. Arbetet har också gett goda förutsättningar för ett långsiktigt jämställdhetsarbete i lönebildningen. Även arbetet med aktiva åtgärder har gått framåt där ambitionen är att bygga in jämställdhetsarbetet i det ordinarie mål- och uppföljningsarbetet.

Bolaget använder sedan 2016 stadens kompetensutvecklingsportal vilket ger medarbetare en bättre överblick över vilken utveckling som finns tillgänglig och möjlighet att ta egna initiativ till vidareutveckling. Under 2017 har grundprogram för medarbetare och chefer arbetats fram i syfte att säkerställa en gemensam kompetensbas för alla anställda och skapa förutsättningar för en bättre introduktion. Programmen kommer att fortsätta rullas ut under 2018.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
	 Aktivt Medskapandeindex	76	83	
	Analys Detta är resultatet från medarbetarundersökningen genomförd jan 2017. 2015 års AMI låg på 78, alltså något högre. Vi tror att det något lägre resultatet i år har att göra med att organisationen har varit mer ansträngd på grund av flytten från egna kontor på Torsgatan till aktivitetsbaserat kontor i Ulvsunda, samt ett flertal systembyten som påverkat många funktioners arbetssätt.			
	 Index Bra arbetsgivare	85	85	
	Analys Målvärdet är satt utifrån resultatet för 2015.			
	 Index Psykosocial arbetsmiljö	74	76	
	Analys Vi har minskat två enheter från utfallet 2015. Vi tror att det något lägre resultatet i år har att göra med att organisationen har varit mer ansträngd på grund av flytten från egna kontor på Torsgatan till aktivitetsbaserat kontor i Ulvsunda, samt ett flertal systembyten som påverkat många funktioners arbetssätt.			
	 Sjukfrånvaro	4,1 %	3,5 %	
	Analys Under 2017 har vårt avfallsbolag varit hårt belastat vilket syns i sjukstatistiken. Antalet kvinnor i bolaget är färre vilket gör att varje fall får stor inverkan på statistiken. Trots att antalet långtidssjukskrivningar generellt i bolaget fortfarande är relativt lågt så ser vi en ökande trend framförallt hos kvinnor med stressrelaterade sjukdomsbilder. Detta kommer vi jobba vidare med			

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
	under 2018.			
	 Sjukfrånvaro dag 1-14	1,8 %	3,5 %	

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

Stockholm Vatten och Avfall har en bred verksamhet med upphandlingar inom många olika områden såsom som byggentreprenader, driftentreprenader för avfallsinsamling, material för våra anläggningar och ledningsnät. Bolaget arbetar ständigt med att utveckla upphandlingsprocessen och fortsätter arbetet med att utarbeta och implementera tydlig process och rutiner för systematisk avtalsuppföljning.

Det finns en vana och ett stort engagemang i organisationen att ställa och följa upp krav som bidrar till hållbarhet inom klimat- och miljöområdet. Som en del av det systematiska uppföljningsarbetet i entreprenader ställer bolaget krav på att samtliga material som används i bygg-, lednings- och anläggningsprojekt ska redovisas och vara bedömda i Byggvarubedömningen (BVB). I de fall material som föreslås eller behöver användas i ett projekt inte uppfyller BVB:s nivå godkänd eller utmärkt, finns rutiner och instruktioner för hur detta ska hanteras. BVB säkerställer att vi har dokumentation över samtliga material som byggs in och används i mark och anläggning.

Under 2017 har fokus i stor utsträckning legat på att utarbeta och implementera krav och avtalsvillkor för socialt ansvar i bolagets upphandlingar. Rutiner för att systematiskt följa upp efterlevnad av kraven ska arbetas in i avtalsuppföljningsprocessen. I nuläget är det främst inom avfallsverksamheten det finns en regelbunden uppföljning av de sociala kraven.

I samarbete med Arbetsmarknadsförvaltningen har bolaget under 2017 i ett mindre antal upphandlingar ställt krav på sysselsättningsfrämjande åtgärder. Uppföljning av avtalsefterlevnad och resultat genomförs vid ett antal tillfällen under avtalets löptid. De första uppföljningstillfällena blir under 2018.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
	 Andel relevanta upphandlingar av varor och tjänster där krav ställts på att miljö- och hälsofarliga ämnen inte ingår	100 %	100 %	
	 Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	43 %	60 %	
	Analys Upphandlade ramavtal, SFAs större entreprenader samt Avfalls olika avtal avseende drift, mottagning, behandling har plan för systematisk uppföljning i avtalen			

Bolagsspecifika inriktningar

ÅRSREDOVISNING

2017-01-01--2017-12-31

för

Stockholm Vatten AB

556210-6855

Årsredovisningen omfattar:	Sida
Förvaltningsberättelse	2
Resultaträkning	7
Balansräkning	8
Rapport över förändring i eget kapital	10
Kassaflödesanalys	11
Noter	12

Stockholm Vatten AB
556210-6855

ÅRSREDOVISNING FÖR STOCKHOLM VATTEN AB

Styrelsen och verkställande direktören för Stockholm Vatten AB avger härmed årsredovisning för räkenskapsåret 2017-01-01--2017-12-31.

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Ägarförhållanden

Stockholm Vatten AB ägs till 98% av Stockholm Vatten och Avfall AB, 556969-3111 och till 2% av Huddinge kommun. I koncernen Stockholm Vatten och Avfall ingår även Stockholm Avfall AB.

Verksamhetens art och inriktning

Stockholm Vatten AB är ett kommunalt bolag inom Stockholms Stad som ansvarar för vattenförsörjning och att ta hand om avloppsvatten i Stockholm och Huddinge. Likaså äger och sköter bolaget ledningsnäten för vatten och avlopp i dessa kommuner. Stockholm Vatten AB levererar även dricksvatten till tolv grannkommuner och tar emot avloppsvatten från åtta kommuner. Dricksvattnet kommer från Mälaren och en reservvattentäkt finns vid Bornsjön utanför Norsborg.

I verksamheten ingår även vattenvård och sjörestaurering inom Stockholm och Huddinge och i samarbete med andra berörda kommuner. Särskilda kontrollprogram finns för Mälaren, Saltsjön och innerskärgården.

Stockholm Vatten AB har sitt säte i Stockholm och huvudkontoret ligger i Norra Ulvsunda. Förutom huvudkontoret och några mindre kontor på andra ställen har bolaget två vattenverk (på Lovö och i Norsborg), två avloppsreningsverk (i Bromma och Henriksdal), en jordbruksanläggning vid Bornsjön och ett informationscenter i Hammarby Sjöstad.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Under året har Stockholm Vatten AB fusionerats med dotterbolaget Stockholm Vatten VA AB (org.nr 556175-1867). Fusionsdagen var den 18 maj men i redovisningen har fusionen skett retroaktivt från den 1 januari. Syftet har varit att förenkla organisationsstrukturen och att effektivisera och förenkla flödena inom bolaget.

Bolagets tidigare fastighet och kontor på Torsgatan har sålts till fastighetsbolaget Castellum.

Under året har ett nytt vattenreningsverk invigts i Bornsjön. Verket ska både rena vattnet i Bornsjön från fosfor och bidra till dricksvattenförsörjningen i staden.

Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA)

Omhändertagandet av avloppsvatten står inför stora utmaningar i framtiden. Förutom en ökande befolkning och klimatförändringar kommer skärpta reningskrav från nya EU-direktiv och nya villkor. För att klara detta pågår projektet Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA). Projektet innebär att Henriksdals reningsverk byggs om med ny reningsteknik och högre kapacitet för att klara dubbel belastning. En ny tunnel kommer också att byggas från Bromma till Henriksdal, när den är klar kommer Bromma reningsverk kommer att läggas ner. Projektet beräknas vara klart år 2026.

Stockholm Vatten AB

556210-6855

Under 2017 har en ny tekniktunnel börjat byggas för att försörja el och ventilation till den framtida membranläggningen som ska installeras i reningsverket. Ombyggnationen i Henriksdal har skett inom befintliga tillstånd.

Vidare har Stadsbyggnadsnämnden godkänt detaljplanerna, nästa steg är ett beslut i Stockholms kommunfullmäktige. Parallellt med detta har projektets övergripande genomförandeavtal med Stockholms stad godkänts i berörda nämnder för vidare beslut i kommunfullmäktige. Genomförandeavtalen innebär att bolaget är överens med staden om nyttjande och upplåtelse av mark som projektet behöver, både för genomförande och drift.

I december godkände Mark- och miljödomstolen ansökan om utbyggnad av avloppsreningen i Stockholm. Detta innebär klartecken för att utöka verksamheten vid Henriksdals reningsverk, att bygga tunneln mellan Bromma och Sickla och att lägga ner Bromma reningsverk. Domen anger också de villkor som gäller för att driva reningsverket och avloppsledningsnätet. De är i linje med våra förslag och ger riktlinjer för att avleda och rena avloppsvatten som är bra för både staden och miljön.

Begränsningar avdrag för koncernintern räntor

Riksdagen beslutade i slutet av år 2012 om ytterligare begränsningar för avdrag för koncernintern räntor i huvudsyfte att förhindra kapitalflykt till utlandet med skatteplanering. Stockholms stad och koncernen Stockholms Stadshus AB har sedan beslutet sökt besked hur stadens bolag ska förhålla sig till Skatteverkets tolkningar.

Stockholm Vatten AB har yrkat att koncernintern räntekostnader är avdragsgilla i lämnad deklaration som avser inkomståret 2014. Skatteverket har i december 2016 fattat ett slutligt omprövningsbeslut för inkomståret 2014. Beslutet innebär att en begränsad del av räntekostnaderna anses vara avdragsgilla.

För bokslut 2017 har Stockholm Vatten AB reserverat kostnader genom en bedömning av hur den princip som Skatteverket tidigare använt påverkar inkomståret 2017.

Utveckling av verksamhet, ställning och resultat

(MSEK)	2017⁽²⁾	2016⁽²⁾	2015⁽²⁾	2014⁽²⁾	2013⁽²⁾
Nettoomsättning	1 531	469	446	394	350
Rörelseresultat	642	55	38	46	27
Resultat e. finansiella poster	538	54	38	46	27
Balansomslutning	12 565	9 697	8 772	201	198
Soliditet ⁽¹⁾	6,7% ⁽³⁾	1,8% ⁽³⁾	1,5% ⁽³⁾	65,5%	69,0%
Medelantal anställda	499	101	87	74	71

⁽¹⁾ Justerat eget kapital / Balansomslutning. Med justerat eget kapital avses eget kapital + obeskattade reserver med avdrag för uppskjuten skatteskuld.

⁽²⁾ Från och med 1 januari 2014 tillämpar företaget BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning ("K3"). År 2013 och 2014 har omräknats i enlighet med K3. Tidigare tillämpade företaget Årsredovisningslagen, Bokföringsnämndens anvisningar för stora stora bolag samt Redovisningsrådets rekommendationer RR1 Koncernredovisning, RR5 Redovisning av byte av redovisningsprinciper, RR11 Intäkter, RR15 Immateriella tillgångar och RR17 Nedskrivningar.

⁽³⁾ Minskningen av soliditeten beror på att den finansiella koncernskulden numera inte nettoredovisas utan bruttoredovisas. Balansomslutningen blir därför högre varför soliditeten minskar. Ökningen år 2017 beror på fusion mellan Stockholm Vatten AB och Stockholm Vatten VA AB.

Stockholm Vatten AB

556210-6855

Andra viktiga förhållanden

VA-verksamheten i företaget är ett legalt monopol och verksamheten bedrivs i enlighet med lagen om allmänna vattentjänster (2006:412).

Förväntad framtida utveckling

Stockholm Vatten AB:s framtida utveckling är nära knutet till Stockholms stads utveckling. En växande stad medför ökade krav på verksamheten för att säkerställa vattenförsörjning och omhändertagande av avlopp med god kvalitet och med så liten miljöpåverkan som möjligt.

Verksamheten är till sin art mycket långsiktig och vid planeringen av den framtida verksamheten beaktas både förväntad utveckling i staden och förväntade skärpta miljökrav.

Forskning och utveckling

Stockholm Vatten AB deltar i forsknings- och utvecklingsprojekt inom områden med anknytning till vattenförsörjning och vattenrening men bedriver ingen egen forskningsverksamhet.

Finansiella instrument

I Stockholms stad samordnar och ansvarar Finansavdelningen för all upplåning för Stockholms stad och koncernen Stockholms Stadshus AB inom kommunkoncernen.

Hållbarhet

Stockholm Vatten AB arbetar med en rad frågor inom hållbarhetsområdet, de utgör en väsentlig del av vår strategiska plan och våra bolagsmål. Några av de viktigaste punkterna är följande:

- * Säkerställa leverans av hälsosamt och gott vatten till hushåll och verksamheter i Stockholm och ombesörja avloppshantering av god kvalitet i området.
- * Arbeta för att kunna öka återvinningen av näringsämnen från avloppshanteringen utan att miljöbelastningen ökar.
- * Långsiktigt minska vår klimatpåverkan och vårt energibehov.
- * Arbeta förebyggande med att förhindra översvämningar i byggnader vid häftiga skyfall. Bolaget ska tillämpa och vidareutveckla stadens skyfallsmodell.
- * Genomföra åtgärder som syftar till att god vattenstatus kan uppnås och upprätthållas i Stockholms sjöar och vattendrag enligt Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus. Bolaget ska ha en expertroll i genomförandet av stadens dagvattenstrategi.

Mer om detta kan läsas i vår hållbarhetsrapport. Där redovisas de områden som ingår i årsredovisningslagens krav, t ex personal, sociala förhållanden och miljö, men vi har också utgått från GRI Standards (Global Reporting Initiative). Som ett led i detta ingår en intressent- och väsentlighetsanalys där vi kartlagt våra viktigaste intressenter och hållbarhetsfrågor och hur vi arbetar med dessa. Hållbarhetsrapporten har upprättats av moderbolaget Stockholm Vatten och Avfall AB, den är upprättad som en separat rapport och är gemensam för hela koncernen. Se mer under not 26.

Stockholm Vatten AB

556210-6855

Tillstånds- eller anmälningspliktig verksamhet enligt miljöbalken

Stockholm Vatten AB:s verksamhet är beroende av den tillståndspliktiga verksamhet som bedrivs i anläggningar och de tillstånd som begränsar uttag och reglering av råvatten.

Bolagets miljöpåverkan omfattar vattenmiljön i Stockholmsområdet, Mälaren och skärgården. Hantering av avloppsslam med fokus på fosforåtervinning är en nyckelfråga.

Miljöförvaltningarna i Botkyrka, Ekerö, Stockholm och Huddinge är tillsynsmyndigheter för respektive anläggning och Länsstyrelsen för recipienten, det vill säga de vattenområden där utsläpp av renat avlopp sker.

Vatten

Stockholm Vatten AB:s verksamheter vid vattenverken i Norsborg och Lovö är från och med 2002 anmälningspliktiga till miljöförvaltningarna i Botkyrka- respektive Ekerö kommun.

Bolagets uttag av råvatten ur och reglering av Mälaren och Bornsjön är fastställda i vattendomar. De reglerar vilka mängder som får tas ut vid respektive vattenverk och hur intagsledningar med mera skall vara anlagda.

Avloppsrening

Stockholm Vatten AB har ett samlat tillstånd i dom från Miljödomstolen år 2000 "till utsläppande av avloppsvatten i Saltsjön från tätbebyggelse, som är ansluten till Henriksdals, Bromma och Louddens avloppsreningsverk". Tillståndet som gäller tills vidare anger tillåtna mängder och halter och avser även vissa utsläpp till luft samt buller. Stockholm Vatten AB skall genom aktiva insatser gentemot industrier och samhället i övrigt verka för att tillförseln av ämnen som kan skada reningsprocesserna i avloppsreningsverken eller negativt påverka slamkvaliteten eller recipienten kontinuerligt minskas. Under 2017 har inga gränsvärden för renat avloppsvatten överskridits.

Stockholm Vatten AB har tillstånd från Länsstyrelsen för ett mellanlager för avvattnat avloppsslam. Det är beläget i Valsta, Haninge kommun. Miljöförvaltningen i Haninge kommun är tillsynsmyndighet. Tillståndet avser lagrade mängder och anger att lakvatten skall tas omhand för rening. Tillståndet gäller tills vidare.

Avloppsslammet innehåller näringsämnen som bör återanvändas för att sluta kretsloppet och förhindra övergödning. Genom ett långsiktigt och systematiskt arbete att minska oönskade ämnen vid källan är nu allt slam som produceras på reningsverken vid Henriksdal och Bromma certifierat för jordbruksanvändning. Sedan våren 2010 används slammet från Bromma på åkermark i Mälardalen.

Förutom tillstånd kopplade till genomförande av planerade åtgärder för Stockholms framtida avloppsrening ska inga övriga väsentliga nu gällande tillstånd förnyas under det kommande räkenskapsåret.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Förslag till vinstdisposition (kronor)	Not	
Till årsstämman förfogande står följande vinstmedel		
Balanserat resultat		148 550 985
Årets resultat		518 603 724
		<u>667 154 709</u>
Styrelsen föreslår att	22	
till aktieägarna utdelas		1 889 000
i ny räkning balanseras		665 265 709
		<u>667 154 709</u>

Utdelningen per aktie blir 1 889 kr.

Styrelsens yttrande över den föreslagna vinstutdelningen

Föreslagen utdelning utgörs av den genomsnittliga statslåneräntan 2017 plus 1 procentenhet (totalt 1,51%) på aktieägartillskott och aktiekapital. Beloppet inkluderar minoritetsägaren Huddinge kommun som enligt aktieägaravtalet har rätt till samma avkastning på satsat kapital som majoritetsägaren Stockholms Stadshus AB.

Ställning i övrigt

Styrelsen har övervägt alla övrigt kända förhållanden som kan ha betydelse för bolagets ekonomiska ställning och som inte beaktats inom ramen för ovan anförda. Därvid har ingen omständighet framkommit som gör att den föreslagna utdelningen inte framstår som försvarlig eller strider mot ABL §17 kap 3.

Beträffande moderbolagets och koncernens resultat och ställning i övrigt hänvisas till nedanstående resultat- och balansräkningar, kassaflödesanalys samt tilläggsupplysningar. Alla belopp uttrycks i tusentals kronor där ej annat anges.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

RESULTATRÄKNING

(Tkr)

	Not	2017-01-01 2017-12-31	2016-01-01 2016-12-31
Rörelsens intäkter			
Nettoomsättning	3,4	1 531 456	468 940
Aktiverat arbete för egen räkning		94 014	2 066
		1 625 470	471 006
Rörelsens kostnader			
Råvaror och förnödenheter		-190 659	-198 447
Övriga externa kostnader	5	-561 207	-115 031
Personalkostnader	6	-388 840	-94 183
Avskrivningar och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar		-310 126	-8 407
		174 638	54 938
Resultat från avyttring av materiella och immateriella anläggningstillgångar			
Avyttring av materiella och immateriella anl. tillgångar		467 672	-69
		642 310	54 869
Resultat från finansiella investeringar			
Ränteintäkter och liknande intäkter		-813	7
Ränteintäkter från koncernföretag		282	127 122
Räntekostnader och liknande kostnader		11 337	-277
Räntekostnader till koncernföretag		-115 115	-127 518
		538 001	54 203
Resultat efter finansiella poster			
		538 001	54 203
Resultat före skatt			
Skatt på årets resultat	7	-19 397	0
Skatt på tidigare års resultat		0	-9 858
ÅRETS RESULTAT			
		518 604	44 345

Stockholm Vatten AB
556210-6855

BALANSRÄKNING

(Tkr)

	Not	2017-12-31	2016-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för datorprogram och liknande	8	53 526	19 963
		53 526	19 963
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader	9	1 352 847	1 149
Mark och markanläggningar	10	400 848	0
Maskiner och andra tekniska anläggningar	11	5 648 760	0
Inventarier, verktyg och installationer	12	352 294	2 114
Pågående nyanläggningar	13	4 008 555	17 366
		11 763 304	20 629
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i koncernföretag	14	0	187 428
Andelar i intresseföretag	15	40	0
Uppskjuten skattefordran	16	121 748	341
		121 788	187 769
Summa anläggningstillgångar		11 938 618	228 361
Omsättningstillgångar			
Varulager m m			
Färdiga varor och handelsvaror		39 385	0
		39 385	0
Kortfristiga fordringar			
Finansiella fordringar hos koncernföretag		0	9 430 707
Kundfordringar		338 869	9 162
Fordringar hos koncernföretag		158 145	6 501
Övriga fordringar		54 556	668
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	17	35 287	21 170
		586 857	9 468 208
Kassa och bank		14	
Summa omsättningstillgångar		626 256	9 468 208
SUMMA TILLGÅNGAR		12 564 874	9 696 569

Stockholm Vatten AB
556210-6855

BALANSRÄKNING

(Tkr)

	Not	2017-12-31	2016-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
<i>Bundet eget kapital</i>			
Aktiekapital (1.250.000 aktier)		125 000	100
Reservfond		20	20
		125 020	120
<i>Fritt eget kapital</i>			
Balanserad vinst eller förlust		88 551	131 249
Aktieägartillskott		60 000	0
Årets resultat		518 604	44 345
		667 155	175 594
Summa eget kapital		792 175	175 714
Obeskattade reserver		60 199	0
Avsättningar	18		
Avsättningar för pensioner		4 561	2 333
		4 561	2 333
Långfristiga skulder			
Förutbetalda anläggningsbidrag och liknande poster		1 276 816	0
Kortfristiga skulder			
Finansiella skulder till Stockholms stad	19	9 661 438	9 418 029
Leverantörsskulder		332 843	10 730
Skulder till koncernföretag		166 098	68 598
Aktuell skatteskuld		3 974	7 401
Övriga kortfristiga skulder		9 114	3 227
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	20	257 656	10 537
		10 431 123	9 518 522
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		12 564 874	9 696 569

Stockholm Vatten AB
556210-6855

RAPPORT ÖVER FÖRÄNDRING I EGET KAPITAL

(Tkr)

	<i>Bundet eget kapital</i>		<i>Fritt eget kapital</i>		Summa eget kapital
	Aktiekapital	Reservfond	Balanserad vinst eller förlust	Årets resultat	
Ingående balans per 1 januari 2016	100	20	131 249	0	131 369
Årets resultat				44 345	44 345
Utgående balans per 31 december 2016	100	20	131 249	44 345	175 714

Aktiekapital 1.000 aktier å kvotvärde 100 kronor.

	<i>Bundet eget kapital</i>		<i>Fritt eget kapital</i>		Summa eget kapital
	Aktiekapital	Reservfond	Balanserad vinst eller förlust	Årets resultat	
Ingående balans per 1 januari 2017	100	20	131 249	44 345	175 714
Disposition av föregående års resultat			44 345	-44 345	0
Årets resultat				518 604	518 604
Förändringar i redovisade värden på tillgångar och skulder:					
Fusion med Stockholm Vatten VA AB			-84 117		-84 117
Fondemission	124 900				124 900
Summa värdeförändringar	124 900	0	-84 117	0	40 783
Transaktioner med ägare:					
Utdelning till ägare			-2 926		-2 926
Aktieägartillskott			60 000		60 000
Summa transaktioner med aktieägare	0	0	57 074	0	57 074
Utgående balans per 31 december 2017	125 000	20	148 551	518 604	792 175

Aktiekapital: 1.000 aktier å kvotvärde 125.000 kronor.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

KASSAFLÖDESANALYS

(Tkr)

	Not	2017-01-01 2017-12-31	2016-01-01 2016-12-31
Den löpande verksamheten			
Resultat efter finansnetto		538 001	54 203
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet:			
Avskrivningar		310 126	8 408
Förändring semesterlöneskuld		246	792
Förändring avsättningar		187	-1 069
Realisationsresultat försäljning anläggningstillgångar		-467 672	69
Uppskjuten skatt		18 404	0
Betald inkomstskatt		-2 765	-3 862
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		396 527	58 541
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Förändring av varulager		-7 854	0
Förändring av kortfristiga fordringar		9 485 227	-1 090
Förändring av kortfristiga skulder		-9 385 898	-30 381
Kassaflöde från den löpande verksamheten		488 002	27 070
Investeringsverksamheten			
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar		-8 852	-10 371
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-1 491 865	3 407
Infusionerade medel från Stockholm Vatten VA		-9 430 702	0
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		772 241	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-10 159 178	-6 964
Finansieringsverksamheten			
Utbetald utdelning		-2 926	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-2 926	0
Årets kassaflöde		-9 674 102	20 106
Likvida medel vid årets början		12 678	-7 428
Likvida medel vid årets slut		-9 661 424	12 678

De likvida medlen ingår i Stockholms stads koncernkonto och klassificeras i balansräkningen som kortfristig finansiell skuld till koncernföretag.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Not 1 Allmän information

Stockholm Vatten AB med organisationsnummer 556210-6855 är ett aktiebolag registrerat i Sverige med säte i Stockholm.

Stockholm Vatten AB svarar för vattenförsörjning och tar hand om avloppsvatten i Stockholm och Huddinge. Bolaget äger och sköter ledningsnäten för vatten och avlopp i Stockholm och Huddinge. I verksamheten ingår även vattenvård och sjörestaurering inom Stockholm och Huddinge och i samarbete med andra berörda kommuner.

Moderföretag i den största koncernen som Stockholm Vatten AB är dotterföretag till är Stockholms Stadshus AB, org.nr. 556415-1727, med säte i Stockholm.

Not 2 Redovisningsprinciper och värderingsprinciper

Företaget tillämpar Årsredovisningslagen (1995:1554) och Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2012:1 *Årsredovisning och koncernredovisning* ("K3").

Intäkter

Intäkter redovisas till det verkliga värdet av den ersättning som erhållits eller kommer att erhållas, med avdrag för mervärdesskatt, rabatter, returer och liknande avdrag.

Stockholm Vatten ABs intäkter utgörs huvudsakligen av VA-intäkter i enlighet med fastställda taxor. Prissättning för försäljning av företagets produkter och tjänster som regleras i lagen om allmänna vattentjänster sker med hänsyn till självkostnadsprincipen.

Leasingavtal

Ett finansiellt leasingavtal är ett avtal enligt vilket de ekonomiska risker och fördelar som förknippas med ägandet av en tillgång i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren. Övriga leasingavtal klassificeras som operationella leasingavtal. Samtliga leasingavtal redovisas enligt reglerna för operationell leasing.

Leasetagare

Leasingavgifter vid operationella leasingavtal kostnadsförs linjärt över leasingperioden, såvida inte ett annat systematiskt sätt bättre återspeglar användarens ekonomiska nytta över tiden.

Låneutgifter

Låneutgifter avseende lånat kapital som kan hänföras till inköp, konstruktion eller produktion av en tillgång som tar betydande tid att färdigställa innan den kan användas eller säljs inräknas i tillgångens anskaffningsvärde tills den tidpunkt då tillgången är färdigställd för dess avsedda användning eller försäljning. Övriga låneutgifter redovisas i resultaträkningen i den period de uppkommer.

Ersättningar till anställda

Ersättningar till anställda i form av löner, betald semester, betald sjukfrånvaro m m samt pensioner redovisas i takt med intjänandet. Beträffande pensioner och andra ersättningar efter avslutad anställning klassificeras dessa som avgiftsbestämda eller förmånsbestämda pensionsplaner.

Avgiftsbestämda planer

För avgiftsbestämda planer betalar företaget fastställda avgifter till en separat oberoende juridisk enhet och har ingen förpliktelse att betala ytterligare avgifter. Företagets resultat belastas för kostnader i takt med att förmånerna intjänas vilket normalt sammanfaller med tidpunkten för när premier erläggs.

Förmånsbestämda planer

Vid förmånsbestämda pensionsplaner står företaget i allt väsentligt riskerna för att ersättningarna kommer att kosta mer än förväntat och att avkastningen på relaterade tillgångar kommer att avvika från förväntningarna. Företaget redovisar förmånsbestämda pensionsplaner i enlighet med K3:s förenklingsregler. De förmånsbestämda planer som finns innebär att pensionspremier betalas till St Erik Livförsäkring. Dessa redovisas som avgiftsbestämda pensionsplaner.

Koncernbidrag

Erhållna och lämnade koncernbidrag redovisas som bokslutsdisposition i resultaträkningen.

Inkomstskatter

Skattekostnaden utgörs av summan av aktuell skatt och uppskjuten skatt.

Aktuell skatt

Aktuell skatt beräknas på det skattepliktiga resultatet för perioden. Skattepliktigt resultat skiljer sig från det redovisade resultatet i resultaträkningen då det har justerats för ej skattepliktiga intäkter och ej avdragsgilla kostnader samt för intäkter och kostnader som är skattepliktiga eller avdragsgilla i andra perioder. Aktuell skatteskuld beräknas enligt de skattesatser som gäller per balansdagen.

Uppskjuten skatt

Uppskjuten skatt redovisas på temporära skillnader mellan det redovisade värdet på tillgångar och skulder i de finansiella rapporterna och det skattemässiga värdet som används vid beräkning av skattepliktigt resultat. Uppskjuten skatt redovisas enligt den skattemässiga balansräkningsmetoden. Uppskjutna skatteskulder redovisas för i princip alla skattepliktiga temporära skillnader, och uppskjutna skattefordringar redovisas i princip för alla avdragsgilla temporära skillnader i den omfattning det är sannolikt att beloppen kan utnyttjas mot framtida skattepliktiga överskott. Obeskattade reserver redovisas inklusive uppskjuten skatteskuld.

Det redovisade värdet på uppskjutna skattefordringar omprövas varje balansdag och reduceras till den del det inte längre är sannolikt att tillräckliga skattepliktiga resultat kommer att finnas tillgängliga för att utnyttjas, helt eller delvis, mot den uppskjutna skattefordran.

Värderingen av uppskjuten skatt baseras på hur företaget, per balansdagen, förväntar sig att återvinna det redovisade värdet för motsvarande tillgång eller reglera det redovisade värdet för motsvarande skuld. Uppskjuten skatt beräknas baserat på de skattesatser och skatteregler som har beslutats före balansdagen.

Aktuell och uppskjuten skatt för perioden

Aktuell och uppskjuten skatt redovisas som en kostnad eller intäkt i resultaträkningen, utom när skatten är hänförlig till transaktioner som redovisats direkt mot eget kapital. I sådana fall ska även skatten redovisas direkt mot eget kapital.

Immateriella tillgångar

Anskaffning genom separata förvärv

Immateriella tillgångar som förvärvats separat redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella ackumulerade nedskrivningar. Avskrivning sker linjärt över tillgångens uppskattade nyttjandeperiod. Bedömda nyttjandeperioder och avskrivningsmetoder omprövas om det finns en indikation på att dessa har förändrats jämfört med uppskattningen vid föregående balansdag. Effekten av eventuella ändringar i uppskattningar och bedömningar redovisas framåttriktat. Avskrivning påbörjas när tillgången kan användas.

Borttagande från balansräkningen

En immateriell anläggningstillgång tas bort från balansräkningen vid utrangering eller avyttring eller när inte några framtida ekonomiska fördelar väntas från användning eller utrangering/avyttring av tillgången. Den vinst eller förlust som uppkommer när en immateriell anläggningstillgång tas bort från balansräkningen är skillnaden mellan vad som eventuellt erhålls, efter avdrag för direkta försäljningskostnader, och tillgångens redovisade värde. Detta redovisas i resultaträkningen som en övrig rörelseintäkt eller övrig rörelsekostnad.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar.

Anskaffningsvärdet består av inköpspriset och utgifter som är direkt hänförliga till förvärvet för att bringa den på plats och i skick att användas. Tillkommande utgifter inkluderas endast i tillgången eller redovisas som en separat tillgång, när det är sannolikt att framtida ekonomiska fördelar som är förknippade med posten kommer att tillfalla företaget och att anskaffningsvärdet för densamma kan mätas på ett tillförlitligt sätt. Alla övriga kostnader för reparationer och underhåll samt tillkommande utgifter redovisas i resultaträkningen i den period då de uppkommer.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Då skillnaden i förbrukningen av en materiell anläggningstillgångs betydande komponenter bedöms vara väsentlig, delas tillgången upp på dessa komponenter.

Avskrivningar på materiella anläggningstillgångar kostnadsförs så att tillgångens anskaffningsvärde, eventuellt minskat med beräknat restvärde vid nyttjandeperiodens slut, skrivs av linjärt över dess bedömda nyttjandeperiod. Om en tillgång har delats upp på olika komponenter skrivs respektive komponent av separat över dess nyttjandeperiod. Avskrivning påbörjas när den materiella anläggningstillgången kan tas i bruk. Materiella anläggningstillgångars nyttjandeperioder uppskattas i koncernen till:

Byggnader:	
Stomme	100 år
Tak	40 år
Fasad	40 år
Fönster	50 år
Bassäng	100 år
Rötkammare	25 år
Tunnel	100 år
Byggnadsinventarier	
Ventilation och styr	30 år
EI	50 år
Hissar	40 år
Markanläggning	20 år
Ledningsnät	50 år
Maskiner och andra tekniska anläggningar:	10-30 år
Immateriella tillgångar	5-10 år
Datautrustning	5 år
Fordon	3-5 år
Personbilar	3 år
Inventarier	5 år
Verktyg	5 år

Nyttjandeperioden för mark är obegränsad och därför skrivs mark inte av.

Bedömda nyttjandeperioder och avskrivningsmetoder omprövas om det finns indikationer på att förväntad förbrukning har förändrats väsentligt jämfört med uppskattningen vid föregående balansdag. Då företaget ändrar bedömning av nyttjandeperioder, omprövas även tillgångens eventuella restvärde. Effekten av dessa ändringar redovisas framåtriktat.

Borttagande från balansräkningen

Det redovisade värdet för en materiell anläggningstillgång tas bort från balansräkningen vid utrangering eller avyttring, eller när inte några framtida ekonomiska fördelar väntas från användning eller utrangering/avyttring av tillgången eller komponenten. Den vinst eller förlust som uppkommer när en materiell anläggningstillgång eller en komponent tas bort från balansräkningen är skillnaden mellan vad som eventuellt erhålls, efter avdrag för direkta försäljningskostnader, och tillgångens redovisade värde. Den realisationsvinst eller realisationsförlust som uppkommer när en materiell anläggningstillgång eller en komponent tas bort från balansräkningen redovisas i resultaträkningen som en övrig rörelseintäkt eller övrig rörelsekostnad.

Nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar och immateriella tillgångar

Vid varje balansdag analyserar företaget de redovisade värdena för materiella anläggningstillgångar och immateriella tillgångar för att fastställa om det finns någon indikation på att dessa tillgångar har minskat i värde. Om så är fallet, beräknas tillgångens återvinningsvärde för att kunna fastställa värdet av en eventuell nedskrivning. Där det inte är möjligt att beräkna återvinningsvärdet för en enskild tillgång, beräknas återvinningsvärdet för den kassagenererande enhet till vilken tillgången hör.

Återvinningsvärdet är det högsta av verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader och nyttjandevärdet. Verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader är det pris som företaget beräknar kunna erhålla vid en försäljning mellan kunniga, av varandra oberoende parter, och som har ett intresse av att transaktionen genomförs, med avdrag för sådana kostnader som är direkt hänförliga till försäljningen. Vid beräkning av nyttjandevärde diskonteras uppskattat framtida kassaflöde till nuvärde med en diskonteringsränta före skatt som återspeglar aktuell marknadsbedömning av pengars tidsvärde och de risker som förknippas med tillgången. För att beräkna de framtida kassaflödena har företaget använt budget och prognoser för de kommande fem åren.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Om återvinningsvärdet för en tillgång (eller kassagenererande enhet) fastställs till ett lägre värde än det redovisade värdet, skrivs det redovisade värdet på tillgången (eller den kassagenererande enheten) ned till återvinningsvärdet. En nedskrivning har omedelbart kostnadsföras i resultaträkningen.

Vid varje balansdag gör företaget en bedömning om den tidigare nedskrivningen inte längre är motiverad. Om så är fallet återförs nedskrivningen delvis eller helt. Då en nedskrivning återförs, ökar tillgångens (den kassagenererande enhetens) redovisade värde. Det redovisade värdet efter återföring av nedskrivning får inte överskrida det redovisade värde som skulle fastställts om ingen nedskrivning gjorts av tillgången (den kassagenererande enheten) under tidigare år. En återföring av en nedskrivning redovisas direkt i resultaträkningen.

Andelar i intresseföretag

Andelar i intresseföretag redovisas till anskaffningsvärde efter avdrag för eventuella nedskrivningar. Utdelning från andelar i intresseföretag redovisas som intäkt i resultaträkningen.

Varulager

Varulager värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet på balansdagen. Anskaffningsvärdet beräknas genom tillämpning av först-in-först-ut-metoden (FIFU). Nettoförsäljningsvärde är försäljningsvärdet efter avdrag för beräknade kostnader som direkt kan hänföras till försäljningstransaktionen.

I anskaffningsvärdet ingår utgifter för inköp, tillverkning samt andra utgifter för att bringa varorna till deras aktuella plats och skick. I anskaffningsvärdet för en egentillverkad tillgång ingår, utöver sådana kostnader som direkt kan hänföras till produktionen av tillgången, en skälig andel av indirekta tillverkningskostnader.

Likvida medel

Likvida medel inkluderar kassamedel och disponibla tillgodohavanden hos banker och andra kreditinstitut samt andra kortfristiga likvida placeringar som lätt kan omvandlas till kontanter och är föremål för en obetydlig risk för värdefluktuationer. För att klassificeras som likvida medel får löptiden inte överskrida tre månader från tidpunkten för förvärvet.

Avsättningar

Avsättningar redovisas när företaget har en befintlig förpliktelse (legal eller informell) som en följd av en inträffad händelse, det är sannolikt att ett utflöde av resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen och en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras.

En avsättning omprövas varje balansdag och justeras så att den återspeglar den bästa uppskattningen av det belopp som krävs för att reglera den befintliga förpliktelsen på balansdagen, med hänsyn tagen till risker och osäkerheter förknippade med förpliktelsen.

Där en del av eller hela det belopp som krävs för att reglera en avsättning förväntas bli ersatt av en tredje part, ska gottgörelsen särredovisas som en tillgång i balansräkningen när det är så gott som säkert att den kommer att erhållas om företaget reglerar förpliktelsen och beloppet kan beräknas tillförlitligt.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen visar företagets förändringar av företagets likvida medel under räkenskapsåret. Kassaflödesanalysen har upprättats enligt den indirekta metoden. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medfört in- och utbetalningar.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Not 3 Rörelsens intäkter

	2017	2016
Vatten- och avloppsavgifter	1 244 652	0
Anläggningsavgifter och liknande poster	52 779	0
Summa VA-intäkter	1 297 431	0
Övriga intäkter	234 025	468 940
Nettoomsättning	1 531 456	468 940

Not 4 Uppgift om inköp och försäljning inom samma koncern

	2017	2016
Inköp	16,1%	59,5%
Försäljning	5,2%	44,8%

Minskningen beror på fusionen mellan Stockholm Vatten AB och Stockholm Vatten VA AB. Den största delen av de interna transaktionerna var tidigare mellan dessa båda bolag.

Not 5 Upplysning om ersättning till revisorn

	2017	2016
Ernst & Young AB		
revisionsuppdrag	1 098	1 064
skatterådgivning	347	0
övriga tjänster	8	0
Summa	1 453	1 064

Med revisionsuppdrag avses revisorns ersättning för den lagstadgade revisionen. Arbetet innefattar granskningen av årsredovisningen och bokföringen, styrelsens och verkställande direktörens förvaltning samt arvode för revisionsrådgivning som lämnats i samband med revisionsuppdraget.

Not 6 Personal

Medeltalet anställda	2017	2016
Kvinnor	159	66
Män	340	35
Totalt	499	101

	2017-12-31	2016-12-31
Fördelning ledande befattningshavare per balansdagen		
Styrelse:		
Kvinnor	3	4
Män	7	6
Totalt	10	10
Företagets ledning inkl VD:		
Kvinnor	5	6
Män	5	5
Totalt	10	11

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Löner, andra ersättningar m m	2017		2016	
	Löner och andra ersättningar	Soc kostn (varav pensionskostnader)	Löner och andra ersättningar	Soc kostn (varav pensionskostnader)
	250 854	122 172 (35 402)	54 936	32 591 (12 192)
Totalt	250 854	122 172 (35 402)	54 936	32 591 (12 192)

Löner och andra ersättningar fördelade mellan styrelseledamöter och anställda	2017		2016	
	Styrelse och VD (varav tantiem och dylikt)	Övriga anställda	Styrelse och VD (varav tantiem och dylikt)	Övriga anställda
	3 107	247 747	3 450	51 486 (0)
Totalt	3 107	247 747	3 450	51 486

Pensioner

Av moderbolagets pensionskostnader avser 1 491 Tkr (2 714 Tkr) gruppen styrelse och VD. Företagets utestående pensionsförpliktelse till dessa uppgår till 2 445 Tkr (2 333 Tkr)

För avgiftsbestämda planer betalar företaget fastställda avgifter till en separat oberoende juridisk enhet och har ingen förpliktelse att betala ytterligare avgifter. Företagets resultat belastas för kostnader i takt med att förmånerna intjänas vilket normalt sammanfaller med tidpunkten för när premier erläggs.

Not 7 Skatt på årets resultat

	2017	2016
Aktuell skatt	-992	0
Uppskjuten skatt	-18 405	0
Skatt på årets resultat	-19 397	0

Avstämning årets skattekostnad

	2017	2016
Redovisat resultat före skatt	538 002	54 203
Skatt beräknad med skattesats 22 %	-118 360	-11 925
Skatteeffekt av ej avdragsgilla kostnader	-9 391	-2 184
Skatteeffekt av koncernmässig reavinst	-11 538	
Skatteeffekt försäljning och köp av fastighet	118 635	0
Uppskjuten skatt hänförlig till temporära skillnader	2 249	0
Skatteeffekt av ej skattepliktiga intäkter	1	750
Skatt ränteavdrag innevarande år	-1 596	0
Justering aktuell skatt tidigare perioder	603	0
Skatteeffekt av lämnat koncernbidrag	0	13 359
Summa	-19 397	0
Årets redovisade skattekostnad	-19 397	0

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Not 8 Balanserade utgifter för datorprogram och liknande

	2017-12-31	2016-12-31
Ingående anskaffningsvärden Stockholm Vatten AB	72 161	61 790
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	111 244	0
Övriga investeringar	8 851	10 371
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	192 256	72 161
Ingående avskrivningar Stockholm Vatten AB	-52 198	-45 146
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	-58 915	
Årets avskrivningar enligt plan	-16 997	-7 052
Utgående ackumulerade avskrivningar	-128 110	-52 198
Ingående nedskrivningar	-10 620	
Utgående ackumulerade nedskrivningar	-10 620	0
Utgående planenligt restvärde	53 526	19 963

Not 9 Byggnader

	2017-12-31	2016-12-31
Ingående anskaffningsvärden Stockholm Vatten AB	1 199	0
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	2 701 986	0
Inköp	158 956	1 199
Försäljningar/utrangeringar	-285 508	0
Omklassificeringar	795	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	2 577 428	1 199
Ingående avskrivningar Stockholm Vatten AB	-50	0
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	-1 313 484	
Försäljningar/utrangeringar	150 213	0
Omklassificeringar	-66	0
Årets avskrivningar enligt plan	-56 087	-50
Utgående ackumulerade avskrivningar	-1 219 474	-50
Ingående nedskrivningar	-5 107	0
Utgående ackumulerade nedskrivningar	-5 107	0
Utgående planenligt restvärde	1 352 847	1 149

Not 10 Mark och markanläggningar

	2017-12-31	2016-12-31
Ingående anskaffningsvärde Stockholm Vatten AB	0	0
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	591 494	0
Inköp	7 938	0
Försäljningar/utrangeringar	-149 619	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	449 813	0
Ingående avskrivningar enligt plan Stockholm Vatten AB	0	0
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	-44 218	0
Försäljningar/utrangeringar	319	0
Årets avskrivningar enligt plan	-5 066	0
Utgående ackumulerade avskrivningar enligt plan	-48 965	0
Utgående planenligt restvärde	400 848	0

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Not 11 Maskiner och andra tekniska anläggningar

	2017-12-31	2016-12-31
Ingående anskaffningsvärde Stockholm Vatten AB	0	4 039
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	8 017 259	0
Inköp	433 230	0
Försäljningar/utrangeringar	-53 393	0
Omklassificeringar	-1 591	-4 039
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	8 395 505	0
Ingående avskrivningar enligt plan Stockholm Vatten AB	0	-1 263
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	-2 611 740	0
Försäljningar/utrangeringar	35 778	0
Omklassificeringar	132	1 263
Årets avskrivningar enligt plan	-170 915	0
Utgående ackumulerade avskrivningar enligt plan	-2 746 745	0
Utgående planenligt restvärde	5 648 760	0

Not 12 Inventarier, verktyg och installationer

	2017-12-31	2016-12-31
Ingående anskaffningsvärde Stockholm Vatten AB	5 999	2 778
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	972 928	0
Inköp	26 887	0
Försäljningar/utrangeringar	-17 785	-817
Omklassificeringar	795	4 038
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	988 824	5 999
Ingående avskrivningar enligt plan Stockholm Vatten AB	-3 885	-2 065
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	-586 945	0
Försäljningar/utrangeringar	15 427	748
Omklassificeringar	-66	-1 263
Årets avskrivningar enligt plan	-61 061	-1 305
Utgående ackumulerade avskrivningar enligt plan	-636 530	-3 885
Utgående planenligt restvärde	352 294	2 114

Not 13 Pågående nyanläggningar

	2017-12-31	2016-12-31
Ingående redovisat värde Stockholm Vatten AB	17 366	21 971
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	3 126 333	0
Investeringar	1 500 722	6 964
Aktiveringar	-635 866	-11 569
Utgående redovisat värde	4 008 555	17 366

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Not 14 Andelar i koncernföretag

	2017-12-31	2016-12-31
Ingående anskaffningsvärde	187 428	126 705
Fusion	-187 428	0
Lämnat koncernbidrag	0	60 723
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	0	187 428
Utgående redovisat värde	0	187 428

Företagets innehav av andelar i koncernföretag

Företagets namn	Kapitalandel	Antal andelar	Redovisat värde	
			2017-12-31	2016-12-31
Stockholm Vatten VA AB		1 250 000	0	187 428
Summa			0	187 428

Företagets namn	Org.nr	Säte
Stockholm Vatten VA AB	556175-1867	Stockholm

Not 15 Andelar i intresseföretag

Koncernen Företagets namn	Kapitalandel	Antal andelar	Bokfört värde	
			2017-12-31	2016-12-31
SYVAB	33%	40	4 525	4 305
Summa			4 525	4 305

Företagets namn	Org.nr	Säte	Resultatandel	
			2017	2016
SYVAB	556050-5728	Stockholm	167	193
			167	193

Not 16 Uppskjuten skattefordran

	2017-12-31	2016-12-31
Uppskjuten skattefordran		
Outnyttjade underskottsavdrag	121 407	0
Pensionsavsättning	341	341
Summa uppskjuten skattefordran	121 748	341
Uppskjuten skatteskuld		
Överavskrivningar	0	0
Summa uppskjuten skatteskuld	0	0

Uppskjutna skattefordringar värderas till högst det belopp som sannolikt kommer att återvinnas baserat på innevarande och framtida skattepliktiga resultat. Företaget har outnyttjade underskottsavdrag uppgående till 553 400 (0) Tkr.

Skattesatsen för beräkning av uppskjuten skatt uppgår till 22 % (22%).

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Not 17 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2017-12-31	2016-12-31
Upplupna VA-intäkter	14 203	0
Upplupna intäkter för rågas och el	4 426	4 292
Övriga poster	16 658	16 878
Summa	35 287	21 170

Not 18 Avsättningar

	Avsättning för pension	Övrig avsättning	Summa
2016-12-31			
Vid årets början	174	3 228	3 402
Tillkommande avsättningar under året	2 252	0	2 252
Belopp som tagits i anspråk	-93	-3 228	-3 321
Återföring av outnyttjade belopp	0	0	0
Vid årets slut	2 333	0	2 333
2017-12-31			
Vid årets början	2 333	0	2 333
Tillkommande avsättningar	265	1 036	1 301
Belopp som tagits i anspråk	-153	-960	-1 113
Återföring av outnyttjade belopp	0	0	0
Vid årets slut	2 445	2 116	4 561

Avsättning för pension avser premiebestämd chefspension.
Övriga avsättningar avser avtalade avgångspensioner.

Not 19 Finansiella skulder till koncernföretag

Företagets utnyttjade checkräkningskredit uppgår till 9 661 438 Tkr (0 Tkr). Limit avseende checkräkningskredit uppgår till 11 400 000 (100 000) Tkr.

Not 20 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2017-12-31	2016-12-31
Upplupna semesterlöner	23 657	5 441
Upplupna sociala avgifter	6 696	1 508
Upplupna skadestånd	25 014	0
Förutbetalda anläggningsavgifter och liknande poster	39 558	0
Övriga poster	162 731	3 588
Summa	257 656	10 537

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Not 21 Uppgift om fusioner

Följande koncernföretag har fusionerats med Stockholm Vatten AB under räkenskapsåret 2017.

Företagets namn	Org.nr	Fusionsdag
Stockholm Vatten VA AB	556175-1867	2017-05-18

Överföring av räkenskaperna har skett per 2017-01-01. Tillgångar och skulder har intagits i det övertagande företaget till sina koncernmässiga värden.

Balansräkningar i sammandrag samt uppgift om nettoomsättning och rörelseresultat för respektive företag före fusionen presenteras nedan.

Stockholm Vatten VA AB		Tkr			Tkr
Immateriella anläggningstillgångar	41 709		Bundet eget kapital		144 229
Materiella anläggningstillgångar	10 848 706		Fritt eget kapital		83 982
Finansiella anläggningstillgångar	139 852		Obeskattade reserver		60 199
Varulager	31 531		Avsättningar		2 040
Kortfristiga fordringar	565 292		Långfristiga skulder		0
Kortfristiga placeringar	0		Kortfristiga skulder		11 336 645
Kassa och bank	5				
Summa tillgångar	11 627 095		Summa eget kapital och skulder		11 627 095

Nettoomsättningen uppgick till 1 399 900 Tkr och rörelseresultatet till 139 305 Tkr.

Not 22 Disposition av vinst eller förlust

2017-12-31

Förslag till disposition av företagets vinst eller förlust

Styrelsen föreslår att fritt eget kapital, kronor 667 154 709 (175 594 304) disponeras enligt följande:

Utdelas till aktieägarna	1 889 000
Balanseras i ny räkning	665 265 709
Summa	667 154 709

Not 23 Ställda säkerheter och ansvarsförbindelser

	2017-12-31	2016-12-31
Ställda säkerheter	Inga	Inga
Ansvarsförbindelser	Inga	Inga

Not 24 Koncernuppgifter

Företaget är helägt dotterföretag till Stockholm Vatten och Avfall AB, org.nr 556969-3111 med säte i Stockholm. Moderföretaget Stockholm Vatten och Avfall AB upprättar koncernredovisning. Moderföretag i den största koncernen som Stockholm Vatten och Avfall AB är dotterföretag till är Stockholms Stadshus AB, org.nr. 556415-1727, med säte i Stockholm.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Not 25 Väsentliga händelser efter balansdagen

Det har inte skett några väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång.

Not 26 Hållbarhetsrapport

I enlighet med ÅRL 6 kap 11§ har moderbolaget Stockholm Vatten och Avfall AB (556969-3111), med säte i Stockholm, valt att upprätta den lagstadgade hållbarhetsrapporten avskild från årsredovisningen. Hållbarhetsrapporten har överlämnats till revisorerna samtidigt som årsredovisningen. Den finns tillgänglig på vår hemsida www.svoa.se.

Stockholm den 15 mars 2018

Mats Lindqvist
Styrelsens ordförande

Per Ankersjö
Vice ordförande

Krister Schultz
Verkställande direktör

Oskar Taxén

Maria Antonsson

Tobias Johansson

Inga Osbjer

Lars Svärd

Mikael Valdorson

Kennet Bergh

Ellinor Rindevall

Min revisionsberättelse har avgivits den

Fredric Hävrén
Auktoriserad revisor

Sammanställning utfall mot budget per bolag 2017

Ekonomisk sammanställning Årsbokslut 2017

(mnkr)	Sthlm Vatten AB			Sthlm Avfall AB			Koncernen		
	Utfall 2017	Budget 2017	Diff	Utfall 2017	Budget 2017	Diff	Utfall 2017	Budget 2017	Diff
Taxebaserade intäkter	1 130	1 123	7	550	565	-15	1 682	1 688	-6
Övriga intäkter	349	315	33	22	22	-1	370	337	33
Summa externa intäkter	1 479	1 438	40	572	587	-15	2 052	2 025	27
Aktiverat arbete	94	85	9	0	3	-3	94	88	6
Summa intäkter	1 573	1 524	49	572	590	-18	2 146	2 113	32
Entreprenadkostnader	-125	-120	-5	-483	-486	3	-607	-606	-2
Energikostnader	-121	-118	-2	0	-1	1	-120	-119	-1
Skadestånd	-17	-25	8	0	0	0	-17	-25	8
Personalkostnader	-389	-427	38	-29	-34	5	-418	-460	43
Övriga externa kostnader	-489	-455	-33	-36	-42	5	-524	-497	-27
Summa externa kostnader	-1 140	-1 146	6	-548	-562	14	-1 686	-1 708	21
Resultat efter externa kostnader	433	378	55	24	28	-4	459	406	54
Netto koncerninterna poster	53	60	-7	-53	-60	7	-1	0	-1
Resultat före avskrivningar och finansnetto	487	438	48	-29	-32	3	459	406	53
Avskrivningar	-315	-303	-13	-10	-11	0	-325	-313	-12
Finansnetto	365	-98	463	-2	-2	0	364	-100	464
Resultat efter finansnetto	537	38	499	-42	-45	4	497	-8	505
<i>Resultat efter finansnetto exklusive reavinst</i>	<i>65</i>	<i>38</i>	<i>27</i>	<i>-42</i>	<i>-45</i>	<i>4</i>	<i>497</i>	<i>-7</i>	<i>30</i>

Investeringar Årsbokslut 2017

(mnkr)	Sthlm Vatten AB			Sthlm Avfall AB			Koncernen		
	Utfall 2017	Budget 2017	Diff	Utfall 2017	Budget 2017	Diff	Utfall 2017	Budget 2017	Diff
Vattenverk	95	204	-109			0	95	204	-109
Ledningsnät - befintligt nät	278	505	-227			0	278	505	-227
Ledningsnät - exploateringsområden	615	575	40			0	615	575	40
Avloppsreningsverk	157	127	30			0	157	127	30
Avfallsverksamheten			0	22	121	-99	22	121	-99
Övriga investeringar	15	9	6			0	15	9	6
Summa exkl uppdragsinvesteringar och SFA	1 160	1 420	-260	22	121	-99	1 182	1 541	-359
Uppdragsinvesteringar	8	54	-46			0	8	54	-46
Summa exkl SFA	1 168	1 474	-306	22	121	-99	1 190	1 595	-405
SFA	332	563	-231			0	332	563	-231
Summa inkl SFA	1 500	2 037	-537	22	121	-99	1 522	2 158	-636

Hållbarhetsrapport

Stockholm Vatten och Avfall

Verksamhetsåret 2017

Tillsammans för världens
mest hållbara stad

STOCKHOLM
VATTEN
OCH AVFALL

Hållbarhetsrapport

- Verksamhetsåret 2017

© Stockholm Vatten och Avfall 2018

Författare: Anna Berglund, anna.berglund@svoa.se och Lena Johansson, [lena.johansson@svoa.se](mailto:lana.johansson@svoa.se)

Kontaktuppgifter: Stockholm Vatten och Avfall, 106 36 Stockholm

Telefon: 08-522 120 00

Webb: www.svoa.se

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning	3
1.1. VD:s ord	3
2. Verksamhet, affärsmodell och styrning	4
2.1. Verksamhet och affärsmodell	4
2.1.1. Påverkan och risker i vår värdekedja	5
2.1.2. Utmaningar för framtiden	6
2.2. Styrmodell	7
2.2.1. Verksamhetsidé	7
2.2.2. Vision	7
2.2.3. Bolagsmål	8
2.3. Hållbarhetspolicy	10
2.4. Uppföljning och ansvar	10
3. Personal och sociala förhållanden	11
3.1. Personal	11
3.2. Sociala förhållanden i samhället	12
4. Mänskliga rättigheter	12
4.1. Personal	12
4.2. Upphandling	13
5. Antikorruption	14
6. Miljö	15
7. Intressent- och väsentlighetsanalys	15
7.1. Intressentanalys	16
7.1.1. Intressentdialog	16
7.2. Väsentlighetsanalys och avgränsningar	16
8. Våra viktigaste hållbarhetsfrågor	18
8.1. Utsläpp till vatten samt hantering av verksamhetens avfall	18
8.1.1. Avloppsvatten	18
8.1.2. Bräddningar	18
8.1.3. Uppströmsarbete	19
8.1.4. Dagvatten	19
8.1.5. Lokala åtgärdsprogram	19
8.1.6. Verksamhetsavfall	20
8.1.7. Röttslam	20
8.1.8. Vattenverksslam	20
8.2. Kundens hälsa och säkerhet	21
8.2.1. Dricksvatten	21
8.2.2. Hushållsavfall	21
8.2.3. Farligt avfall	21
8.3. Energi	22
8.3.1. Energi	22

8.3.2. Fossila bränslen	22
8.3.3. Biogas och värmeutvinning	22
8.4. Material	22
8.4.1. Material	22
8.4.2. Användning av förnybart, icke förnybart och återvunnet material	23
8.4.3. Kemikalier	23
8.4.4. Hantering av avfall från boende och verksamma i Stockholm	24
8.5. Indirekt ekonomisk påverkan/infrastruktur	25
8.5.1. Hållbar infrastruktur	25
8.5.2. Leverantörskedja	25
8.5.3. Stora projekt	25
8.5.4. Utmaningar	26
9. Redovisning av indikatorer	27
9.1. Personal	27
9.1.1. Personal och sociala förhållanden, antikorrupktion samt mänskliga rättigheter	27
9.1.2. Statistik över anställda (GRI 102-8)	27
9.2. Ekonomisk sammanställning, koncernen	28
9.3. Intressentdialoger	28
9.4. Utsläpp till vatten samt hantering av verksamhetens avfall	28
9.4.1. Utsläpp till vatten per kvalitet och recipient (GRI 306-1)	28
9.4.2. Total vikt av verksamhetens interna avfall uppdelat på icke-farligt och farligt avfall och bortskaffningsmetoder (GRI 306-2)	29
9.5. Kundens hälsa och säkerhet	30
9.5.1. Antal fall med anmärkningar på dricksvatten (GRI 416-2)	30
9.6. Energi	30
9.6.1. Organisationens energiförbrukning (GRI 302-1)	30
9.6.2. Energiintensitet (GRI 302-3)	32
9.7. Material	32
9.7.1. Total vikt eller volym av huvudsakliga produktionsmaterial (GRI 301-1)	32
9.8. Indirekt ekonomisk påverkan/infrastruktur	33
9.8.1. Utvecklingen av betydande infrastruktur-investeringar (GRI 203-1)	33
10. GRI-appendix	34
10.1. Standardupplysningar	34
10.2. Upplýsningar, viktigaste hållbarhetsfrågorna	36

1. Inledning

1.1. VD:s ord

Stockholm Vatten och Avfall är Sveriges största vatten- och avfallskoncern. Vår verksamhet berör alla stockholmare varje dag. Vi har över en miljon kunder som vi dagligen levererar våra tjänster till. Vi har hållbarhetsfokus i såväl våra långsiktiga strategiska planer som i det dagliga arbetet, då vår verksamhet är viktig för både för nuvarande och kommande generationer. I arbetet med att nå vår vision *Tillsammans för världens mest hållbara stad* öppnar vi upp för samarbeten och ger vi stockholmarna förutsättningar och kunskap att medverka till en bättre miljö.

Vi arbetar med att klara dagens behov av dricksvatten, avloppsrening och avfallshantering och de krav som ställs från myndigheter och andra, men också med att planera för framtidens utmaningar, behov och krav. Alla våra verksamheter påverkas av att Stockholm växer och vi behöver öka kapaciteten, bygga ut våra anläggningar och hitta nya lösningar.

I april invigdes vår unika biokolsanläggning, där stockholmarnas trädgårdsavfall blir till biokol och fjärrvärme. Biokol som används som jordförbättring binder koldioxid i marken, vilket är bra för klimatet. I september invigde vi ett helt nytt vattenreningsverk vid vår reservvattentäkt Bornsjön. Vattenverkets syften är två, det ska både rena sjön från fosfor och bidra till stadens dricksvattenförsörjning. I december nådde vi en viktig milstolpe i vårt största projekt, Stockholms framtida avloppsrening, då Mark- och miljödomstolen godkände projektets ansökan om att få bygga ut avloppsreningen i Stockholm och därmed förbättra avloppsreningen.

I december antog vi en ny hållbarhetspolicy som kommer att ligga till grund för vårt hållbarhetsarbete framöver. Detta arbete har, och har alltid haft, en bärande roll i hela vår verksamhet.

I vår hållbarhetsrapport presenterar vi vår verksamhet, vår vision och våra mål, vilka framtidens utmaningar är, vilka som är våra viktigaste hållbarhetsfrågor och hur vi arbetar. Fokus ligger främst på miljö- och sociala frågor. För en ekonomisk redogörelse, utöver det som redovisas i denna rapport, hänvisar vi till vår årsredovisning.

Krister Schultz, VD

2. Verksamhet, affärsmodell och styrning

2.1. Verksamhet och affärsmodell

Stockholm Vatten och Avfall är en koncern som ägs av Stockholms Stadshus AB och består av moderbolaget Stockholm Vatten och Avfall AB (556969-3111) och dotterbolagen Stockholm Vatten AB (556210-6855) och Stockholm Avfall AB (556969-3087). Stockholm Vatten och Avfall AB äger till 100% Stockholm Avfall AB och till 98% Stockholm Vatten AB, resterande 2% ägs av Huddinge kommun.

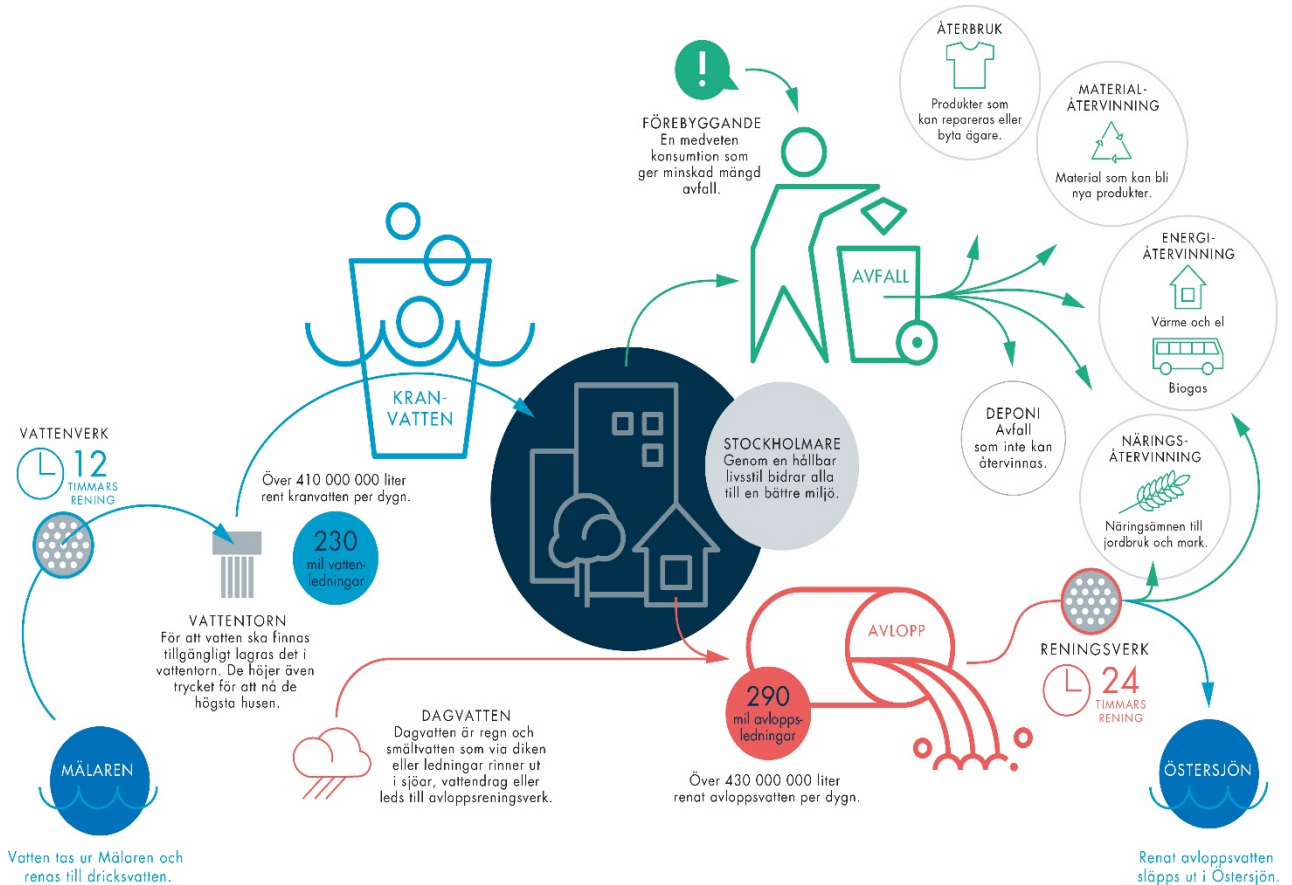
Stockholm Vatten AB levererar dricksvatten och renar avloppsvatten till verksamhets- och privatkunder i Stockholms stad, Huddinge kommun och ett antal grannkommuner. Vi äger och sköter ledningsnäten för vatten och avlopp, pumpstationer och vattenreservoarer i Stockholm och Huddinge. I vårt uppdrag ingår också att skydda vattenmiljön och restaurera våra sjöar. Stockholm Vatten AB driver även affärsverksamhet inom VA-relaterade områden samt ansvarar för koncernens administrativa tjänster. Vi är involverade i en rad bygg- och exploateringsprojekt och i de fall vi själva inte har de resurser som behövs upphandlar vi leverantörer som utför arbete och projektledning.

Stockholm Avfall AB ansvarar för de uppgifter som enligt miljöbalken och andra författningar åligger staden i fråga om avfallshantering. Detta inkluderar att upphandla entreprenörer som sköter hämtning av hushållsavfall från fastigheter och företag. Vi äger även återvinningscentraler som bemannas av entreprenörer.

Vår verksamhet är starkt styrd av lagkrav. Avfallshanteringen styrs av avfallstaxan och renhållningsordningen. Användningen av vatten- och avloppstjänster styrs av lagen om allmänna vattentjänster samt av regler som beslutas av kommunfullmäktige. Våra intäkter kommer huvudsakligen från vatten- och avfallstaxor och våra kostnader ska utgöras av nödvändiga kostnader för att bedriva verksamheten. Hur vi får ta ut våra taxor styrs också av Lagen om allmänna Vattentjänster och Avfallsförordningen.

Styrning sker även via våra egna och ägarnas policys och uppföljning av dessa. I övrigt anger våra ägardirektiv, vår vision, vår verksamhetsidé och våra bolagsmål i vilken riktning vi ska jobba, bland annat när det gäller hållbarhetsfrågor.

2.1.1. Påverkan och risker i vår värdekedja

Stockholm Vatten och Avfalls kretslopp

Bilden över vårt kretslopp visar flödet i vår verksamhet, både för vatten och för avfall. I detta flöde finns risk att påverkan på miljö och sociala förhållanden kan uppstå, både inom den egna organisationen, hos leverantörer eller hos kunder.

Hur Stockholm Vatten och Avfall hanterar kundernas avfall och sköter avloppsrening och kemikalieanvändning har betydelse för utsläpp och miljö. Likaså har vår kontroll över material i ledningar och byggnationer, transporter och energiförbrukning betydelse. Genom vårt hållbarhetsarbete, provtagningar, analyser, uppföljningar och efterlevnad av lagkrav jobbar vi för att hantera och minimera dessa risker.

Som arbetsgivare och upphandlare påverkar vi många människor genom de sociala förhållandena i verksamheten. Därför är det viktigt att vi har en bra och säker arbetsmiljö fri från diskriminering och korruption. Genom policys och riktlinjer, utbildning, kontroller och uppföljningar jobbar vi för att säkerställa att vi har en bra arbetsmiljö. I samband med stora byggnationer har vi samråd med invånare och andra berörda som påverkas, för att informera dem och svara på frågor.

Kunder och leverantörer påverkar miljön bland annat genom hanteringen av sitt avfall och utsläpp till mark och vatten. Om kunder inte hanterar sitt avfall korrekt eller släpper ut olämpliga ämnen i vatten påverkar detta miljön och de åtgärder vi måste vidta. Vi hanterar dessa risker genom bland annat förebyggande arbete som informationskampanjer om hantering av avfall. Vi samarbetar också med organisationer och kommuner kring utsläpp till vatten, men också genom provtagningar och analyser av recipienter, dricksvatten och avloppsvatten. Via transporter och energiförbrukning påverkar också kunder och leverantörer stadens mål om energiförbrukning, utsläpp av koldioxid och fossilfri stad år 2040.

Leverantörer påverkar miljön och sociala förhållanden genom kvaliteten på det material de tillhandahåller och arbetsförhållandena hos dem själva och deras underleverantörer. Några exempel på risker kan vara dåliga arbetsvillkor i entreprenörskedjan, till exempel beträffande säkerhet, löner och anställningstrygghet, diskriminering och korruption eller användning av miljöfarliga gifter och utsläpp av dessa vid tillverkning. Genom att ställa krav i upphandlingar verkar vi för att de varor och tjänster vi köper är producerade och utförda med bra villkor.

2.1.2. Utmaningar för framtiden

Stockholm Vatten och Avfall har identifierat vilka de största utmaningarna är för verksamheten fram till år 2040, vilka ligger till grund för våra mål, vår hållbarhetspolicy och vårt hållbarhetsarbete. Utmaningarna är:

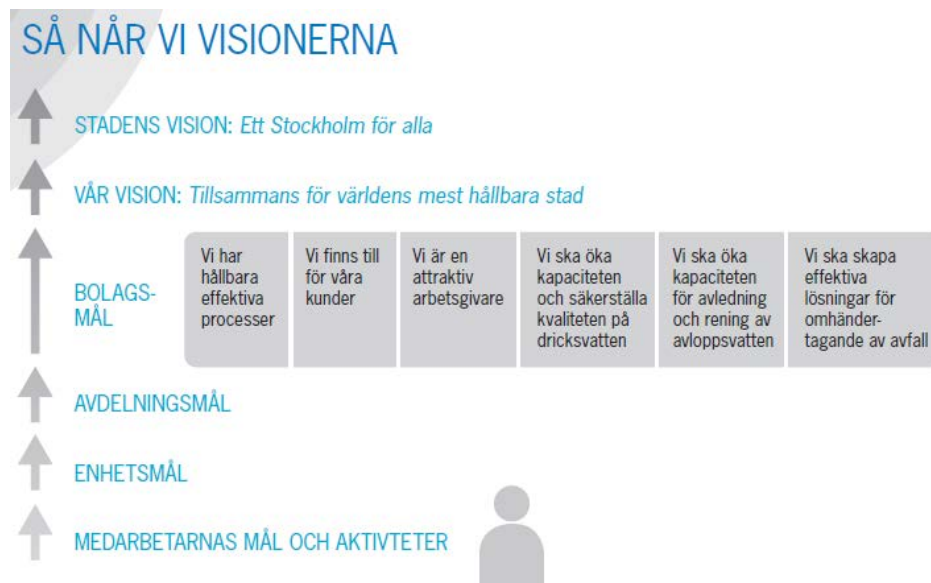
Befolkningsökningen – om dagens leveransmål ska säkerställas för en ökande befolkning måste ledningsnätet för både dricksvatten och avloppsvatten byggas ut för högre kapacitet. Våra vattenverk och avloppsreningsverk behöver också kunna hantera större volymer. En ökad befolkningsökning kommer även att kräva en ökad maskinell hantering av avfallet.

Klimatets påverkan på våra system – dagens ledningssystem och anläggningar är inte dimensionerade för de framtida skyfall som förväntas bli en effekt av klimatförändringar. Även reningen av dricksvatten kan behöva kompletteras med fler reningssteg för att klara en ökad tillförsel av bland annat humusämnen och ökad bakterietillväxt vid torrperioder.

Omvärdens krav - vattenverk och avloppsreningsverk kommer sannolikt att behöva utvecklas för att klara reningskrav av framtida föroreningar (som kan vara annorlunda än dagens). En ökad medvetenhet om resursanvändning kommer medföra att kraven från avfallskunder på en högre andel återvinning och återbruk ökar.

Varje år genomförs risk- och sårbarhetsanalyser i verksamheten, resultatet används som underlag till den strategiska planeringen. Hur vi jobbar med dessa utmaningar beskrivs i avsnittet om våra viktigaste hållbarhetsfrågor.

2.2. Styrmodell

Vår styrmodell

2.2.1. Verksamhetsidé

Vår verksamhetsidé lyder: "Vi är en samhällsbyggare i framkant som driver och utvecklar vatten- och avfallstjänster med miljöfokus för invånare, företag och intressenter i ett Stockholm som växer."

2.2.2. Vision

Stadens övergripande vision lyder "Ett Stockholm för alla". Visionen är uppdelad i fyra inriktningsmål:

- Ett Stockholm som håller samman
- Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
- Ett klimatsmart Stockholm
- Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Utifrån stadens vision har vi tagit fram en egen vision och övergripande mål för verksamheten. Vår egen bolagsvision lyder: "Tillsammans för världens mest hållbara stad" och speglar de utmaningar som bolaget står inför, bland annat när det gäller miljöfrågor. Både stadens och vår vision är satt till år 2040.

2.2.3. Bolagsmål

Våra ägardirektiv, visioner och utmaningar mynnar ut i ett antal bolagsmål som mer konkret anger vad vi ska uppnå. Bolagsmålen är satta till år 2040 men kommer att ses över årligen och ändras vid behov. Alla bolagsmål kan kopplas till de olika delarna av stadens vision och till vårt hållbarhetsarbete. Målen bryts i linjearbetet ner till avdelningsmål, enhetsmål och aktiviteter. Vid målarbetet är även våra egna och ägarnas policys, riskanalyser, revisioner, våra viktigaste hållbarhetsfrågor och andra inspel viktiga ta i beaktning.

Vi har hållbara effektiva processer

Under 2017 har bolaget arbetat med att kartlägga verksamhetens övergripande processer. Detta arbete har bland annat i syfte att se hur flödet ser ut mellan olika avdelningar och enheter och hur man kan förbättra samarbetet inom företaget. Likaså har ett nytt verksamhetsledningssystem för att beskriva och utveckla våra arbetssätt tagits fram. Beslut är fattat om vilken plattform och vilka verktyg vi ska använda för detta. Ett annat projekt som påbörjats är att ta fram en ny IT-strategi för att säkerställa att vår IT-policy följs och att systembeslut tas i rätt forum. Detta mål är kopplat till stadens mål om ett ekonomiskt hållbart Stockholm.

Vi finns till för våra kunder

Stockholm Vatten och Avfall ska bidra till stadens mål "Ett Stockholm som håller samman" genom att delta i planering för ett växande Stockholm och arbeta med att utveckla service och tillgänglighet. Som ett led i detta har beslut fattats att utveckla en mobil plattform som innebär att kunderna kommer att få en rad självbetjäningstjänster att använda, till exempel att kunna boka, beställa, avboka, reklamera och se sina fakturor, vilket kommer att öka tillgängligheten. Ett annat projekt är att införa ett gemensamt debiteringssystem för både VA- och avfallsverksamheten för att minska antalet fakturor till kunderna.

Stockholm Vatten och Avfall arbetar också aktivt utifrån målet "Ett klimatsmart Stockholm" med olika kommunikationsinsatser och aktiviteter för att motivera invånarna till en miljömässigt hållbar livsstil, till exempel att minska avfallsmängden och värna vattenmiljön. Som exempel kan nämnas kampanjer för att inte släppa ut kemikalier och annat olämpligt i avloppet och att öka insamlingen av matavfall. Under året har två större kampanjperioder för insamling av matavfall genomförts, kombinerat med lokala insatser. Vi hade även öppet hus i Bromma reningsverk i samband med världstoalettdagen där vi informerade om vad som inte ska spolas ner i avloppet.

Vi är en attraktiv arbetsgivare

Stockholm Vatten och Avfall ska bidra till stadens mål "Ett demokratiskt hållbart Stockholm" genom att vara en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor.

Under året slutfördes ett tvåårigt hälsofrämjande projekt med syfte att systematisera det förebyggande arbetet, att höja medvetenheten hos anställda och att erbjuda ett hälsoprogram tillgängligt för alla. Projektet har bland annat resulterat i ett årligt hälsoprogram och ett koncept för hälsofrämjande ledarskap som implementerats under hösten 2017. Vi har också gjort en utbildningsinsats inom arbetsmiljöområdet för chefer och arbetsmiljöombud.

Vi har i samarbete med stadsdelsförvaltningarna medverkat i stadens arbete med praktikplatser, ferieplatser och kommunala visstidsanställningar, ett samarbete som kommer att vidareutvecklas under 2018.

Varje år genomförs medarbetarenkäter i både bolaget och staden för att mäta hur de anställda upplever bolaget och dess arbetsvillkor. Under 2017 har bolaget inte nått upp till det index som varit målet.

Vi ska öka kapaciteten och säkerställa kvaliteten på dricksvattnet

Stockholm Vatten och Avfall ska bidra till stadens mål "Ett Stockholm som håller samman", bland annat genom att försörja Stockholm med ett dricksvatten av hög kvalitet och tillgänglighet. Detta är också en av utmaningarna för framtiden med en växande befolkning och klimatförändringar.

Under 2016 och 2017 har vi gjort en dricksvattenutredning för att kartlägga framtidens behov och utmaningar på området, till exempel hur mycket vatten som vi skulle behöva producera, vilka investeringar som behöver göras för att öka produktionen och behov av samarbete med andra företag och kommuner. Utredningen har resulterat i en plan för kapacitetshöjande åtgärder på vattenverken och huvudvattenledningsnätet. Några exempel på åtgärder för att öka kapaciteten är att dubblera kritiska huvudvattenledningar och att säkra processövervakningen.

Vidare har arbetet med att skapa en organisation för den framtida dricksvattenförsörjningen påbörjats. Bland annat behöver ytterligare personal rekryteras för att kunna genomföra planerade åtgärder.

Vi ska öka kapaciteten för avledning och rening av avloppsvatten

Detta mål är kopplat till stadens mål "Ett ekonomiskt hållbart Stockholm" och "Ett klimatsmart Stockholm" där vi bland annat ska bidra genom att öka förnysetakten på VA-ledningsnäten, arbeta med förebyggande underhåll på anläggningar och ledningsnät, förbättra dagvattenhanteringen, göra felsökningar för att minska tillskottsvatten samt minska bräddningarna. Allt detta för att kunna öka kapaciteten för framtida behov.

Ökning av kapaciteten att ta emot avloppsvatten kommer huvudsakligen att ske genom utbyggnation av Henriksdals reningsverk samt bygget av den nya avloppsledningen från Bromma till Henriksdals reningsverk (SFA - Stockholms framtida avloppsrening). Tills detta är klart genomför vi redan nu förbättringsprojekt och underhållsåtgärder i båda verken för att kunna klara reningen med den ökade belastning som befolkningsökning samt projektet innebär, till exempel införs en separat rejektvattenrening i Bromma. Vi arbetar också med förebyggande underhåll och driftstrategier i syfte att använda befintliga verk på ett optimalt sätt.

Vi ska skapa effektiva lösningar för omhändertagande av avfall

Stockholm Vatten och Avfall ska bidra till stadens mål "Ett Stockholm som håller samman" och "Ett klimatsmart Stockholm" genom att bland annat tillhandahålla en effektiv avfallshantering och att öka matavfallsinsamlingen och biogasproduktionen.

En ny avfallsplan har tagits fram för år 2017-2020. Den största utmaningen är att uppnå målet att samla in 60% matavfall till år 2020. För att uppnå detta mål kommer en sorteringsanläggning för avfall att byggas i Högdalen. Då projektet har blivit försenat kommer målet inte att uppnås. Under 2017 har utfallet varit 22 %.

Under året har också ett entreprenörsbyte skett för insamling av avfall. Tillsammans med de nya entreprenörerna ska vi arbeta för att få bort hanteringen av tunga säckar och arbeta mot maskinell hämtning från behållare och sopsugar. Andelen avfall som går till materialåtervinning har ökat,

likaså andelen återbruk av material som tas emot i insamlingssystem. Vidare har en pilotanläggning för tillverkning av biokol från trädgårdsavfall tagits i bruk, utvärdering pågår.

2.3. Hållbarhetspolicy

I december 2017 antog styrelsen en ny hållbarhetspolicy för Stockholm Vatten och Avfall. Den lyder:

Stockholm Vatten och Avfalls verksamhet har en avgörande betydelse för en hållbar stad. Våra uppdrag är att ta hand om stockholmarnas hushållsavfall, förse dem med friskt dricksvatten och ta hand om avloppsvatten. Stockholm Vatten och Avfall bidrar även till en hållbar utveckling genom att:

Tänka långsiktigt och ständigt förbättra verksamheten

Vi utvecklar, förbättrar och underhåller verksamheten till nytta för kunden, miljön och samhällsutvecklingen på kort och lång sikt. Vi har en arbetsplats som präglas av en god, likabehandlande och säker arbetsmiljö.

Hushålla med resurser och skydda miljön

Vi arbetar för att minimera föroreningar till vatten, mark och luft från vår verksamhet. Vi hushållar med energi och andra resurser och strävar efter att ha ett livscykelperspektiv. Vi tar vårt ansvar som en stor aktör för att skydda miljön i Östersjön, sjöar och vattendrag samt utveckla en allt mer kretsloppsriktad avfallshantering.

Vara ett gott exempel och säkerställa att vi klarar krav

Vi föregår med gott exempel när vi hanterar vårt eget avfall och vatten på ett hållbart sätt. Vi har arbetssätt som säkerställer att vi uppfyller fastställda krav från kunder och samhälle.

Informera och påverka våra kunder och leverantörer

Vi redovisar öppen information om vår verksamhet och försöker genom dialog påverka våra kunder till en hållbar livsstil. Vi arbetar tillsammans med våra leverantörer och andra aktörer för att använda produkter och material som är lämpliga ur miljösynpunkt. Vi tar även tillvara våra möjligheter som upphandlare att säkerställa bra arbetsvillkor, sysselsättningsåtgärder och antidiskriminering.

2.4. Uppföljning och ansvar

Styrningen av vår verksamhet sker tertiälvist genom uppföljning av våra mål samt uppföljning av driftdata. Miljöarbetet följs även upp i en rad rapporter, till exempel vår miljörapport, och rapporteras också vidare till våra ägare.

Vi är certifierade inom kvalitet (ISO 9001) och miljö (ISO 14001) och har årliga externa och interna revisioner inom ramen för dessa standarder. Våra utbildade interna revisorer granskar två gånger om året processer inom bolaget, som mynnar ut i avvikelser samt förbättringsförslag för respektive område. Revisorerna granskar bland annat att vi uppfyller det vi åtagit oss i policyer, mål,

standarder, interna rutiner och lagstiftning. I april blev företaget granskat av våra externa revisorer från Bureau Veritas. Revisionen resulterade inte i några större avvikelser.

Det är avdelningscheferna som har ansvar för arbetet ute i verksamheten och de finns representerade i vår ledningsgrupp. Ledningen utvärderar löpande hur miljö- och kvalitetsarbetet går och fattar beslut om vilka förbättringar som ska göras. De går igenom föregående års resultat för att se om vi nått våra mål, hur vi följer lagen, kundenkäter, avvikelser och revisionsrapporter. Resultatet av genomgången ligger till grund för strategisk plan och målarbete nästkommande år. Även styrelsen behandlar miljö- och övriga hållbarhetsfrågor på strategisk nivå och enligt delegationsordningen, till exempel godkännande av vår nya hållbarhetspolicy.

Vid kris aktiveras bolagets krisledningsgrupp med uppgift att hantera och lösa denna. Det finns också en kriskommunikationsplan som beskriver kriskommunikationsarbetet både internt och externt. Under år 2017 aktiverades krisledningsgruppen för att hantera problem i samband med entreprenörsbytet inom avfallsverksamheten.

3. Personal och sociala förhållanden

3.1. Personal

Ett av Stockholm Vatten och Avfalls sex bolagsmål handlar om att vara en attraktiv arbetsgivare. Som ett led i detta har bolaget under 2017 arbetat med ett projekt som resulterat i en strategi kring hur vi ska arbeta med att främja hälsa och förebygga ohälsa. Vi har tagit fram en verktygslåda för ett hälsofrämjande ledarskap, den innehåller konkreta exempel på åtgärder och samarbetspartners för olika behov. Under året har bolaget också satsat på att vidareutveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet där fokus har varit den organisatoriska och sociala arbetsmiljön, samt organisation och roller. En ny arbetsmiljöenkät har tagits fram och börjat användas.

Många medarbetare på Stockholm Vatten och Avfall arbetar med byggnationer, underhåll, reparationer och liknande. För att förebygga olycksfall anordnas en rad interna utbildningar inom säkerhetsområdet. Under 2016 och 2017 har till exempel ett antal anställda utbildats i brandfarliga heta arbeten och arbete i slutna utrymmen. Vi arbetar också med att stärka arbetsmiljöorganisationen för att få bättre systematik i arbetsmiljöarbetet. Tillbud och olycksfall ska rapporteras i vårt incidentrapporteringssystem.

Bolaget har under 2017 sett en ökning av stressrelaterad sjukfrånvaro som en väsentlig arbetsmiljörisk som ska förebyggas. Det rör sig fortfarande om relativt få sjukskrivningar, men trenden bedöms som tillräckligt allvarlig för att ses som en väsentlig risk. De satsningar på hälsofrämjande ledarskap och systematiskt arbetsmiljöarbete som vi beskrivit ovan har varit ett led i att hantera detta. Under 2017 har vi också haft extraordinära driftstörningar i sophämtningen vilket utgjort påfrestningar utöver det vanliga för berörd personal som varit tvungna att arbeta mycket övertid för att kunna hantera inkommande klagomål. Detta har vi hanterat genom att förstärka arbetsmiljöarbetet och uppföljningen med bland annat en särskild arbetsmiljögrupp och extra insatser från företagshälsovården.

Bolagets arbete med att trygga sociala förhållanden och arbete med personalrelaterade frågor regleras främst i personalpolicyn. Policyn ligger bland annat till grund för chefskörkortet och medarbetarkörkortet som är en del av introduktionen för nyanställda. Den utgör också en grund för

lönekriterier och är en integrerad del i medarbetarsamtalen. Meningen är att de ställningstaganden och ställda förväntningar som finns i personalpolicyn ska genomsyra dialogen mellan arbetsgivare och anställda. Varje år följs de anställdas upplevda arbetsmiljö och arbetsvillkor upp i medarbetarenkäten. Personlrådet tittar på resultatet för alla enheter och efterfrågar handlingsplaner för de som sticker ut.

Utöver policyn finns handlingsplaner för hantering av diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier som är ett mer konkret stöd för chefer och medarbetare i hur man skall agera vid incidenter, se mer om detta under avsnittet mänskliga rättigheter.

3.2. Sociala förhållanden i samhället

Stockholm Vatten och Avfall ska bidra till stadens mål om ett Stockholm som håller samman och ett demokratiskt och ekonomiskt hållbart Stockholm. Detta gör vi genom att försörja alla invånare med dricksvatten och avfallshantering till en så låg taxa som möjligt med hänsyn till vad verksamheten behöver. Bolaget ska också delta i planeringen för ett växande Stockholm och arbeta med att utveckla service och tillgänglighet. Likaså ska vi arbeta för att fler ska jobba och ha trygga anställningar, vilket bland annat sker genom att vi erbjuder sommarjobb och praktikplatser. När det gäller sociala förhållanden hos leverantörer, se avsnitt Mänskliga rättigheter.

Stockholm Vatten och Avfalls verksamhet påverkar ibland närboende. Ett infrastrukturprojekt som Stockholms Framtida Avloppsrening stör omgivningen framförallt med sprängningsarbeten och trafik då vi anlägger etableringsytor som kommer att användas under en tid då projektet pågår. Sprängningsarbeten ska planeras och utföras på ett sätt så att närliggande byggnader, anläggningar, ledningar och installationer inte skadas. I ett tidigt skede görs därför en riskanalys där vi går igenom de förutsättningar som finns för sprängningen. Vi har en telefon- och sms-aviseringstjänst som man kan anmäla sig till för att få en varning om när vi spränger.

Innan vi får tillstånd och börjar är det ofta en lång process med samråd för både detaljplan och miljödom. Vi arrangerar också informationsmöten om projektet. Vi skickar kontinuerligt ut nyhetsbrev till de områden där vi påverkar eller kommer att påverka. De områden där vi har pågående arbeten skickar vi även ut aviseringsskyltar och sätter upp aviseringsskyltar i flerfamiljshusens portuppgångar. Vår erfarenhet är att välinformerade personer som bor eller verkar i de områden där vi stör får en större acceptans för att vi är där och arbetar.

4. Mänskliga rättigheter

4.1. Personal

I bolagets mål attraktiv arbetsgivare ingår målsättningen att vara en jämställd och likabehandlande arbetsgivare. Området jämställdhet och likabehandling regleras främst genom personalpolicyn samt handlingsplanerna för hantering av diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier. Alla chefer och alla nyanställda utbildas i personalpolicyn, där det bland annat tas upp att vi har nolltolerans gällande kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier och diskriminering och att missförhållanden ska anmälas direkt. Vid en anmälan ska man normalt sett arbeta med sin närmsta chef, alternativt vända sig till HR-avdelningen, facket eller arbetsmiljöombud.

Information om upplevda missförhållanden kan också komma från medarbetarenkäten som bland annat hanterar frågor om konflikthantering och upplevd diskriminering. Resultatet från dessa följs upp av ansvariga chefer.

Under 2018 kommer utbildning i personalpolicyn att bli obligatorisk för samtliga medarbetare och chefer på bolaget. Chefer kommer då också att få genomgå en fördjupad utbildning som bland annat behandlar svåra samtal och hur man vidtar åtgärder när missförhållanden upptäcks.

Ett annat sätt att arbeta mot diskriminering är vid rekryteringsprocessen som är kompetensbaserad, transparent och standardiserad för att så långt som det är möjligt undvika godtycklighet och risk för diskriminering. Årliga lönekartläggningar genomförs för att säkerställa att inga osakliga löneskillnader förekommer mellan könen. I årets lönekartläggning framkommer att kvinnornas medellön är något högre än männens och att andelen kvinnliga anställda stämmer överens med kvinnornas andel av den totala lönesumman.

Alla anställda på företaget omfattas av kollektivavtal och facket är en viktig förhandlingspartner. Det finns fyra fackförbund representerade: Kommunal, Ledarna, SACO och Vision.

4.2. Upphandling

Staden har under senare år blivit alltmer tydlig med att det är viktigt att vår verksamhet bedrivs så att den främjar en hållbar utveckling. I enlighet med det använder vi upphandling som ett av flera sätt att aktivt verka för att de varor och tjänster som köps in är producerade under ansvarsfulla förhållanden och har som tydlig målsättning att våra upphandlingar och avtal ska bidra till ökad social- och etisk hållbarhet.

Vi har ingen generell uppförandekod som gäller för samtliga leverantörer utan detta anpassas till olika upphandlingar. Upphandlingsenheten har som rutin att inför varje upphandling genomföra en riskanalys i syfte att undersöka om det föreligger ett behov av att ställa krav på sociala- och etiska hänsyn och vilka krav som i så fall ska ställas. Vi brukar oftast väva in dessa krav i förfrågningsunderlaget och i avtalsvillkoren baserat på vilken typ av upphandling som genomförs. De flesta av våra leverantörer är svenska och vi ställer krav oavsett nationalitet men i de fall varor eller tjänster produceras i länder där det finns risk att mänskliga rättigheter kränks i produktionsleden är vi till exempel noga med att ställa krav på att leverantören har rutiner för systematiskt arbete för att förhindra eller minimera risken för överträdelse av nedan angivna konventioner i de egna leverantörskedjorna (med leverantörskedja avses hela kedjan av leverantörer som omfattas för att ta fram färdig produkt):

- FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (1948)
- ILO:s åtta kärnkonventioner nr 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 och 182
- FN:s barnkonvention, artikel 32
- det arbetarskydd och den arbetsmiljölagstiftning som gäller i tillverkningslandet
- den arbetsrätt, inklusive lagstiftning om minimilön, och det socialförsäkringsskydd som gäller i tillverkningslandet
- den miljöskyddslagstiftning som gäller i tillverkningslandet
- FN:s deklaration mot korruption

Ställda krav följs upp genom leverantörens egenrapportering och leverantören ska inom sex månader från det att avtalet träder i kraft skriftligt redovisa sitt systematiska arbete. Syftet med att begära skriftlig egenrapportering är att få en bild av hur leverantören arbetar med sociala- och etiska hänsyn i leverantörskedjan på ett seriöst sätt. Utöver egenrapportering kan vi vid behov begära in ytterligare dokumentation, utföra revisioner på plats, granska och godkänna åtgärdsplaner och kontrollera implementeringen av dessa.

Den största utmaningen ligger i att följa upp de krav som ställs, framförallt vid långa leverantörskedjor då det är svårt att säkerställa efterlevnad av kraven i många led. I dagsläget förlitar vi oss därför till största delen på leverantörernas egenrapportering vilket i sig kan utgöra en risk då vi inte har några garantier för att de är ärliga men vi har som mål för 2018 att ta fram och förankra en process för avtalsuppföljning med tydliga roller och ansvar i hela organisationen. Vi har också möjlighet att delta i SKL Kommentus samordnade uppföljningssystem där upphandlade revisorer kontrollerar om ställda sociala och etiska krav uppfylls på tillverkningsanläggningar runt om i världen men vi har ännu inte deltagit i någon sådan uppföljning.

Om avvikelser mot internationella konventioner eller nationell lagstiftning gällande mänskliga rättigheter, rättigheter i arbetslivet, miljöskyddslagstiftning eller korruption identifieras ska leverantören se till att dessa åtgärdas enligt överenskommen tidplan. Om avvikelserna är av allvarlig karaktär ska åtgärder vidtas omgående. Att avvikelser förekommer kan accepteras så länge leverantören kan visa att de vidtar åtgärder och arbetar aktivt för att förebygga överträdelser. Om leverantören uppenbarligen brister i sina åtaganden genom att exempelvis inte skicka in åtgärdsplaner, medvetet lämnar felaktiga uppgifter eller vid upprepade mindre avvikelser kan det leda till hävning av avtalet.

5. Antikorruption

Som ett kommunalägt bolag i Stockholms stad så har vi ett särskilt ansvar att utföra vårt arbete på ett sätt som gör att invånarna har förtroende för oss i våra uppdrag och inte skapar misstankar om korruption och andra oegentligheter.

Vi har ingen policy avseende antikorruption, istället har vi riktlinjer kring representation och gåvor som stöd i vårt arbete och i relation till andra som vi kommer i kontakt med i tjänsten. Riktlinjerna anger vad som gäller vid representation, gåvor samt konferenser, mässor och studieresor. I samtliga fall ska vi vara mycket restriktiva, anställda ska aldrig ta emot gåvor då det kan misstas för muta eller otillbörlig påverkan. Riktlinjerna finns tillgängliga på intranätet och det är ansvariga chefer som ska säkerställa att de efterlevs.

Risk för korruption och att enskilda medarbetare inte följer fastställda riktlinjer kan uppstå i olika led. Ett exempel kan vara vid upphandlingar, till exempel att en leverantör försöker muta en tjänsteman för att lättare vinna upphandlingen eller att en anställd försöker gynna vänner och bekanta genom att anlita deras företag.

Korruption kan till viss del avväjas med våra attestinstruktioner. Bolaget tillämpar principen att det alltid ska vara två personer i förening som godkänner transaktioner av ekonomisk art, den så kallade tvåhandsprincipen. Syftet är att minska risken för oavsiktliga fel eller bedrägerier.

Under 2017 granskades förtroendekänsliga poster inom ramen för bolagets internkontrollgranskning. Granskningen omfattade representation, resor, bisysslor och attestregler avseende kostnader kopplade till styrelse och bolagsledning. Granskningen resulterade inte i några anmärkningar.

Baserat på riskanalys vid upphandlingar ställer vi krav på att våra leverantörer ska leverera varor och tjänster som är förenliga med FNs deklaration mot korruption. Uppföljning sker enligt den beskrivning som finns under avsnittet Mänskliga rättigheter.

6. Miljö

Både stadens och bolagets visioner, mål och strategier har tydligt miljöfokus. Det finns en rad policys och dokument som styr vad vi ska jobba med och vad vi ska uppnå. Däribland Stockholms stads miljöprogram, Strategi för fossilfritt Stockholm, Avfallsplan, Kemikalieplan, Dagvattenstrategi och Program för upphandling och inköp. I december antogs också vår nya hållbarhetspolicy som ersätter tidigare miljö- och kvalitetspolicy.

Vi jobbar aktivt med de mål och riktlinjer som finns i stadens miljöprogram. Programmet omfattar mål och indikatorer som ska bidra till att uppnå målet "ett klimatsmart Stockholm". Staden har följande miljömål:

- Hållbar energianvändning
- Miljöanpassade transporter
- Hållbar mark- och vattenanvändning
- Resurseffektiva kretslopp
- Giftfritt Stockholm
- Sund inomhusmiljö

Tre av de viktigaste hållbarhetsfrågor vi identifierat avser miljö och presenteras under avsnittet våra viktigaste hållbarhetsfrågor.

7. Intressent- och väsentlighetsanalys

Vid arbetet med denna hållbarhetsredovisning har vi utgått ifrån rapporteringsstandarderna GRI (Global Reporting Initiative) Standards Core. Vi har i enlighet med denna gjort en intressent- och väsentlighetsanalys där vi identifierat våra viktigaste intressenter och hållbarhetsfrågor. Vi har också ett GRI-index där vi redovisar generella och specifika upplysningar samt indikatorer för de hållbarhetsfrågor vi identifierat som våra viktigaste och som vi redovisar i denna rapport. Vi uppfyller dock inte alla krav på information som standarden kräver.

7.1. Intressentanalys

Stockholm Vatten och Avfall påverkar genom sin verksamhet i princip alla invånare i Stockholm och angränsande kommuner där vi utför våra tjänster. De påverkar även oss genom hur de till exempel hanterar sitt avfall och sina utsläpp till vatten och avlopp. I vår analys har vi diskuterat påverkan på och från olika intressentgrupper och kommit fram till att de viktigaste intressenterna är:

Leverantörer – vi upphandlar varor och tjänster för miljarder varje år, vårt val av leverantörer och de krav vi ställer får en stor ekonomisk påverkan i olika branscher. Leverantörerna påverkar i sin tur oss genom hur de utför sitt arbete och kvaliteten på det material de levererar.

Kunder – våra kunder påverkas av hur vi sköter hanteringen av vatten, avlopp och avfallshantering och de kan drabbas mycket om det händer något inom dessa områden. De påverkar oss genom bland annat utsläpp i avlopp och vatten.

Ägare – våra ägare ger oss direktiv och handlingsramar för vad vi ska göra och åstadkomma, också inom hållbarhetsområdet. Då vi är ett av de största bolagen i Stockholm Stadshus-koncernen påverkar vi också dem genom hur vi genomför vårt uppdrag.

Medarbetare – medarbetarna påverkar företaget genom hur de sköter sitt arbete och vi påverkar dem genom arbetsvillkor och arbetsmiljö m.m.

7.1.1. Intressentdialog

Att ha regelbunden kontakt med våra intressenter är viktigt för vårt dagliga arbete. Ett exempel är att kunder och andra intressenter hör av sig när det uppstår vattenläckor eller andra problem, vilket underlättar för oss att göra vårt arbete och att åtgärda fel. Detta har varit extra aktuellt i år vid de störningar som varit i sophämtningen i delar av Stockholm, deras återkoppling och reklamationer har varit värdefulla för att få denna att fungera normalt igen.

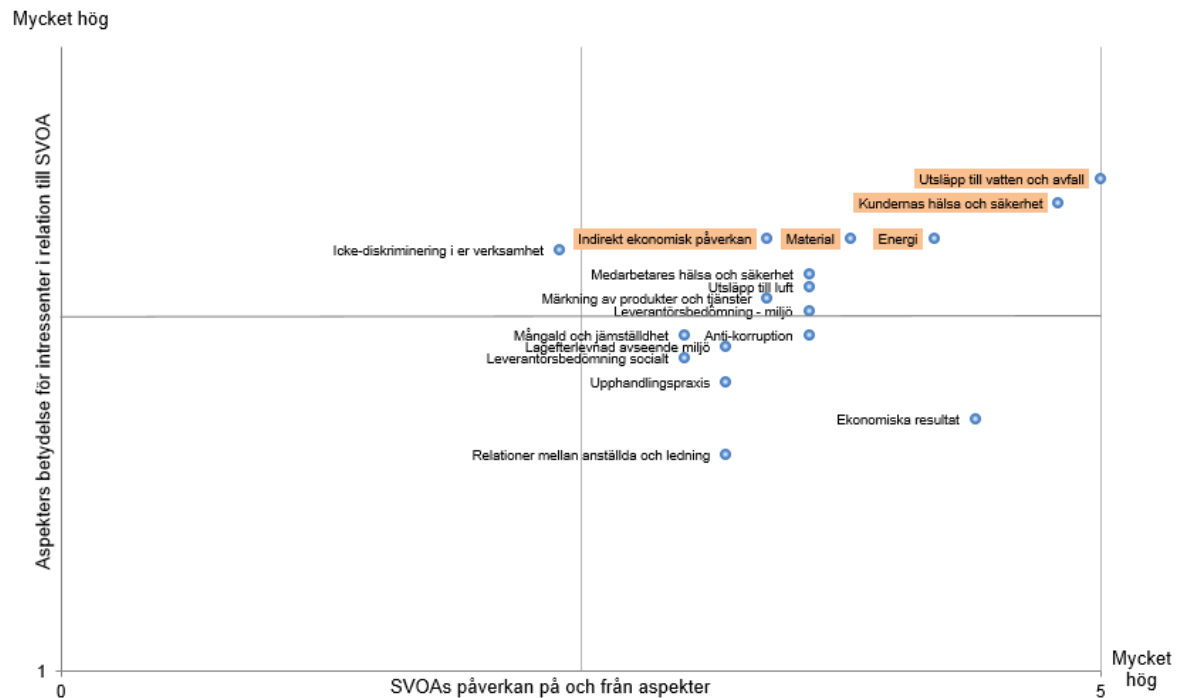
Ett annat exempel är den kundkontakt vi har på våra återvinningscentraler för att guida dem rätt i återvinningsprocessen och se till att så mycket som möjligt går till återbruk.

När det gäller hållbarhetsområdet har vi ännu inte genomfört en intressentdialog med samtliga intressenter i syfte att identifiera vilka hållbarhetsfrågor de tycker är viktigast. När det gäller våra ägare vet vi dock detta då de ger oss direktiv om vilka hållbarhetsfrågor vi ska arbeta med. Se mer om intressentdialoger under avsnittet redovisning av våra indikatorer.

7.2. Väsentlighetsanalys och avgränsningar

I den väsentlighetsanalys genomförd har vi identifierat våra viktigaste hållbarhetsfrågor. Av dem kommer vi att redovisa de fem viktigaste frågorna (färgmarkerade i tabellen).

Väsentlighetsanalys SVOA 2017

Väsentlighetsanalys

Utsläpp till vatten och avfall (eget internt avfall) och Kundernas hälsa och säkerhet – Att leverera rent vatten och hantera avfall på ett korrekt sätt är mycket viktigt i vår verksamhet och det kan få stora konsekvenser för invånarna om detta inte sköts eller om det sker utsläpp i våra vattentäkter. Under denna aspekt begränsar vi oss till våra egna utsläpp då vi inte har information om utsläpp i övriga delar av värdekedjan. Externt avfall behandlas under material.

Energi – Vår verksamhet för brukar mycket energi. Att effektivisera och minska energianvändningen samt öka användning av biogas är några av målen i Stockholms stad. Vi avgränsar oss till bolagets egen energiförbrukning då vi inte har information om förbrukningen i övriga delar av värdekedjan.

Material – Vi tar in stora mängder material i form av kemikalier, byggmaterial och fyllnadsmassor. Material avser även det avfall vi samlar in från privatpersoner och företag, då avfall som återanvänds och återvinns blir en resurs. Ur ett hållbarhetsperspektiv är det viktigt att ta hand om resurser på ett effektivt sätt och ett av stadens delmål är att öka återvinningsgraden av avfall. Vårt eget avfall behandlas under utsläpp till vatten och avfall.

Indirekt ekonomisk påverkan – De investeringar vi gör i ledningsnät, vattenverk, avloppsreningsverk och avfallshantering är en förutsättning för att staden ska kunna fungera och växa. Det är viktigt att vi är med redan på planeringsstadiet när det byggs nya bostäder och kontor eller vid ombyggnationer för att kunna skapa bra lösningar för dessa områden. Vi begränsar oss till vår egen indirekta ekonomiska påverkan och inte den totala påverkan som vi har tillsammans med våra samarbetspartners.

Under året har workshops hållits med nyckelpersoner för respektive hållbarhetsfråga för att skapa erfarenhetsutbyte, informationsinsamling till hållbarhetsrapporten samt underlag till kommande hållbarhetsutbildning.

8. Våra viktigaste hållbarhetsfrågor

8.1. Utsläpp till vatten samt hantering av verksamhetens avfall

8.1.1. Avloppsvatten

Vi renar årligen avloppsvatten från drygt en miljon invånare och industrier i Stockholm, Huddinge samt grannkommuner. Reningen sker i de två avloppsreningsverken Henriksdal och Bromma och renat avloppsvatten släpps ut Saltsjön. Vi släpper också en delmängd av vårt avloppsvatten till Himmerfjärdsverket som ligger utanför Södertälje. Avloppsverksamheten är tillståndspliktig, tillståndsgivande myndighet för våra anläggningar är Miljödomstolen. Tillståndet som gäller tills vidare anger begränsningsvärden för avloppsvattnets innehåll av kväve, fosfor, ammonium och biokemiska syreförbrukning. Under 2017 har vi klarat gränsvärden för behandlat avloppsvatten.

Stora utmaningar väntar omhändertagandet av avloppsvatten, under 2018 väntas nya villkor från Miljödomstolen. Dessutom har vi en ökande befolkning och klimatförändringar med förmodade ökade skyfall att ta höjd för. För att möta utmaningarna pågår projektet Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA) då Henriksdals reningsverk byggs om med ny reningsteknik och högre kapacitet. I och med ombyggnationen kommer Bromma reningsverk att läggas ner och allt avloppsvatten kommer att ledas om till Henriksdals reningsverk. I projektet kommer också bräddpunkter att byggas bort.

Tunnelns planerade sträckning

8.1.2. Bräddningar

Då avloppssystemet blir överbelastat vid kraftig nederbörd kan orenat avloppsvatten och dagvatten släppas ut, vilket benämns ”bräddningar”. Andra anledningar till bräddningar kan vara haveri, stopp

i ledningsnätet eller planerade avstängningar av pumpstationer. Under 2017 ökade bräddmängderna jämfört med 2016, som ett resultat av större mängd nederbörd. Totalmängden brädd speglar inte miljöpåverkan direkt då mängden spillvatten från den bräddning som uppstår vid ett skyfall endast är en mindre del av den samlade volymen som har en varierande utspädning. Vid bedömning av bräddningens påverkan bör man väga ihop det med andra utsläppskällor som dagvattenutsläpp, läckage, felkopplingar samt utsläpp av renat avloppsvatten. Bräddåtgärder är dock planerade i samband SFA-projektet.

8.1.3. Uppströmsarbete

Via uppströmsarbete arbetar vi för att minska farliga ämnen som via spillvatten kommer till reningsverken. Bolagets miljöingenjörer arbetar för att minimera belastningen till reningsverken av oönskade ämnen från anslutna industrier, företag och samhället i övrigt. De senaste åren har det varit mycket fokus på länshållningsvatten¹ från de stora tunnelarbetena som Förbifart Stockholm och utbyggnaden av tunnelbanan. Arbetet med organiska miljögifter ökar hela tiden och nya ämnen blir aktuella som mikroplaster, läkemedel, PFAS osv. Vi utför provtagningar i ledningsnätet för att spåra utsläpp och källor till föroreningar samt tar fram riktlinjer och information för verksamhet och allmänhet vad som får tillföras avloppet. Vår informationsavdelning genomför också regelbundet kampanjer till hushåll för att informera om att inte slänga främmande ämnen i avloppet.

8.1.4. Dagvatten

Dagvatten är regnvatten, smältvatten och dränvatten som via diken eller ledningar rinner ut i sjöar, vattendrag, eller leds till reningsverken. Under naturliga förhållanden tas dagvatten upp av växter eller renas när det rinner genom marken innan det når sjöar eller grundvatten. I stadsmiljö med många tak, asfalterade ytor och stenlagd mark, rinner vattnet istället snabbt av på ytan och tar med sig föroreningar till reningsverk, sjöar och vattendrag. I Stockholms stad finns en dagvattenstrategi som innehåller riktlinjer för hur man nyttjar och tar omhand dagvatten på ett uthålligt sätt. Som ett led i målet "Hållbar mark- och vattenanvändning" ska vi även arbeta för att nya dagvattensystem dimensioneras så att de klarar förväntade klimatförändringar och att dagvattenanläggningar ska skötas och underhållas så att det alltid är en god funktion i systemen.

8.1.5. Lokala åtgärdsprogram

För att möta lagkrav om förväntad kvalitet i stadens vattenförekomster arbetar vi med att ta fram lokala åtgärdsprogram tillsammans med andra aktörer i Stockholm. Det ingår också i stadens mål om hållbar mark- och vattenanvändning att vi ska arbeta för att vattenförekomster uppnår god ekologisk och kemisk status. Arbetet omfattar bland annat att bygga dagvattenanläggningar och att åtgärda felkopplingar som kan finnas i ledningsnätet. Åtgärdsprogram ska tas fram för 23 vattenförekomster och Stockholm Vatten och Avfall påverkas av alla. Under 2017 var målet att färdigställa 3 program av de som drivs av Stockholm Vatten och Avfall, men på grund av hög arbetsbelastning och förskjuten tidplan har endast ett blivit klart under 2017.

¹ Länshållningsvatten kan uppkomma genom exempelvis borrhning, sprängning, schaktning och kan innehålla olika föroreningar.

8.1.6. Verksamhetsavfall

Vårt eget verksamhetsavfall delas in i processrelaterat och icke processrelaterat avfall. Det processrelaterade avfallet utgör 99,8% av allt avfall och består av restprodukter som uppkommer i verksamheten, främst rötslam, vattenverksslam och schaktmassor. Av detta återbrukas 85% direkt medan 15% går till tipp eller deponi. Det icke processrelaterade avfallet utgörs främst av trä, brännbart, järn- och metallskrot, förpackningar av papper, glas och plast samt wellpapp och matavfall. Av detta går 42% till energiutvinning och 31 % till materialåtervinning. Se indikator 9.4.2 för fullständig tabell.

Vi arbetar aktivt med att återanvända och återvinna de restmaterial vi själva ger upphov till i våra processer. Under slutet av 2017 tecknade vi ett ny nytt avtal för verksamhetsavfall, där kravställningen i högre grad än tidigare kommer premiera omhändertagande av bolagets avfall i enlighet med EU:s avfallshierarki, genom den så kallade avfallstrappan. Om verksamheten sorterar fel kommer det att bli kostsamt, varför utbildningsinsatser planeras under 2018.

8.1.7. Rötslam

De största avfallsmängderna utgörs av rötslam från avloppsreningsprocessen. Rötslammet innehåller näringsämnen och mull och kan återanvändas. Slammet innehåller också metaller och oönskade organiska ämnen. Vi arbetar sedan länge med ett systematiskt arbete att minska oönskade ämnen vid källan. Sedan 2008 är allt slam som produceras på reningsverken certifierat och godkänt för jordbruksanvändning. Under 2017 klarades målet för slam som ska uppfylla Revaq-kraven.²

Det slam som produceras i Bromma reningsverk används som gödningsmedel på åkermark. Sedan våren 2010 har över 100 ton fosfor återförts till jordbruket. Det slam som produceras i Henriksdals reningsverk går till återställning av mark vid Aitik-gruvan utanför Gällivare.

I stadens miljöprogram finns mål att halterna av 15 utvalda metaller och organiska ämnen ska visa oförändrade eller sjunkande halter i slam till 2019. Det gäller bland annat kadmium, kvicksilver, silver och bly. Varje vecka analyserar vi därför metaller i slammet och ytterligare analyser görs månads- samt årsvis. Dessutom tas regelbundet prov på inkommande och utgående vatten vid reningsverken. Halterna av kadmium, kvicksilver, silver och bly fortsätter att minska i slammet och under 2016 klarades gränsvärdena för metaller vid båda reningsverken. Under 2017 har vi uppnått delmålet om på sjunkande halter i 14 ämnen av 15.

8.1.8. Vattenverksslam

I processen för rening av vatten vid vattenverken bildas vattenverksslam som restprodukt. Vattenverksslammet som i huvudsak består av vattnets organiska material är näringsfattigt, men kan användas för att minska näringsläckage i jordarna. Idag går slammet till täckning av tippor, bullervallar och jordförbättring, men efterfrågan på vattenverksslam är låg och vi riskerar att i framtiden inte få avsättning för slammet varför vi tittar på möjligheter att minska vattenverksslammet när vi utvecklar processer framöver.

² Revaq är ett certifieringssystem som bland annat syftar till att minska flödet av farliga ämnen till reningsverk. Det ägs av branschorganisationen Svenskt Vatten AB.

8.2. Kunders hälsa och säkerhet

8.2.1. Dricksvatten

Vi är Sveriges största producent av dricksvatten. Varje dag försörjer vi över en miljon människor med dricksvatten. Vi tar vårt vatten från Mälaren och styrs av kvalitetskrav i form av gränsvärden för det dricksvatten som lämnar vattenverket. Om Mälaren skulle bli allvarligt förorenad så finns Bornsjön som reservvattentäkt. Under 2017 invigdes ett vattenreningsverk vid Bornsjön som ska rena vattentäkten från fosfor samt bidra till vattenproduktionen.

För att säkerställa att dricksvattnet har god kvalitet undersöks dricksvattnet regelbundet, där vi bland annat undersöker om det finns bakterier, eller andra mikroorganismer. Kemiska ämnen i dricksvattnet undersöks också. Under 2017 har vi genomfört över 1 000 provtagningar. Vid reparationer på ledningsnätet sker också extra provtagningar för att kontrollera kvaliteten innan vi släpper på vatten. Vi kontrolleras också regelbundet av miljöförvaltningarna samt vid våra egna interna revisioner, där vi bland annat tillser att vi följer vårt egenkontrollprogram.

Under sommaren har vi haft fyra prov som visat tjänligt med anmärkning, vilket betyder att halten bakterier i provet varit något förhöjda, men att det inte bedöms utgöra någon hälsorisk. Orsakerna har varit flera, bland annat pumpfel och avbrott i stödklorering på vattennätet. Åtgärder har vidtagits för att förhindra att störningarna sker igen.

8.2.2. Hushållsavfall

Kunders hälsa och säkerhet påverkas av att vi har en fungerande avfallshantering. I och med det entreprenörsbyte som genomfördes under 2017 har sophämtningen av hushållsavfall kantats av driftstörningar. För att i möjligaste mån förebygga att en sanitär olägenhet uppstår har Stockholm Vatten och Avfall tillsammans med entreprenörerna bland annat gjort extra hämtningar hos prioriterade kunder, till exempel sjukhus, äldreboenden, skolor, förskolor och även restauranger. Vi har också haft ambulanser som kör i de områden som har störst störning.

8.2.3. Farligt avfall

En annan fråga som är av vikt för kundernas säkerhet och hälsa är insamlingen av farligt avfall. Farligt avfall är produkter som är giftiga för människa eller miljö, explosiva, brandfarliga, frätande eller smittförande. Från vår sida krävs informationsinsatser så att allmänheten vet vad som är farligt avfall och inte lägger det i sopor eller avlopp som gör att det kan gå ut i vatten eller filter på reningsverk. Vi arbetar aktivt för att öka tillgängligheten att slänga farligt avfall, till exempel automatiska miljöstationer och pop-up-stationer, samt hämtning vid dörr. Under 2017 startades också ett samarbete med en skönhetskedja i Stockholm där allmänheten kan lämna in kosmetiskt avfall. Försöket har fallit väl ut, i december hade ett ton kosmetiskt avfall samlats in.

8.3. Energi

8.3.1. Energi

Stockholm Vatten och Avfall har en energikrävande verksamhet. Den mesta energin används i form av el för att driva pumpar i verk och ledningsnät. Vi arbetar för att hålla nere elanvändningen och köper tillsammans med Stockholms stad in ursprungsmärkt el från förnyelsebara källor. I ett snabbt växande Stockholm behöver stadens avloppsvattenrening förnyas för att klara reningskraven. Stadens mål är att vi ska minska vår energiförbrukning med 10% till år 2020 men den nya reningstekniken kommer istället att innebära en högre energianvändning i utbyte mot mindre miljöbelastning i Saltsjön. Under 2017 har vi genomfört en energikartläggning enligt de nya lagkraven, den ska vara klar i början av 2018. Energikartläggningen ska utmytna i en plan för energieffektiviserande åtgärder. Bolaget har även ökat de interna resurserna för att driva energieffektiviseringar genom att anställa en energistrateg.

8.3.2. Fossila bränslen

Målet är att Stockholm år 2040 ska vara en fossilbränslefri stad. För att uppnå detta är det viktigt att staden verkar för att trafiken blir mindre beroende av fossila bränslen. Stadens samtliga enheter ska därför till år 2030 till att fasa ut användning av fossila bränslen och arbeta för minskad energianvändning i byggnader, verksamheter och transporter. Att minska användandet av fossila bränslen kan ske genom att till exempel välja fordon som går på förnybara drivmedel samt verka för ökad biogasproduktion. Stockholm Vatten och Avfall har närmare 150 personbilar och lastbilar som används i verksamheten. De flesta av dem drivs av biogas. Detta är i linje med stadens mål om 85% förnyelsebart bränsle i fordonen. Vi har också ett antal specialfordon som körs på diesel. Under 2016-2017 har vi övergått till att driva några av dem med biodiesel (HVO).

8.3.3. Biogas och värmeutvinning

I våra reningsverk produceras biogas, som i första hand sälj till extern part för att uppgraderas till förnyelsebart fordonsbränsle. Målet är att öka vår produktion av biogas i reningsverken, samt att öka insamling av matavfall som används för biogasproduktion. Spillvärme från det renade avloppsvattnet återanvänds till fjärrvärme.

8.4. Material

8.4.1. Material

Stockholm Vatten och Avfall utvecklar ständigt infrastrukturen i en växande stad genom byggnationer och investeringar i ledningsnät för vatten och avlopp, pumpstationer och andra anläggningar. Upphandlingsverksamheten i bolaget är omfattande och ger möjlighet att ställa miljökrav och sociala krav när det gäller entreprenader, material och tjänster. Målsättningen är att alltid ställa miljökrav och sociala krav vid upphandlingar där det finns möjlighet och är relevant.

Vid upphandlingar finns alltid risker. Det kan handla om att vi i vissa fall ställer otydliga krav eller fel krav, att vi ibland inte får den kvalitet vi har beställt och att vi inte alltid hinner följa upp vad som levererats. I en överhettad byggmarknad med ett ökande antal projekt som ska genomföras är det svårt att hinna genomföra kontroller på det sätt vi önskar.

För att förbättra kontrollen på det material vi köper har vi börjat använda verktyget Byggvarubedömningen (BVB). Vi börjar ställa krav på att entreprenören ska registrera allt material på respektive projekt i BVB innan det används. I och med användningen av BVB kommer vi att få en bra spårbarhet av vad vi bygger in i anläggningarna. Det gör också att vi kan säkerställa att vi följer lagkrav gällande miljö och hälsa och vi har även möjlighet att stoppa produkter som inte är acceptabla ur miljösynpunkt och uppmana entreprenörer att söka efter alternativa produkter eller lösningar. Vi kommer fortsättningsvis att ställa krav på att de produkter som används i våra byggentreprenader ska vara bedömda i BVB eller liknande system, till exempel Basta eller Sunda Hus.

Målet för år 2017 var att alla bygg- och anläggningsentreprenader skulle uppfylla stadens krav avseende BVB. På grund av försenad uppstart och missbedömning av omfattningen i att tillämpa detta gör att målet inte nåddes under 2017. Just nu pågår utbildning och implementering och alla nya upphandlingar av entreprenader ställer krav på BVB eller liknande system.

8.4.2. Användning av förnybart, icke förnybart och återvunnet material

Den största delen av vårt inköpta material hör till kategorin icke förnybart. Varor i förnybart eller återvunnet material är ännu inte så vanligt bland de material vi använder och vi ställer i dagsläget inga krav på det i våra upphandlingar. En viktig faktor är att materialet har lång hållbarhet, till exempel bör rör till ledningsnäten kunna hålla i upp till 150 år så att vi inte behöver byta dem så ofta. De metaller vi använder är dock oftast återvunna och vi återanvänder också schaktmassor som uppkommer vid schaktarbeten.

8.4.3. Kemikalier

Vi använder kemikalier i bland annat reningen av avloppsvatten och dricksvatten. Avloppsvatten renas i tre steg: mekanisk, kemisk och biologisk rening. I den kemiska reningen tillsätts järnsulfat för att få bort fosfor m.m. Fosfor sjunker till botten och bildar slam som sedan tas om hand och omvandlas till biogas. Även dricksvatten renas mekaniskt, kemiskt och biologiskt. Vid det kemiska reningssteget tillsätts aluminiumsulfat. Innan vattnet pumpas ut i ledningsnäten behandlas det med UV-ljus för att få bort parasiter och en liten mängd kloramin tillsätts för att säkerställa högsta kvalitet. Dessutom används kalk för att få ner PH-värdet.

Stockholms Stad har tagit fram en kemikalieplan med visionen om ett giftfritt Stockholm år 2030. Ett mål på vägen är att antalet kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen ska minska. Under 2017, som blir basår, mäter vi hur mycket vi använder produkter som innehåller ämnen som ska fasas ut. Målet är att antalet kemiska produkter med utfasningsämnen ska ha minskat med 20 % till 2019. Det har delats upp i att antalet ska minska med 10 % under 2018 och resten år 2019.

Vi har ett kemikalieråd som granskar och bedömer kemikalier ur hälso- och miljösynpunkt samt håller vårt kemikalierregister uppdaterat.

8.4.4. Hantering av avfall från boende och verksamma i Stockholm

Stockholm Vatten och Avfall ansvarar för avfallshanteringen i Stockholm stad. Ur ett hållbarhetsperspektiv är det viktigt att ta hand om avfallet på ett korrekt sätt. Vi utgår därför från EU:s avfallshierarki (avfallstrappan) och ser avfallet som en resurs som går till återanvändning och återvinning så långt det är möjligt.

Avfallstrappan ser ut som följande:

Allt avfall ska tas om hand på ett korrekt sätt för att minimera skador på människor och natur.

Stockholm Vatten och Avfalls avfallsplan anger inriktningen för hur vi ska arbeta med avfallshantering på ett hållbart sätt. Den innehåller fyra huvudmål med visioner som sträcker sig till år 2040.

Mål 1: Avfall från boende och verksamma i staden ska minska och det som ändå uppkommer ska tas om hand resurseffektivt.

Detta ska uppnås bland annat genom information till privatpersoner och företag om hur de kan minska sin avfallsmängd, att mer material sorteras ut för återvinning och att mer matavfall ska samlas in för biogasproduktion. Under året har kampanjer och aktiviteter genomförts för att öka insamling av matavfall. Vi har även haft kampanjer om biokol och insamling av julgranar.

Mål 2: Avfall som kan vara skadligt för människa eller miljö ska förebyggas och hanteras säkert.

För att åstadkomma detta försöker vi öka kunskapen om vad som är farligt avfall och var det ska lämnas, målet är att andelen farligt avfall och elavfall i soporna ska vara mindre än 0,3%. Utfallet för 2017 blev vid plockanalyser av hushållsavfall 0,14%.

Mål 3: Avfallshanteringen ska anpassas till människan

För att kunna motivera till en säker och korrekt avfallshantering behöver systemen för detta vara enkla, ha god tillgänglighet och vara trygga att använda. En åtgärd är förekomsten av mobila miljöstationer där man kan lämna sitt farliga avfall samt så kallade pop-up-stationer för återbruk. I år har även ett nytt återbrukshus invigts i Bromma.

Mål 4: Avfallshanteringen ska vara en självklar del av stadens fysiska planering.

Det är viktigt att avfallsfrågorna beaktas redan vid planeringen av ny- och ombyggnationer för att få plats för nya tekniklösningar och kunna utveckla systemen för insamling och behandling.

Vi arbetar tillsammans med bland annat Exploateringskontoret och Trafikkontoret för att hitta bra lösningar vid byggen av nya stadsdelar, till exempel Norra Djurgårdsstaden som har ett uttalat fokus som miljöstadsdel. Arbeta med att förankra och skapa delaktighet hos förvaltningar och bolag inom staden avseende stadens mål och visioner för avfallshanteringen pågår, bland annat genom informationsträffar med chefer och medarbetare inom de tekniska förvaltningarna.

8.5. Indirekt ekonomisk påverkan/infrastruktur

8.5.1. Hållbar infrastruktur

Stockholm är en stad som ständigt växer och det behövs hela tiden nya bostäder, lokaler och infrastruktur. Vatten- och avloppsförsörjning och hantering av avfall i nya och befintliga områden är viktiga faktorer för att ett samhälle ska kunna fungera och utvecklas. Hur vi sköter vår verksamhet och hur vi är med och planerar för hantering av vatten, avlopp och avfall vid nybyggnationer har därmed en stor påverkan på samhället och dess invånare.

I stadens mål för en hållbar mark- och vattenanvändning ingår att vi ska vara med och planera och bygga på ett sådant sätt att miljöpåverkan minimeras. Likaså är det viktigt att planera för framtida klimatförändringar, till exempel högre medeltemperatur, ökad nederbörd och ökad förekomst av extrema skyfall.

8.5.2. Leverantörskedja

Då vi är en stor upphandlare bidrar vi till att indirekt skapa arbeten och affärsmöjligheter för företag. Vi upphandlar både varor och tjänster men det är tjänster som utgör den dominerande delen, främst entreprenader och tekniska konsulter. Entreprenader innefattar bland annat byggmaskin- och schaktentreprenader där våra största avtal gäller schakt- och rörläggning. Som kommunalt bolag ska vi gynna konkurrensen på marknaden och ha en blandning av stora och små leverantörer. När det gäller entreprenader upphandlar vi främst större bolag som kan hantera de volymer vi har medan det på konsultsidan är större variation då vi utgår från specialkompetens. Under året har vi haft runt 2 500 leverantörer i vårt leverantörsregister, de flesta företagen är svenska.

8.5.3. Stora projekt

Några av de största byggprojekten som vi arbetar med just nu är SFA, sorteringsanläggningen för matavfall i Högdalen, norra Djurgårdsstaden, Hagastaden och Slussen. Projekten sker antingen i egen regi eller i samarbete med andra bolag och förvaltningar inom staden som till exempel Trafikkontoret och Exploateringskontoret. Projekten kommer att bidra till nya bostäder (Hagastaden och Djurgårdsstaden), bättre kapacitet för hantering av avloppsvatten (SFA), bättre

infrastruktur (Slussen) och en förbättring i tillvaratagande och hanteringen av matavfall med ökad biogasproduktion som följd (anläggningen i Högdalen). Alla viktiga områden för en väl fungerande och växande stad.

8.5.4. Utmaningar

En av de utmaningar vi har identifierat är att hinna med att bygga och underhålla våra ledningsnät och andra anläggningar i den takt som krävs för att möta behovet från en växande befolkning och för att klara framtida klimatförändringar. Det vi sett under 2017 är en överhettad byggmarknad i Stockholm där även vi har haft ett ökat antal projekt och investeringar att klara av och vi har inte alltid haft tillräckligt med resurser för att kunna bygga och underhålla i den takt som behövs. Vi måste också prioritera exploateringar vilket gör att vi ibland behöver skjuta på visst underhållsarbete. Uppskjutet underhåll kan bland annat leda till fler skador på ledningsnätet som kan resultera i att vattenläckor uppstår och att man måste välja att göra tillfälliga lagningar istället för att bygga nytt.

En annan utmaning är att den samhällsservice vi ska erbjuda fungerar oklanderligt så att invånarna får ett vatten av god kvalitet, att reningen av avloppsvatten fungerar och att avfall hämtas och hanteras på ett korrekt sätt. Om det inte fungerar kan det leda till stora problem och kostnader för invånare och miljö. Vi arbetar ständigt för att uppfylla de lagkrav som finns på området, att kontrollera och övervaka våra processer och se till att allting fungerar utan störning. Ibland händer dock oförutsedda saker, som exempelvis de tidigare nämnda störningar som uppstått i sophämtningen under 2017. Vid större problem och kriser aktiveras bolagets mobiliseringsplan och en krisledningsgrupp tillsätts med uppgift att hantera och lösa detta.

9. Redovisning av indikatorer

9.1. Personal

9.1.1. Personal och sociala förhållanden, antikorrupktion samt mänskliga rättigheter

Personal och sociala förhållanden	Utfall 2017	Mål 2017	Utfall 2016	Utfall 2015
Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	13	10	19	19
Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	5	5	-	-
Index Bra arbetsgivare (nytt för 2017)	85	85	-	-
Aktivt Medskapandeindex (från medarbetarenkäten)	76	83	Ingen enkät 2016	78
Sjukfrånvaro dag 1-14	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%
Sjukfrånvaro dag 15-	2,2%	3,5%	1,7%	1,3%
Antal rapporterade arbetsskador ³	33 ⁴	-	21	12

Antikorrupktion	Utfall 2017	Utfall 2016	Utfall 2015
Antal anmärkningar vid internkontrollgranskning avseende förtroendekänsliga poster	0	0	0

Mänskliga rättigheter	Utfall 2017	Utfall 2016	Utfall 2015
Andel anställda som omfattas av kollektivavtal	100%	100%	100%
Andel upphandlingar där dokumenterad riskanalys finns	25% ⁵	-	-

9.1.2. Statistik över anställda (GRI 102-8)

Anställda per 31 december ⁶	2017	2017	2016	2016	2015	2015
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Antal heltidsanställda	346	171	334	152	302	129

³ Arbetsskador omfattar rapporterade olycksfall, färdolycksfall samt arbetssjukdom.

⁴ Slutet av 2016 bytte vi incidentrapporteringssystem och informationsinsatser genomfördes, vilket kan ha ökat antalet rapporterade arbetsskador.

⁵ Implementerade mall för riskanalys under hösten. Riskanalys ska fortsättningsvis användas i alla upphandlingar.

⁶ Timanställda ingår ej. I tillsvidareanställda ingår också provanställda.

Antal deltidsanställda	1	2	3	2	3	1
Antal tillsvidareanställda	347	173	337	154	312	134
Antal visstidsanställda	19	10	20	22	13	5

9.2. Ekonomisk sammanställning, koncernen

	Enhet	Utfall 2017	Utfall 2016	Utfall 2015
Nettoomsättning	Tkr	2 051	1 995	1 852
Rörelseresultat	Tkr	605	213	81
Resultat efter finansiella poster	Tkr	498 ⁷	98	-82
Balansomslutning	Tkr	12 765	11 890	10 797
Anläggningstillgångar	Tkr	12 184 354	11 280 844	10 186 326
Soliditet		5,5%	2,0%	1,8%
Medelantal anställda		540	507	455

9.3. Intressentdialoger

Intressent	Definition	Typ av kommunikation
Kunder	Alla invånare i Stockholm, både privatpersoner och verksamheter med behov inom VA och Avfall, samt grannkommunkunder	Dialog med kundtjänst och tjänstemän om olika typer av kundärenden, exempelvis fakturering eller klagomål om någon tjänst inte fungerar som den ska. Kundinformation via olika kanaler, exempelvis informationskampanjer. Kundundersökningar.
Leverantörer	Företag vi köper varor och tjänster ifrån	Upphandlingar, beställningar, inköp och avtalsuppföljning men även kommunikation i det dagliga arbetet med till exempel konsulter och entreprenörer.
Ägare	Stockholms stad och Huddinge kommun	Styrelsemöten, beslutsärenden i kommunfullmäktige och kommunstyrelsen, löpande dialoger i verksamheten.
Medarbetare	Anställda på Stockholm Vatten och Avfall	Möten, dialoger med chefer och kollegor, internkommunikation via bolagets kanaler exempelvis intranätet, medarbetarsamtal, medarbetarundersökningar.

9.4. Utsläpp till vatten samt hantering av verksamhetens avfall

9.4.1. Utsläpp till vatten per kvalitet och recipient (GRI 306-1)

Utsläpp till Saltsjön (Mm ³)	2017	2016	2015
--	------	------	------

⁷ Beror på realisationsresultat vid försäljning av fastighet. Siffran rensat från realisationsvinst är 30 mkr.

Total volym avloppsvatten som behandlats i våra avloppsreningsverk	154	140	158
--	-----	-----	-----

Vattenkvalitet på utgående vatten från reningsverken till Saltsjön (Mg/l)	Årsmedelvärde 2017	Årsmedelvärde 2016	Årsmedelvärde 2015	Gällande krav
Biokemisk syreförbrukning (BOD7)	3,4	3,3	3,28	8
Totalfosfor (Tot-P)	0,17	0,19	0,17	0,3
Totalkväve (Tot-N)	9,5	9,3	8,6	10
Ammoniumkväve (NH4-N)	2,3 ⁸	1,4	1,2	3

9.4.2. Total vikt av verksamhetens interna avfall uppdelat på icke-farligt och farligt avfall och bortskaffningsmetoder (GRI 306-2)

Fraktion	Enhet	2017 ⁹	2016	2015
(KR) Kompostering/rötning	kg	4 108	299	2 860
(MÅ) Materialåtervinning	kg	57 464	65 047	86 896
(EU) Energiutvinning	kg	76 847	96 001	135 765
(EU/sort) Energiutvinning efter utsortering	kg	26 740	60 360	41 620
(FA) Farligt avfall till behandling/återvinning	kg	64 867 ¹⁰	22 404	30 865
Totalt avfall bolag	ton	185/230¹¹	244	298
Antal transporter¹²	st	759	-	-
(VAB) Restprodukter från verken till tipp för utsortering och behandling	ton	19 856 ¹³	4 584	10 264
(VAÅ) Totalt återbruk	ton	111 086	118 255	117 122
Totalt¹⁴	ton	131 127	123 083	127 684

⁸ Medelvärde juli-oktober 2017.

⁹ Statistik jan-nov 2017 på grund av leverantörsbyte.

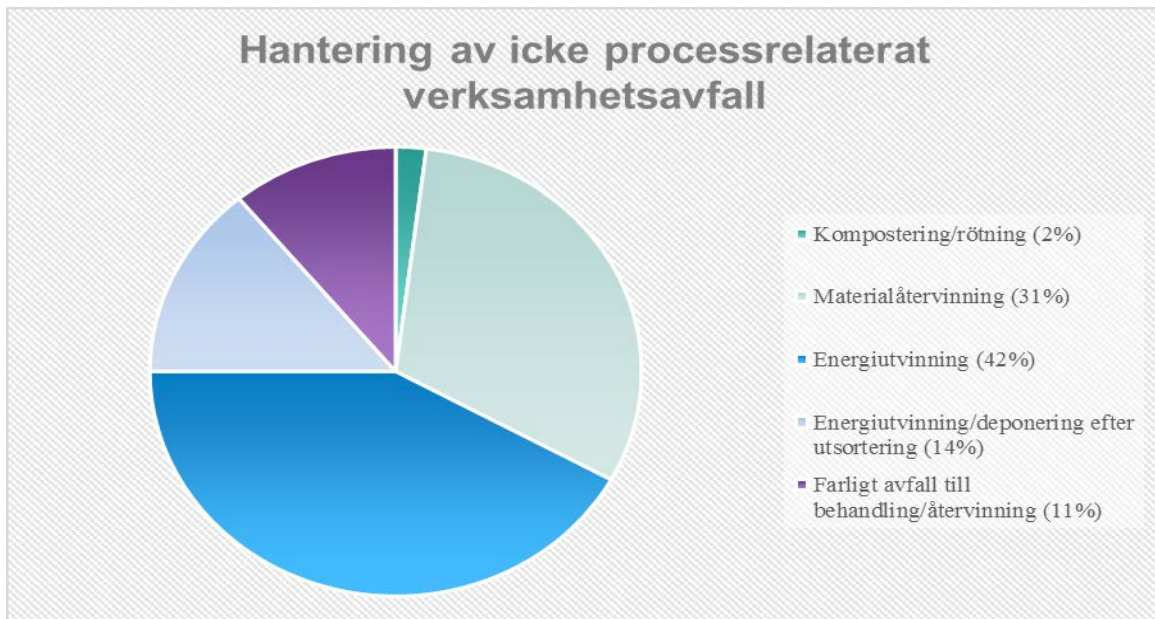
¹⁰ Mängden inkluderar ett stort parti spillolja från Lovö. Borträknat spillolja är mängden 20 382 kg.

¹¹ Totalmängden exklusive respektive inklusive spillolja från Lovö.

¹² Fraktas med lastbil till återvinningscentraler. Avser jan-nov 2017.

¹³ Total mängd av bland annat en del rötslam som inte spreds på åkermark, gallerrens, sand och schaktmassor som måste behandlas innan återbruk.

¹⁴ Endast 0,18 % av vårt interna avfall som uppkommer är icke-relaterat till våra reningsprocessers restprodukter.

Icke processrelaterat avfall utgörs främst av trä, brännbart, järn- och metallskrot, förpackningar av papper, glas och plast samt wellpapp och matavfall. För mer information, se avsnitt 8.1.6

9.5. Kunders hälsa och säkerhet

9.5.1. Antal fall med anmärkningar på dricksvatten (GRI 416-2)

	2017	2016	2015
Vattenprov otjänliga ¹⁵	0	0	0
Vattenprov tjänliga med anmärkning ¹⁶	4	2	1
Antal fall som resulterat i böter eller vite	0	0	0

9.6. Energi

9.6.1. Organisationens energiförbrukning (GRI 302-1)

Bränsleförbrukning icke förnybara källor (kWh)	2017	2016	2015
Olja ¹⁷	560 603	386 000	426 000
Bensin	226 450	119 848	104 596
Diesel	532 899	491 088	467 253
Stadsgas	64 368	26 335	4 695
Metanol	1 557 501	1 551 000	1 513 600
Totalt	2 941 821	2 574 270	2 516 145

¹⁵ Bekräftade analysvar vid schemalagda provtagningar.

¹⁶ Bekräftade analysvar vid schemalagda provtagningar.

¹⁷ Verksamhet (Loudden) samt personalbostäder.

Bränsleförbrukning förnybara källor (kWh)	2017	2016	2015
Biogas ¹⁸	1 233 138	1 046 159	1 023 806
Rötgas ¹⁹	901 348	1 990 979 ²⁰	6 824 735
HVO ²¹	509 939	-	-
Totalt	2 664 425	3 037 138	7 848 541

Energiförbrukning (kWh)	2017	2016	2015
Total elförbrukning ²²	133 787 501	124 994 900	122 394 544
Total värmeförbrukning	41 324 922	38 189 000	32 105 489
Total förbrukning av kyla	12 540	180 000	148 370

Såld el, (kWh)	2017	2016	2015
Total såld el ²³	2 575 535 ²⁴	6 298 700	6 285 430

Total energiförbrukning (kWh)	2017	2016	2015
Total energiförbrukning ²⁵	178 135 674	172 420 467	173 528 405
Energiförbrukning, rening dricksvatten (Vattenverk, ledningsnät vatten samt hälften av fordonsförbrukning)	69 976 544	68 758 717	69 532 978
Energiförbrukning, rening avloppsvatten (Reningsverk, ledningsnät avlopp, rötgasproduktion samt hälften av fordonsförbrukning)	100 943 020	97 089 691	97 596 708
Avfall och fastigheter	7 216 110	6 572 059	6 398 720

¹⁸ Till fordon samt värme i en fastighet (GlasHusEtt). För 2015 och 2016 avses enbart biogas till fordon.

¹⁹ Rötgas omvandlad till värme och el via pannor och gasmotorer, angivet värde är efter förbränning beräknad med en verkningsgrad om 85%.

²⁰ Minskad rötgas jämfört med 2015 på grund av att vi inte kör våra gasmotorer i Henriksdal i samma utsträckning längre.

²¹ HVO används som bränsle till arbetsmaskiner. Detta är ett nytt bränsle år 2017.

²² Total elförbrukning är summan av köpt el och egenproducerad solel.

²³ Vidarefakturerad el till Scandinavian Biogas som hyr och bedriver verksamhet i våra lokaler.

²⁴ Henriksdals el till uppgradering har gått ner från februari 2017, då Scandinavian Biogas skaffat eget elabonnemang.

²⁵ Avser bolagets energi till verksamheten samt energi som köpts in och förser vissa personalbostäder.

9.6.2. Energiintensitet (GRI 302-3)

Energiintensitet, kWh	2017	2016	2015
Energiförbrukning per renad m ³ dricksvatten. (Vattenverk, ledningsnät vatten samt hälften av fordonförbrukning ²⁶)	0,48	0,47	0,47
Energiförbrukning per renad m ³ avloppsvatten. (Reningsverk, ledningsnät avlopp, rötgasproduktion samt hälften av fordonförbrukning ²⁷)	0,66	0,7	0,61

Renat vatten	Enhet	2017	2016	2015
Total mängd renat dricksvatten	m3	146 980 000	145 870 000	148 310 000
Total mängd renat avloppsvatten	m3	152 933 839	138 671 174	159 518 907

9.7. Material

9.7.1. Total vikt eller volym av huvudsakliga produktionsmaterial (GRI 301-1)

Vi redovisar här insamlat material (avfall) från våra kunder.

Insamlat material från kunder- Materials lag (ton/år)	2016	2015	2014
Hushållsavfall, energiutvinning	228 457	229 348	230 569
Hushållsavfall, deponering	0	0	0
Matavfall, biologisk behandling	18 612	16 019	14 495
Återbruk	2 024	1 880	1 482
Grovavfall, materialåtervinning	22 707	32 988	-
Grovavfall, energiutvinning	66 762	73 554	75 168
Grovavfall, deponering	12 902	15 842	17 266
Trädgårdsavfall, biologisk behandling	5 320	5 205	4 698
Trädgårdsavfall, energiutvinning	8 925	7 567	6 689
Farligt avfall	3 164	3 256	3 235
Elavfall inkl. batterier	6 468	7 620	8 311
Slam och latrin	1 729	2 031	1 917
Fettavskiljar slam	37 917	44 020	23 606
Frityr- och matfett	1 086	841	388

Vid publiceringen av denna rapport har vi ännu inte fått 2017 års siffror.

Återvinning, återbruk, farligt avfall	Utfall 2017	Mål 2017	Utfall 2016	Utfall 2015
Andel materialåtervinning för avfall som tas emot	35%	37%	37%	38%
Andel återbruk för material som tas emot i insamlingssystem	2,7%	2,8%	2,4%	1,4%
Antal avlämningsplatser för farligt avfall	165 st	160 st	146 st	140 st

Kemikalier (ton)	2017	2016	2015
<u>Vattenrening</u>			
Aluminiumsulfat	6 152	6 052	6 102
Kalk	1 849	1 971	2 022
<u>Avloppsrening</u>			
Järnsulfat (Heptahydrat)	9 000	9 451	8 653

9.8. Indirekt ekonomisk påverkan/infrastruktur

9.8.1. Utvecklingen av betydande infrastruktur-investeringar (GRI 203-1)

Investeringar (Mkr)	2017	2016	2015
Totalt utfall av investeringar	1 523	1 361	1 373

De fem största projekten utifrån budget/prognos (Mkr)	Prognos totalt	Ack utfall 2017	Utfall 2017	Utfall 2016	Utfall 2015
SFA	9 172	1 054	332	322	234
Högdalens sorteringsanläggning	802	21	9	12	0,5
Slussen	400	226	51	11	38
Hagastaden	402	245	39	38	34
Norra Djurgårdsstaden, norra	350	217	29	45	33

²⁶ Grov uppskattning att hälften av fordonsförbrukning är dedikerad vattenrening och andra hälften avloppsrening.

²⁷ Grov uppskattning att hälften av fordonsförbrukning är dedikerad vattenrening och andra hälften avloppsrening.

10. GRI-appendix

10.1. Standardupplysningar

Standard-upplysning, GRI	Beskrivning	Sida	Kommentar
	Organisationsprofil		
102-1	Företagets namn	4	Avsnitt 2.1, Verksamhet och affärsmodell
102-2	Viktigaste varumärken, produkter, tjänster	4	Avsnitt 2.1, Verksamhet och affärsmodell
102-3	Lokalisering av företagets huvudkontor	-	Norra Ulvsunda, Stockholm
102-4	Länder företaget har verksamhet i	-	Sverige
105-5	Ägarstruktur och företagsform	4	Avsnitt 2.1, verksamhet och affärsmodell
102-6	Marknader där företaget är verksamt, typ av kunder	4	Avsnitt 2.1, Verksamhet och affärsmodell
102-7	Organisationens storlek (antal anställda, nettointäkt, tillgångar)	28	Indikator 9.2
102-8	Antal anställda uppdelat på anställningsform och kön	27	Indikator 9.1.2
102-9	Företagets leverantörskedja	25	Avsnitt 8.5.2, Leverantörskedja
102-10	Väsentliga förändringar i företagets storlek, struktur, ägande, leverantörskedja, lokalisering	-	Under 2017 har Stockholm Vatten VA AB (556175-1867) fusionerats ihop med Stockholm Vatten AB (556210-6855). I övrigt har inga väsentliga förändringar skett
102-11	Tillämpning av försiktighetsprincipen	-	Vi följer försiktighetsprincipen enligt Miljöbalken (2 Kap 3 §).
102-12	Externa regelverk, standarder och principer som företaget omfattas av eller stödjer.	10, 18, 20	Avsnitt 2.4, Uppföljning och ansvar, 8.1.1, Avloppsvatten och 8.1.7 Röt slam
102-13	Medlemskap i organisationer, exempelvis branschsammanlutningar och påverkansorganisationer	-	Några av de branschorganisationer vi är medlemmar i är Svenskt Vatten, Avfall Sverige och Byggvarubedömningen
	Strategi		

102-14	Uttalande från VD	3	Avsnitt 1.1, VD-ord
	Etik och integritet		
102-16	Värderingar, principer, standarder och uppförandekoder	Se resp. avsnitt	Företagets interna policy och riktlinjer, exempelvis hållbarhetspolicy, personalpolicy, upphandlingspolicy och riktlinjer för representation och gåvor. ISO-standarder 90001 och 14001.
	Styrning		
102-18	Företagets styrning inkl. kommittéer samt styrelseansvar för ekonomisk, miljömässig och social påverkan.	-	Styrning utförs av ledning och styrelse. I ledningen ingår avdelningscheferna samt VD. Styrelsen består av ledamöter och suppleanter valda av kommunfullmäktige i Stockholm och Huddinge. Styrelsens ansvar styrs av Aktiebolagslagen.
	Intressentengagemang		
102-40	Företagets intressenter	16	Avsnitt 7.1, Intressentanalys
102-41	Kollektivavtal	-	Alla anställda omfattas av KFS VA-avtalet. Utöver detta finns också ett antal lokala avtal tecknade.
102-42	Grund för identifiering och urval av intressenter	16	Avsnitt 7.1, Intressentanalys
102-43	Kommunikation med våra intressenter	16, 28	Avsnitt 7.1.1, Intressentdialog samt Indikator 9.3, Intressentdialoger
102-44	Ärenden av vikt som kommit fram i kommunikationen med intressenterna och hur företaget har hanterat dessa	16	Avsnitt 7.1.1, Intressentdialog
	Rapporteringsprinciper		
102-45	Bolag som ingår i den finansiella redovisningen	4	Avsnitt 2.1, Verksamhet och affärsmodell
102-46	Processen för att definiera redovisningens innehåll	16	Avsnitt 7.2, Väsentlighetsanalys och avgränsningar
102-47	Identifierade väsentliga aspekter	16	Avsnitt 7.2, Väsentlighetsanalys och avgränsningar
102-48	Effekt av och orsak till omräkningar av data som lämnats i tidigare redovisningar.	-	Det är första året vi rapporterar.

102-49	Väsentliga skillnader från tidigare års rapporter gällande väsentliga aspekter och avgränsningar.	-	Det är första året vi rapporterar.
102-50	Rapporteringsperiod	-	Verksamhetsåret 2017.
102-51	Datum för förra redovisningens publicering.	-	Det är första året vi rapporterar.
102-52	Rapporteringscykel	-	Årlig
102-53	Kontakt vid frågor	-	Växel, 08-522 120 00
102-54	Val av rapporteringsnivå GRI	16	Avsnitt 7, intressent- och väsentlighetsanalys.
102-55	GRI-index	34-37	
102-56	Extern granskning	-	EY har granskat att hållbarhetsrapport har upprättats i enlighet med årsredovisningslagens krav.

10.2. Upplysningar, viktigaste hållbarhetsfrågorna

Aspekt GRI	Beskrivning	Sida	Kommentar
GRI 306	Utsläpp till vatten samt hantering av verksamhetens avfall		
103-1	Förklaring av den väsentliga aspektens påverkan samt dess avgränsningar	16	Avsnitt 7.2. Väsentlighetsanalys och avgränsningar
103-2	Beskrivning av styrning	7, 10	Avsnitt 2.2, Styrmodell samt 2.4, Uppföljning och ansvar
103-3	Utvärdering av styrning	10	Avsnitt 2.4, Uppföljning och ansvar
306-1	Utsläpp till vatten per kvalitet och recipient	28	Indikator 9.4.1
306-2	Total vikt av verksamhetens avfall uppdelat på icke-farligt och farligt avfall och olika bortskaffningsmetoder	29	Indikator 9.4.2
GRI 416	Kunders hälsa och säkerhet		
103-1	Förklaring av den väsentliga aspektens påverkan samt dess avgränsningar	16	Avsnitt 7.2, Väsentlighetsanalys och avgränsningar
103-2	Beskrivning av styrning	7, 10	Avsnitt 2.2, Styrmodell samt 2.4, Uppföljning och ansvar
103-3	Utvärdering av styrning	10	Avsnitt 2.4, Uppföljning och ansvar
416-2	Antal fall med anmärkningar på dricksvatten	30	Indikator 9.5.1
GRI 302	Energi		

103-1	Förklaring av den väsentliga aspektens påverkan samt dess avgränsningar	16	Avsnitt 7.2, Väsentlighetsanalys och avgränsningar
103-2	Beskrivning av styrning	7, 10	Avsnitt 2.2, Styrmodell samt 2.4, Uppföljning och ansvar
103-3	Utvärdering av styrning	10	Avsnitt 2.4, Uppföljning och ansvar
302-1	Organisationens energiförbrukning	22, 30	Avsnitt 8.3, Energi samt Indikator 9.6.1
302-3	Energiintensitet	32	Indikator 9.6.2
GRI 301	Material		
103-1	Förklaring av den väsentliga aspektens påverkan samt dess avgränsningar	16	Avsnitt 7.2, Väsentlighetsanalys och avgränsningar
103-2	Beskrivning av styrning	7, 10	Avsnitt 2.2, Styrmodell samt 2.4, Uppföljning och ansvar
103-3	Utvärdering av styrning	10	Avsnitt 2.4, Uppföljning och ansvar
301-1	Total vikt eller volym av huvudsakliga produktionsmaterial	32	Indikator 9.7.1. Vi har redovisat insamlat avfall här.
301-2	Återvunnet material i procent av materialanvändning	22	Avsnitt 8.4, Material. Ej redovisad som indikator.
GRI 203	Indirekt ekonomisk påverkan		
103-1	Förklaring av den väsentliga aspektens påverkan samt dess avgränsningar	16	Avsnitt 7.2, Väsentlighetsanalys och avgränsningar.
103-2	Beskrivning av styrning	7, 10	Avsnitt 2.2, Styrmodell och 2.4, Uppföljning och ansvar.
103-3	Utvärdering av styrning	10	Avsnitt 2.4, Uppföljning och ansvar.
203-1	Utvecklingen av betydande infrastruktur-investeringar	33	Indikator 9.8.1
203-2	Exempel på betydande indirekt ekonomisk påverkan som identifierats, både positiv och negativ	25	Avsnitt 8.5, Indirekt ekonomisk påverkan. Ej redovisad som indikator.

Stockholm Vatten och Avfall är en samhällsbyggare i framkant som driver och utvecklar vatten- och avfallstjänster med miljöfokus. Varje dag, året runt förser vi 1,4 miljoner stockholmare med rent och gott kranvatten, renar avloppsvatten och ser till att avfallet tas om hand. Tillsammans med invånare, företag och andra intressenter arbetar vi för att Stockholm ska bli världens mest hållbara stad.

Stockholm Vatten och Avfall

Tel 08-522 120 00

svoa@svoa.se

www.svoa.se

En del av Stockholms stad

Årsrapport

Stockholm Vatten och Avfall

Tillsammans för världens
mest hållbara stad

STOCKHOLM
VATTEN
OCH AVFALL

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Vi har hållbara effektiva processer	4
3	Vi finns till för våra kunder	6
4	Vi är en attraktiv arbetsgivare	8
5	Vi ska öka kapaciteten och säkerställa kvaliteten på dricksvatten.....	10
6	Vi ska öka kapaciteten för avledning och rening av avloppsvatten.....	12
7	Vi ska skapa effektiva lösningar för omhändertagandet av avfall.....	14

1 Sammanfattning

Stockholm Vatten och Avfall har för 2017 satt upp nya långsiktiga bolagsmål som nu hanteras i ILS-webb, stadens gemensamma målverktyg. På bolagsnivå följs de sex bolagsmålen upp med hjälp av ett antal bolagsindikatorer. Årsrapporten visar att arbetet mot de nya målen flyter på bra, men att det finns förseningar inom vissa områden jämfört med ambitionsnivån. En del av förseningarna är orsakade av årets problem med insamling av avfall i samband med entreprenörsbytet. Under varje bolagsmål finns nedan en analys av läget i relation till den strategiska planen för 2017-2021.

Uppföljning av stadens mål och ägardirektiv redovisas i den separata utfallsrapporten till Stadshus AB.

Bolagsmål:

2 Vi har hållbara effektiva processer

Analys

Under året har bolagets ledningsgrupp tagit fram en karta för verksamhetens övergripande processer. Beslut är fattat om plattform och verktyg för att vårt processorienterade verksamhetsledningssystem.

Fusion av Stockholm Vatten VA AB till Stockholm Vatten AB genomfördes i maj 2017. Genom fusionen ökar vi den interna effektiviteten och skapar tydlighet gentemot våra kunder.

Ett projekt för att integrera VA- och avfallsverksamheten i ett gemensamt debiteringssystem pågår och förväntas vara implementerat under 2018. Projekt pågår även för att implementera mobila lösningar/appar som kommer att kunna öka den interna effektiviteten och tillgängligheten för våra kunder och entreprenörer. Därutöver pågår införande av system för projektuppföljning och system för att hantera interna supportärenden.

Bolaget har tagit fram en ny hållbarhetspolicy och fattat beslut om verksamhetens viktigaste hållbarhetsfrågor, baserat på vår intressent och väsentlighetsanalys. Under året har också arbetet med ny hållbarhetsredovisning pågått.

Arbete pågår med att ta fram riktlinjer för en IT-strategi för Stockholm Vatten och Avfall så att IT-policyn följs och systembeslut tas i rätt forum (ledningsgruppen). I arbetet ingår att ta fram beslutsunderlag till en IT-systemarkitektur som är så generell som möjligt och bygger på standardsystem.

En nulägesanalys för bolagets tekniska informationshantering har tagits fram som grund till en bolagsgemensam strategi inom området. Motsvarande nulägesanalys tas nu fram för den administrativa informationshanteringen.

Investeringsstakten i ledningsnätet ökar, även om bolaget under 2017 har tvingats skjuta många arbeten i ledningsnät och anläggningar framåt i tiden pga brist på tillgängliga konsulter och entreprenörer.

Samlingskartan överfördes till Trafikkontoret den 1/11, vilket medför att bolaget kan konsolidera sina processer inom kartering och IT mm till sin kärnverksamhet.

Sammanfattning indikatorer

- 2 ■
- 2 ◆
- 3 ●

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Periodens utfall	Målvärde	Årsmål
■ Andel kartlagda övergripande huvudprocesser (%)				100 %
Analys				
Under året har bolagets ledningsgrupp tagit fram en karta för verksamhetens övergripande processer.				
● Lösning finns för ett verksamhetsledningssystem. Bedömning 1-3		● 3. Helt uppfyllt		
◆ Beslutad och implementerad IT-strategi och		◆ 2. Delvis		

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Periodens utfall	Målvärde	Årsmål
systemstruktur Bedömning 1-3	uppfylld			
<i>Analys</i> Arbetet försenat pga. djupare förankring och samverkan med intressenter inom SVOA - nytt måldatum blir Q1 2018!				
 Framtagen strategi för informations- och dokumenthantering	 2. Delvis uppfylld			
<i>Analys</i> Utkast finns men ej beslutat				
 Utvecklat och implementerat miljö- och hållbarhetsindex utifrån hållbarhetsaspekterna. Bedömning 1-3	 1. Ej uppfylld			
<i>Analys</i> Under hösten har vi prioriterat att få fram underlag och förankring genom 7 stycken workshops med representanter från verksamheten. Planen är att hållbarhetsindex ska baseras på indikatorerna för våra viktigaste hållbarhetsfrågor. Nu inväntar vi vår nya hållbarhetschef för att utveckla index vidare.				
 Indikator för andel förebyggande underhåll på plats. Bedömning 1-3	 3. Helt uppfylld			
  Förnyelsetakt	3			3
  Investeringsnivå för befintligt ledningsnät (Mkr)	278			505
<i>Analys</i> Bolaget har varit tvunget att skjuta många arbeten framåt i tiden pga brist på tillgängliga konsulter och entreprenörer				

Bolagsmål:

3 Vi finns till för våra kunder

Analys

Den 1 februari bytte Stockholm Vatten namn till Stockholm Vatten och Avfall för att förtydliga vårt uppdrag och för att uppfattas som en sammanhållen verksamhet. Implementering av ny profil och bolagsnamn fortsätter under 2018.

Under första kvartalet har vi arbetat med att kartlägga Stockholm Vatten och Avfalls kundprocess. En rad förbättringsåtgärder har identifierats och ett fortsatt förbättringsarbete har pågått under året.

Arbetet med att utveckla och implementera ett gemensamt verksamhetssystem för VA- och avfallsverksamheterna fortgår. Beslut har även tagits för att utveckla en mobil plattform som möjliggör kundvänliga självbetjäningstjänster.

För att nå målet med att minska avfallsmängden och värna vattenmiljön arbetar vi aktivt med att engagera och motivera stockholmarna till en miljömässigt hållbar livsstil. Dels genom olika kommunikationskampanjer och aktiviteter, dels genom att identifiera samarbeten med aktörer som kan hjälpa oss att sprida våra miljöbudskap på ett spännande och nyskapande sätt till en bredare målgrupp. Under året har ett samarbetsavtal tecknats med Skansen för verksamheten i Baltic Sea Science Center, ett Östersjöhus som byggs inne på Skansen.

För att öka insamlingen av matavfall fortsätter utvecklingen av den regionala matavfallskampanjen. Samtliga kommuner i länet har nu tackat ja till medverkan i en flerårig kommunikationssatsning. Under året har två större kampanjperioder genomförts kombinerat med lokala insatser.

Genom att tydliggöra vilka vi är, vad vi vill och vad vi gör stärker vi vårt varumärke genom proaktiv kommunikation. En ny kommunikationsstrategi har arbetats fram som stödjer den strategiska planen och syftar till hög kännedom och högt förtroende för Stockholm Vatten och Avfall.

Under året har ett stort entreprenadsbyte för insamling av hushållsavfall skett. Det har bland annat inneburit mycket planering och förberedelser för kommunikation med kunder och omvärlden. Då en olovlig strejk bland sophämtarna utbröt den 5 juli har det medfört en stor påfrestning på organisationen. Det har inneburit att planerade aktiviteter har fått omprioriterats. Stort fokus har legat på att ge kunder snabb information och service.

Sammanfattning indikatorer

2

1

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Periodens utfall	Målvärde	Årsmål
Framtagande och genomförande av kundmätning. Bedömning 1-3	2. Delvis uppfylld			
<i>Analys</i> Upphandling klar av undersökningsföretag. Kundmätning framflyttad till 2018 p g a entreprenörbytet.				
Definierade servicenivåer för Stockholm Vatten	3. Helt			

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Periodens utfall	Målvärde	Årsmål
och Avfall. Bedömning 1-3	uppfyllt			
 Beslutad kommunikationsstrategi	 2. Delvis uppfyllt			
<p><i>Analys</i> Kommunikationsstrategi är framtagen. Beslut T1 2018.</p>				

Bolagsmål:

4 Vi är en attraktiv arbetsgivare

Analys

Som en attraktiv arbetsgivare vill Stockholm Vatten och Avfall erbjuda hälsofrämjande förutsättningar, kompetens- och karriärutveckling inom ett samhällsnyttigt och intressant verksamhetsområde.

Under året slutfördes ett tvåårigt hälsofrämjande projekt med syfte att systematisera det förebyggande arbetet, höja medvetenheten hos chefer och medarbetare samt att erbjuda ett hälsoprogram som är tillgängligt för alla. Projektet har bland annat resulterat i ett årligt hälsoprogram och ett koncept för hälsofrämjande ledarskap som har implementerats under hösten 2017.

En egen arbetsmiljöenkät har tagits fram för att kartlägga den organisatoriska och sociala arbetsmiljön i bolaget. Enkäten, som inte är anonym, omfattar även frågan om man upplevt trakasserier och resultatet går att differentiera utifrån kön. Kartläggningarna görs två gånger om året, en gång genom en bolagsgemensam enkät och en gång individuellt i samband med medarbetarsamtalet. Ett omtag har också gjorts under året avseende organisationen för bolagets systematiska arbetsmiljöarbete, vilket kommer att rullas ut under 2018.

Under 2017 har grundprogram för medarbetare och chefer arbetats fram i syfte att säkerställa en gemensam kompetensbas för alla anställda och skapa förutsättningar för en bättre introduktion. Programmen kommer att fortsätta rullas ut under 2018.

En utbildningssatsning inom arbetsmiljöområdet genomfördes under perioden för chefer och arbetsmiljöombud. Även utbildning i att motarbeta och förebygga kränkande särbehandling har genomförts och delvis byggts in i introduktionsprogrammen för nyanställda chefer och medarbetare.

Bolaget har också medverkat i stadens arbete med praktikplatser, ferieplatser och kommunala visstidsanställningar, i år för första gången i samarbete med stadsdelsförvaltningarna vilket upplevdes som framgångsrikt. En vidareutveckling av samarbetet kommer att ske under 2018.

Under 2017 har bolaget vidareutvecklat arbetet med årliga lönekartläggningar vilket har resulterat i en god struktur och en god överblick över bolagets löneläge. I resultatet av årets lönekartläggning framgår det att kvinnorna i bolaget har 106 % av männens medellön vilket är till kvinnornas fördel, och att andelen kvinnliga anställda (35%) stämmer överens med kvinnornas andel av den totala lönesumman (35%).

Sammanfattning indikatorer

2

1

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Periodens utfall	Målvärde	Årsmål
Andel av de som säger upp sig som går vidare till annan intern tjänst (%)				
Aktivt Medskapandeindex	76			83
<i>Analys</i>				

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Periodens utfall	Målvärde	Årsmål
<p>Detta är resultatet från medarbetarundersökningen genomförd jan 2017. 2015 års AMI låg på 78, alltså något högre. Vi tror att det något lägre resultatet i år har att göra med att organisationen har varit mer ansträngd på grund av flytten från egna kontor på Torsgatan till aktivitetsbaserat kontor i Ulvsunda, samt ett flertal systembyten som påverkat många funktioners arbetssätt.</p>				
  Index Bra arbetsgivare	85			85
<p>Analys Målvärdet är satt utifrån resultatet för 2015.</p>				
  Index Psykosocial arbetsmiljö	74			76
<p>Analys Vi har minskat två enheter från utfallet 2015. Vi tror att det något lägre resultatet i år har att göra med att organisationen har varit mer ansträngd på grund av flytten från egna kontor på Torsgatan till aktivitetsbaserat kontor i Ulvsunda, samt ett flertal systembyten som påverkat många funktioners arbetssätt.</p>				

Bolagsmål:

5 Vi ska öka kapaciteten och säkerställa kvaliteten på dricksvatten

Analys

Arbetet med att skapa en organisation för den framtida dricksvattenförsörjningen är påbörjad men behöver intensifieras. Det finns ett flertal identifierade åtgärdsförslag som behöver tidssättas och samplaneras i en gemensam handlingsplan. Vidare utredningar kring statusen på våra anläggningar behöver genomföras. En första statusbedömning är påbörjad för Lovö Vattenverk och våra reservoarer. Det är tyvärr resursbrist både internt och externt varför detta arbete drar ut på tiden.

De tidigare identifierade åtgärderna pågår trots att den övergripande handlingsplanen inte är satt, detta för att minska risken för förseningar kommande år. Exempel på åtgärder som pågår är dubblering av kritiska huvudvattenledningar och säkrad processövervakning. Flertalet av åtgärderna är dock komplicerade så som ny reservoar vid Uggleviken och åtgärder i anläggningar (övertäckning av långsamfilter och snabbfilter) under drift vilket medför långa genomförandetider. Utredning kring övertäckning av långsamfilter påbörjades under våren dock visade det sig vara oerhört tekniskt komplicerat varför detta har avbrutits.

Arbetet med förbättrat skalskydd flyter på bra trots mindre förseningar vid upphandling av entreprenör.

Sammanfattning indikatorer

4 ◆

4 ●

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Periodens utfall	Målvärde	Årsmål
◆ Fastställd organisation för Stockholms Framtida Dricksvattenförsörjning. Bedömning 1-3	◆ 2. Delvis uppfylld			
<i>Analys</i> Organisationsförändringen 1 april med en ny enhet, strategisk planering, skapar möjlighet för att utarbeta en bolagsövergripande organisation för den framtida dricksvattenförsörjningen. Ny resurs anställd hos PSP med uppdrag att leda arbetet började vid årsskiftet. Arbetet pågår med att formera en grupp och utarbeta kommande projektplan.				
● Praktisk uthållig produktionskapacitet Norsborg m ³ /h	12 000		12 000	
<i>Analys</i> Arbetet med att öka produktionskapaciteten är långsiktigt. Under året har vi tittat på möjligheterna till övertäckning av långsamfilter (se nedan) samt intensifierat arbetet med piloter för nya reningstekniker (se tidigare mål). En del i arbetet är även att säkra den nuvarande kapaciteten vilket vi dels gör genom att återskapa kapaciteten i nuvarande långsamfilter som över en 20-30 års period har minskat till följd av uppbyggt motstånd i filtret del pga igensatta filterkanaler dels pga att sanden packats hårt. Vi har lagt upp en plan för långsamfilter rensningar med 1-2 per år och verk där man går ned till singlet och tvättar alla sand för att komma tillräta med att sanden över tid packas för hårt när detta görs inspekteras även kanalerna och om behov föreligger byts dessa ut. Totalt har verken 54 st långsamfilter så arbetet kommer att pågå under lång tid. Vi arbetar även med att säkerställa övriga anläggningsdelar där kommande projekt är snabbfilterhallarna på både Norsborg och Lovö.				
● Praktisk uthållig produktionskapacitet Lovö m ³ /h	7 500		7 500	
<i>Analys</i>				

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Periodens utfall	Målvärde	Årsmål
<p>Under året har arbete med att säkerställa nuvarande kapacitet påbörjats med en tydligare riktning. Dels arbetar vi med Långsamfiltren som över en 25-års period minskat i kapacitet genom ändrat rensningsförfarande (ner till singlet) minskar det uppbyggda motståndet i filtren varpå den dimensionerade kapaciteten kan säkerställas. Arbetet kommer att pågå under flertal år framåt med förhoppning om att kapaciteten kan öka något till 8000 m³/h över tid. Arbeta med att renovera snabbfilter hall 33 har påbörjats och projekteringen beräknas vara klar i slutet av 2018.</p>				
◆ Borttagen mängd fosfor ur Bornsjön (kg)	180		200	
<p>Analys</p> <p>Starten av fosforrening försenades något då verket inte riktigt var klart när bottenvattenssäsongen började. Trots detta och att Verket inte gått i skarpt läge så har man under inkörningsperioden lyckats bortföra ca 180 kg fosfor. Under tre dygn så gick verket med 800M³/h och man reducerade med 12,5 kg per dygn. Så det ser lovande ut</p>				
● Plan för kapacitetshöjande åtgärder på vattenverken. Bedömning 1-3		● 3. Helt uppfyllt		
<p>Analys</p> <p>Planeringen fortskrider med intensiva pilotförsök för att utvärdera reningstekniker. Målsättningen är att vi vid årsskiftet 2019 skall välja teknik för en tillkommande linje om 2000 m³/h på Lovö. Arbetet med pilotförsöken har intensifierats och vi bedömer att håller tidsplanen för detta. Även grundvattenpiloten på Norsborg håller på att byggas och förberedas, vissa förseningar men målsättningen för året har uppnåtts.</p>				
◆ Följsamhet mot handlingsplan för förbättrat skalskydd vid vattenverken		◆ 2. Delvis uppfyllt		
<p>Analys</p> <p>Då upphandlingen av dörrmiljöer drog ut på tiden har huvudtidsplanen förlängts. Nuvarande tidplan bedöms dock att hållas och inga ytterligare förseningar är flaggade för efter revidering under hösten.</p>				
◆ Plan för kapacitetshöjande åtgärder på huvudvattenledningsnätet. Bedömning 1-3		◆ 2. Delvis uppfyllt		
<p>Analys</p> <p>Huvuddragen för kapacitetshöjande åtgärder är framtagna men arbetet behöver samordnas med dricksvattenproduktionen inom ramen för SFD projektet (Stockholms Framtida Dricksvattenförsörjning). Arbetet kommer att systematiseras och tidsättas för att nå bolagsmålet på lång sikt.</p>				
● Systematisk kontroll, analys och åtgärder på vattenledningsnätet. Bedömning 1-3		● 3. Helt uppfyllt		
<p>Analys</p> <p>Det förebyggande arbetet på vattenledningsnätet har givit positiva resultat under året. Åtgärdsplanarbetet är pågående och genomgår en processkartläggning i syfte att utveckla och förtydliga arbetet kring åtgärdsplan. Under året har även ansvaret för åtgärdsplanen och dess utredningsenhet (LU) flyttats över till Ledningsnät.</p>				

Bolagsmål:

6 Vi ska öka kapaciteten för avledning och rening av avloppsvatten

Analys

Projekt Stockholm Framtida Avloppsrening (SFA) fick nytt genomförandebeslut i april med ny budget och förlängd tidplan. Miljötillstånd erhöles i december från Mark- och Miljödomstolen. Förberedande arbete byggnation och tunneldrivning har pågått med en paus eftersom bygglov försenats för tekniktunnlarna. Ombyggnation av grovreningen pågår med temporär renshantering som togs i drift från juni. Den permanenta grovreningen byggs för drifttagning under början av 2018. Förberedande arbete inför ombyggnation av rötkamrarna har startat.

Vi har uppnått reningsresultat och klarat miljötillståndets utsläppsvillkor för renat avloppsvatten. När nya miljötillståndet tas i anspråk kommer vi att få lättnader genom att kvartalgränsvärde utgår. Sommarperioden hade en stabilare tillväxt med bättre slamegenskaper i verken som påverkat processen gynnsamt. Under året har vi installerat separat rejektvattenrening i Bromma och den gjorde att vi klarade utsläppsvillkoren för kväve. Slamkvaliten har varit stabil och uppfyllt REVAQ kravet. Slam från Bromma har lagrats in för jordbruksspridning.

Den systematiska kontrollen av ledningsnätet har genomförts enligt plan med områdesspolning och TV-inspektioner. Planen med att minska tillskottsvatten är delvis omhändertaget i SFA-projektet, men en fördjupande analys genomförs inom bolaget för att se vilka ytterligare åtgärder som är möjliga att genomföra. Bräddningsmålet kommer ej att kunna nås på grund av ökande skyfall och nya beräkningsmodeller. Ändrade villkor gäller i vårt nya miljötillstånd.

Sammanfattning indikatorer

- 1
- 1
- 4

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Periodens utfall	Målvärde	Årsmål
Följning av projektplan/beslut för Stockholms Framtida Avloppsrening, bedömning 1-3	3			3
Uppnådda reningsresultat för avloppsvattenreningen (skala 1-3, där 3 betyder att målet är uppfyllt)	3			3
Uppfyllda REVAQ-krav. Bedömning 1-3	3		3	
Systematisk kontroll, analys och åtgärder på avloppsledningsnätet. Bedömning 1-3	3. Helt uppfyllt			
Plan för att minska tillskottsvatten. Bedömning	2. Delvis			

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Periodens utfall	Målvärde	Årsmål
1-3	uppfyllt			
  Beräknad bräddning från avloppsledningsnätet kbm	427 000			325 000
<p>Analys</p> <p>Periodens utfall avser preliminära siffror för 2017. En större brädd som avleds till Kubbenområdet i Mälaren upptäcktes 2015 vilket har drivit upp bräddsiffrorna (kunskapen har ökat, inte den faktiska bräddningen). Bräddpunkten kommer att åtgärdas i samband med SFA-projektet.</p>				

Bolagsmål:

7 Vi ska skapa effektiva lösningar för omhändertagandet av avfall

Analys

Insamlingen av hushållsavfall har haft stora störningar sedan i somras då det utbröt en olaglig strejk hos en av våra insamlingsentreprenörer och problemen kulminerade under oktober då ett sedan länge planerat entreprenörsbyte genomfördes.

Det finns flera anledningar till problemen vid entreprenörsskiftet. Den entreprenör som var utsatt för sommarens strejk hade rekryterat många nya och i vissa fall, oerfarna miljöarbetare som hade svårt att hitta till soprummen. Även flera av entreprenörens administrativa resurser var nyrekryterade och oerfarna inom avfallsområdet.

Nyckelöverlämningen från avgående till tillträdande entreprenör sköttes inte enligt avtal då nycklarna överlämnades omärkta utan identifieringsmöjlighet. Det var också våra krav på nyckelmärkning som var en utlösande faktor för sommarens sopstrejk.

Under andra halvåret ökade därför antalet reklamationer för utebliven avfallshämtning till onormalt höga nivåer och ett omfattande arbete har genomförts för att komma till rätta med problemen och arbetet fortsätter under första delen av 2018.

Kommunfullmäktiges mål om att 30% av matavfallet behandlas biologiskt 2017 uppnåddes inte, resultatet blev 22%. Orsaken till avvikelsen är flera, bl.a. att tiden från intresseanmälan från nya matavfallskunder till insamlingsstart är betydligt längre än vad som beräknats. Andra orsaker är avfallskonflikten (vilda strejken) under sommaren samt problemen i samband med entreprenörsskiftet under hösten som innebar omprioriteringar i form av uteblivna riktade kampanjer/insatser till kunder och interna resurser som fick arbeta med störningarna i stället för med matavfallet.

Under året har enheten påbörjat arbetet med hur grovavfallshanteringen ska fungera i Stockholm med start april 2019. Arbetet med tre nya upphandlingar har startats under perioden. De nya grovavfallsupphandlingarna kommer göra det lättare för de som inte har tillgång till bil att lämna ifrån sig sitt återbruk och grovavfall.

Ny avfallsplan för Stockholm 2017-2020 har tagits fram antogs av kommunfullmäktige den 3 april 2017.

Sammanfattning indikatorer

- 1
- 2
- 2

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Periodens utfall	Målvärde	Årsmål
Andel matavfall till biologisk behandling (%)	24,23 %	22	30 %	
Analys Antalet hämtställen med matavfallsinsamling har ökat över förväntan under hösten, trots sommarens avfallskonflikt och höstens inkörningsproblem i samband med de nya insamlingsentreprenörerna. Antalet hämtställen har ökat med 13%, antal hushåll med insamling med 25% men mängden matavfall till biologisk behandling med endast 10%. Under 2017 har det totalt gått ca 19 700 ton till biologisk behandling (22%), vilket				

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Periodens utfall	Målvärde	Årsmål
<p>överensstämmer med vad som prognostiserades i T2.</p> <p>Orsaken till avvikelsen beror bl.a. på att insamlingspersonalen under sopkonflikten blandat matavfall och restavfall som då gått till förbränning. En annan orsak är att flera hämtställen redovisar avvikelser, t.ex. i september noterade insamlingspersonalen 3 349 tomma kärl, 193 felsorterade kärl samt 1 619 kärl som ej var åtkomliga. Under 2018 kommer enheten, tillsammans med Insamling och Behandling, att ta ett krafttag för att reducera liknande avvikelser.</p>				
 Andel materialåtervinning för avfall som tas emot (%)	36,69 %	35	37 %	
<p>Analys</p> <p>Under året har andelen avfall till materialåtervinning successivt ökat och resultatet är ganska nära målvärdet. Det är inte bara positivt eftersom ökningen är störst på de fraktioner som företag egentligen inte får lämna på ÅVC:erna exempelvis fyllnadsmassor men vi ser även en fortsatt god trend avseende plasten till materialåtervinning. Även planglas ökar något.</p> <p>Vi verkar även läsa allt mindre tidningar eftersom den fraktionen minskade relativt mycket.</p>				
 Andel återbruk för material som tas emot i insamlingssystem	2,69 %	2,67	2,8 %	
<p>Analys</p> <p>Andelen återbruk ökade i jämförelse med 2016 men enheten uppfyllde inte fullt ut det uppsatta målet. Återbrukshuset som öppnade på ÅVC Bromma i april visade på ökande återbruksmängder i jämförelse med övriga ÅVC:er. Den största ökningen av återbruksmaterial såg vi på denna ÅVC.</p> <p>Pop-up Återbruket intensifierades under sommaren och hösten då enheten hade aktiviteter under åtta helger. Drygt 3300 stockholmare besökte eventen och över 4000 prylar bytte ägare under sommaren och hösten. För dessa prylar har enheten tyvärr ingen viktstatistik.</p> <p>Återbruksupphandlingarna som gäller för samtliga ÅVC:er drog ut något på tiden. Enligt plan skulle de nya avtalen finnas på plats under juni månad. Nya avtal tecknades först under november. Med nya villkor finns på plats förväntas insamlingen ge en fortsatt ökande trend under 2018.</p>				
  Mängden hushållsavfall per person			476	
<p>Analys</p> <p>Statistik för uppföljning av indiaktorn blir tillgänglig först i april.</p>				
 Insatser för avfallshanteringen självklara del av stadens planering. Bedömning 1-3				 3. Helt uppfyllt
  Andel farligt avfall i hushållsavfall		0,14		0,2 %